

KONKURRENSVERKET
Årsredovisning 2024

Innehåll

Generaldirektören har ordet.....	6
Konkurrensverkets uppdrag och vision.....	8
Årsredovisningens disposition	9
Intern styrning och uppföljning.....	9
Konkurrensverkets tillsynsverksamhet	13
Fördelning av resurser mellan tillsynsområden.....	13
Prioriteringar	14
Interna tidsfrister	14
Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten.....	15
Konkurrens	18
Offentlig upphandling	33
Otillbörliga handelsmetoder	52
Övriga uppdrag enligt instruktion.....	59
Analyser och insatser på uppdrag av regeringen	62
Analys av konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan.....	62
Andra branscher där stora prisökningar kan vara ett tecken på bristande konkurrens.....	62
Analys av drivmedelspriser	62
Utvärdering avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder	63
Uppdrag att utreda pristransparensen inom byggmaterialsektorn.....	64
Övriga uppdrag enligt regleringsbrev	64
Rapporter	65
Konkurrensverkets rapporter och analyser	65
Resultat av rapport- och analysverksamheten.....	70
Remisser	72
Exempel på yttranden under 2024.....	72
Remissernas resultat.....	78

Samverkan	79
Samverkan med Upphandlingsmyndigheten.....	79
Samverkan mot korruption	79
Europeiska och nationella tillsynsmyndigheter	79
Stöd och samverkan kring internationella initiativ.....	80
Medverkan i offentliga utredningar.....	80
Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag	80
Referensgrupper och andra organ.....	81
Resultat av samverkan	81
Forskning.....	83
Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2024	83
Avslutad konkurrens- och upphandlingsrelaterad forskning 2024.....	84
Uppdragsforskning	84
Forskningskonferens och uppsatstävling.....	85
Rådet för forskningsfrågor	86
Forskningens resultat	87
Internationellt arbete.....	88
EU.....	88
Nordiskt samarbete	90
Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	91
International Competition Network	91
Resultat av det internationella arbetet	92
Kommunikation	93
Kommunikationsinsatser.....	93
Möten och konferenser.....	96
Kommunikationskanaler	96
Kommunikationens resultat.....	98
Organisation och kompetensförsörjning	100
Organisation	100
Kompetensförsörjningens resultat.....	102
Fakta i korthet.....	104
Ekonomisk översikt	110
Sammanställning över väsentliga uppgifter	113

Resultaträkning	115
Balansräkning	116
Anslagsredovisning	118
Redovisning av beställningsbemyndiganden	119
Noter och tilläggsupplysningar	120
Tilläggsupplysningar	120
Noter	123

Generaldirektören har ordet

När jag ser tillbaka på 2024 kan jag konstatera att det var ett intensivt år för Konkurrensverket. En högaktuell fråga under året har varit hur konkurrensen fungerar på flera konsumentnära marknader. Hit hör bland annat marknaderna för livsmedel, fjärrvärme, drivmedel och laddinfrastruktur. En lika central fråga har varit vikten av en väl fungerande upphandling, inte minst i ljuset av att samhället på olika sätt måste agera för att hindra att kriminella aktörer får tillgång till offentliga kontrakt.

Jag är mycket imponerad av det engagemang som Konkurrensverkets medarbetare har visat och vill tacka för alla goda insatser under året. Tillsammans arbetar vi för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet – till nytta för konsumenterna. Kunniga medarbetare som visar stort engagemang i sitt arbete har alltid varit utmärkande för Konkurrensverket men jag vågar påstå att vi under 2024 åstadkom resultat utöver det vanliga. Vi avslutade flera utredningar och projekt som resulterade i djuplodande och omfattande rapporter och tillsynsbeslut.

I juni presenterade vi vår genomlysning av livsmedelsbranschen där vi tar ett samlat grepp om konkurrensen i hela livsmedelskedjan, från producent till konsument. Arbetet med genomlysningen inledde vi redan våren 2023. Till det kom ett uppdrag från regeringen som handlade om att analysera konkurrenssituationen i livsmedelskedjan.

Resultatet av våra utredningsinsatser visar att det råder bristande konkurrens i flera led av livsmedelskedjan, till exempel i form av hög marknadskoncentration inom dagligvaruhandeln och i flera sektorer av förädlingsindustrin. Brister finns också i form av hinder som begränsar företags möjligheter till etablering och expansion. Låsningar och obalanser mellan aktörer genom avtal och olika handelsbruk är andra delförklaringar. Med vår utredning och analys har vi kunnat visa hur den bristande konkurrensen påverkar olika aktörer på marknaden, men också den enskilda konsumenten.

Under året har vi även avslutat två tillsynsutredningar som rör kraftiga prisökningar på fjärrvärme. Fjärrvärmemarknaderna präglas av så kallade naturliga monopol där konsumenterna har få alternativ. Det riskerar att leda till höga priser. För att skydda konsumenterna har Konkurrensverket därför rekommenderat att regeringen utreder behovet av reglering av fjärrvärmemarknaden.

I juni publicerade vi en rapport om konkurrensen inom publik laddning av elfordon. Det är en ung bransch där aktörerna möter strukturella hinder, bland annat bristande tillgång till kommunal mark. Sveriges kommuner spelar en viktig roll för att en väl fungerande marknad ska växa fram, men tyvärr ser vi tydliga indikationer på att kommuner gynnar den egna säljverksamheten genom att inte upplåta mark till andra aktörer än de egna kommunala bolagen. Här vill vi fortsatt uppmana kommunerna att göra kommunal mark tillgänglig för aktörer som vill etablera verksamhet inom laddinfrastruktur.

I december redovisade vi slutresultatet av ett regeringsuppdrag där vi har kartlagt och analyserat konkurrensen i drivmedelssektorn. I vår analys kunde vi se att drivmedelsmarknaden präglas av hög koncentration. Några få bolag dominerar marknaden och följer nära varandras prissättning. Parallellt med regeringsuppdraget bedrev vi också en tillsynsutredning där vi utredde om drivmedelsbolagens löpande och offentliga publicering av rekommenderade priser på drivmedel var en samordning i strid med konkurrenslagen.

Som ett resultat av vår utredning åtog sig bolagen att upphöra med den offentliga publiceringen och i december avslutade vi utredningen.

Vi har också haft ett intensivt arbete under året med processer i domstol rörande beslut i konkurrenstillsynen som överklagats, bland annat om vår förhandsprövning av företagskoncentrationer. En effektiv koncentrationsprövning bidrar till en väl fungerande konkurrens på marknaden och är viktig för samhällsekonomin. Domstolsprövningarna ger viktig vägledning och förtydliganden om hur regelverket ska förstås.

Mot bakgrund av Konkurrensverkets omfattande uppdrag var förra årets utökade budget för konkurrenstillsynen ett mycket välkommet tillskott. År 2024 innebar också en betydelsefull och efterfrågad förstärkning av regelverket inom upphandlingstillsynen. Våra befogenheter har utökats från och med den 1 januari 2024 och bland annat kan överträdelser av kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen numera resultera i högre sanktionsavgifter. Vi kan även som första instans fatta beslut om upphandlingsskadeavgift.

De utökade befogenheterna betyder att vi kommer att kunna växla upp vårt tillsynsarbete. Och det är nödvändigt. Tyvärr ser vi hur det offentliga har blivit en växande arena för kriminalitet och korruption. Det är mycket allvarligt att oseriösa aktörer lyckas få tillgång till offentliga kontrakt, särskilt i en tid då vi ser ett växande behov av att satsa stora summor på samhällsviktiga verksamheter med syfte att säkra vår beredskap inför kommande kriser.

När 2024 inleddes var Rikard Jermsten generaldirektör. Från oktober, då han blev generaldirektör för Ekobrottsmyndigheten, var Hanna Witt vikarierande generaldirektör. Den 30 januari 2025 tillträdde jag som myndighetschef. Jag vill rikta ett varmt tack till mina företrädare för deras arbete, där effektivitet och transparens i verksamheten har varit viktiga ledstjärnor.

Som tillsynsmyndighet över upphandlingsreglerna, konkurrenslagstiftningen och lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter bidrar Konkurrensverket till att stärka samhällets grundläggande motståndskraft mot olika utmaningar som hotar en effektiv offentlig upphandling och väl fungerande marknader.

Marie Östman
Generaldirektör

Konkurrensverkets uppdrag och vision

Konkurrensverket är förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor och tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Uppdraget innefattar även tillsynsansvar i fråga om lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Konkurrensverket ska verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.

Visionen, som sammanfattar myndighetens uppdrag, är *Välfärd genom väl fungerande marknader*.

Uppdraget framgår av förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket och av de årliga regleringsbrev. Konkurrensverket ska följa utvecklingen inom myndighetens ansvarsområden, uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och även uppmärksamma hinder mot en effektiv offentlig upphandling, lämna förslag till konkurrensutsättning och till regelreformer samt samla in uppgifter för statistikändamål.

Utöver att bedriva tillsyn har Konkurrensverket i uppdrag att se till att de regelverk och rutiner myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag samt att stödja och utveckla forskningen inom de konkurrens- och upphandlingsrättsliga områdena. Konkurrensverket har bland annat också ett uppdrag att bedriva ett nationellt och internationellt samarbete inom myndighetens verksamhetsområden, bidra till utveckling och vid behov samverka med motsvarande myndigheter i andra länder.

Vi sprider information och ökar kunskapen om upphandling, konkurrens och om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. I uppgiften ingår att informera berörda aktörer om avgöranden, tillsyn och EU:s konkurrens- och upphandlingsregler. Konkurrensverket ska främja ett konkurrensinriktat synsätt och verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna. Vi ska sträva efter en effektiv samverkan med andra myndigheter och berörda aktörer. För att utveckla den offentliga upphandlingen ska Konkurrensverket samverka med Upphandlingsmyndigheten.

Under 2024 har Konkurrensverket i enlighet med instruktion och regleringsbrev för myndighetens verksamhetsområde arbetat med:

- tillsyn
- förbättringsåtgärder
- kunskapsspridning
- forskning
- internationellt arbete
- samverkan med andra myndigheter och aktörer
- analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Årsredovisningens disposition

Konkurrensverkets årsredovisning utgår från återrapporteringskrav i regleringsbrev och uppgifter enligt instruktion och är disponerad utifrån kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, FÅB. Redovisningen innefattar intern styrning och uppföljning, resultatindikatorer, resultatredovisning och sammanfattande bedömning av resultatet för konkurrens- och upphandlingstillsynen samt för tillsynen avseende otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Utöver tillsynen belyser redovisningen analyser och insatser på uppdrag av regeringen, rapporter, remisser, myndighetens samverkan, forskning, internationellt arbete, kommunikationsinsatser, organisation och kompetensförsörjning.

Avslutningsvis följer fakta i korthet och finansiell redovisning. Med anledning av justerad ärendeklassificering kan redovisningen av historiska siffror skilja sig marginellt från Konkurrensverkets tidigare årsredovisningar. Statistik redovisas i de flesta fall inte med decimaler, vilket ger en avrundningseffekt som medför att summeringsdifferenser kan förekomma.

Intern styrning och uppföljning

Intern styrning och kontroll syftar till att säkerställa att Konkurrensverkets arbete bedrivs i enlighet med de krav som följer av ansvaret för verksamheten. Det handlar bland annat om att följa upp hur fattade beslut genomförs i organisationen, säkerställa att medarbetarna är väl förtrogna med målen, att arbetsförhållandena är goda och att de anställdas kompetens och erfarenhet tas tillvara. Det innefattar också en bedömning av risker, åtgärder utformade för att hantera riskerna samt uppföljning och utvärdering av åtgärderna i syfte att kontinuerligt utveckla och förbättra verksamheten.

För att förbättra förutsättningarna för en ändamålsenlig hantering av oförutsedda händelser som kan komma att påverka myndighetens verksamhet har Konkurrensverket under året bland annat uppdaterat kontinuitetsplaner, krispolicy och riktlinjer för hantering av kris (dnr 922/2024). I samband med verksdagar under hösten anordnades en intern föreläsning gällande beredskap.

Konkurrensverket har sju mål, varav ett är övergripande och utgör grunden för en väl fungerande myndighetsverksamhet (dnr 16/2024). Målen är förankrade hos organisationens medarbetare. Samtliga mål omfattar hela myndigheten och det finns ingen rangordning mellan dem, även om olika delar av verksamheten berörs i varierande grad av varje enskilt mål. Till varje mål finns ett antal delmål, som i respektive enhets planering bryts ned i mer konkreta aktivitetslistor och årsplaner. I verksamhetsplanen 2024–2026 (dnr 16/2024) har vi också formulerat önskade tillstånd som verksamheten ska ha uppnått 2029. De önskade tillstånden syftar till att säkerställa att Konkurrensverket över tid, även i ett lite längre perspektiv, utvecklas i rätt riktning mot visionen.

Resultatmått som kopplar till målen följs upp varje år innan en ny verksamhetsplan färdigställs. Medarbetarnas nöjdhet och arbetsförhållanden undersöker vi genom återkommande arbetsmiljöavstämningar och utvecklingssamtal. Konkurrensverket genomför också återkommande medarbetarundersökningar, däribland en ledarskapsenkät som besvarades i maj 2024.

Genomförda riskanalyser följs upp för att säkerställa att identifierade riskminimerande åtgärder har vidtagits. För enskilda ärenden och projekt följs bland annat nedlagd tid och kostnader. Kompetensutvecklingsinsatser utvärderas och insatsernas fördelning mellan olika enheter och medarbetare stäms av i chefsgruppen.

Prioriteringar av tillsynsärenden utvärderas löpande på chefsnivå i syfte att dra lärdomar kring eventuella behov av uppföljningar av ärenden eller uppdatering av prioriteringspolicy. Under året har myndigheten arbetat med att uppdatera riktlinjer för projektarbete (dnr 93/2025). Syftet med riktlinjerna är att vara styrande och stödjande till medarbetare som arbetar inom projekt. Riktlinjerna innefattar bland annat att projekt utvärderas utifrån en verksövergripande modell. Att fortlöpande följa upp verksamheten är en viktig del i arbetet med att säkerställa kostnadseffektivitet.

En central bas för uppföljningen är de resultatindikatorer som används i årsredovisningen. De resultatmål som vi har valt omfattar sådana aspekter som kan ge en indikation på kostnadseffektivitet och enkelhet från medborgares och företags perspektiv. Exempelvis följer vi handläggningstider för ärenden som avslutats utan åtgärd, eftersom vi eftersträvar att tydligt prioritera de frågor som vi väljer att utreda, medan vi skyndsamt vill avsluta sådana utredningar som bedöms ha liten chans att nå önskat resultat. Syftet är dels att uppnå en effektiv resursanvändning internt, dels att tillsynsobjekt inte ska vara föremål för utredning hos Konkurrensverket onödigt länge. Vi arbetar också för att generellt korta handläggningstiderna i alla typer av utredningar, vilket förutom en effektiv tillsyn också kan innebära kostnadseffektivitet från tillsynsobjektens perspektiv. För att säkerställa att medborgare och företag upplever regelverk och rutiner som enkla, har vi en löpande dialog direkt med de aktörer som är föremål för tillsyn. Det följs också upp genom ombudsträffar och webinarier.

Andra styr- och uppföljningsverktyg är ärendehanteringssystem, omvärlds- och mediebevakning samt ekonomi- och personaladministrativa system. Konkurrensverket anlitar Statens servicecenter för bland annat löneadministration och fakturahantering.

Uppföljning av Riksrevisionens granskning av Konkurrensverket

Riksrevisionen granskade under 2018 och 2019 Konkurrensverkets förmåga till effektivt resursutnyttjande i tillsynsverksamheten. Fokus för granskningen var Konkurrensverkets prioriteringspolicy och tillsynsprocesser. Slutsatserna presenterades i granskningsrapporten *Konkurrensverkets tillsyn – förutsättningar för effektivt resursutnyttjande* (RiR 2019:26). Under hösten 2023 inledde Riksrevisionen en uppföljning av granskningen (dnr 673/2023). I samband med detta ombads Konkurrensverket att redogöra för hur myndigheten har hanterat rapporten från att den publicerades. Konkurrensverket har lämnat en sådan redogörelse och även beskrivit övrigt utvecklingsarbete som har genomförts under senare år. Ärendet avseende Riksrevisionens uppföljning avslutades i maj 2024 med en publicerad uppföljningsrapport (RiR dnr 2023/0925). Den sammanfattande bedömningen är att Konkurrensverket i allt väsentligt har hanterat de iakttagelser och rekommendationer som gjordes och lämnades vid Riksrevisionens granskning.

Justerad organisation till följd av utökat anslag

Till följd av tillkomna medel i form av en permanent anslagsökning för budgetåret 2024 har Konkurrensverket tillsvidareanställt ett antal medarbetare för att stärka konkurrenstillsynen. För att hantera den växande myndigheten på ett ändamålsenligt sätt har Konkurrensverkets organisation justerats under året i syfte att utveckla konkurrenstillsynen. Förändringarna har bland annat inneburit att ytterligare en enhet för konkurrenstillsyn och en ny enhet för tips och bevakning har skapats samtidigt blev den tillfälliga enhet för konkurrenstillsyn som skapades 2023 permanent. I syfte att minska sårbarheten och förbättra ärendeflödet i tillsynen har vi i samband med detta också infört en struktur som innebär att samtliga konkurrenstillsynsenheter kan arbeta med alla typer av konkurrenstillsynsutredningar. Organisationsförändringarna trädde i kraft den 1 februari 2024.

Frågor att särskilt uppmärksamma 2024

I verksamhetsplaneringen finns områden som Konkurrensverket särskilt avsett att uppmärksamma under 2024. Särskild uppmärksamhet genom kunskapsbyggande och analys har varit inriktad på följande branscher och sakfrågor:

- livsmedel
- drivmedel
- finansmarknaden
- beredskapsfrågor
- kriminalitet i offentlig upphandling.

Nedan följer ett urval av de åtgärder som har gjorts kopplat till de särskilda frågorna.

Rörande livsmedel så har Konkurrensverket under 2024 genomfört en genomlysning av konkurrensen i livsmedelsbranschen. Det mynnade ut i en sammanfattande rapport (Rapport 2024:5) och ett antal delrapporter med bland annat åtgärdsförslag.

Gällande drivmedel så har Konkurrensverket, som ett led i ett regeringsuppdrag, publicerat rapporten *Hur påverkar konkurrensen priserna på bensin och diesel?* (Rapport 2024:6) och *Slutrapportering av regeringsuppdrag om konkurrensen i drivmedelssektorn* (Rapport 2024:7). Konkurrensverket har även bedrivit en tillsynsutredning rörande flera ledande drivmedelsbolags löpande och offentliga publicering av rekommenderade priser på bensin och diesel. Utredningen avslutades till följd av bolagens åtaganden att upphöra med publiceringen.

Avseende finansmarknaden har Konkurrensverket under 2024 yttrat sig i ett antal frågor, bland annat gällande promemorian "Avtrappat ränteavdrag för vissa lån" (dnr 67/2024). Konkurrensverket har också skrivit till regeringen om att det finns skäl att överväga en ändring av aktiebolagslagen (dnr 181/2024).

I fråga om beredskapsfrågor har Konkurrensverket lämnat en rad yttranden, bland annat gällande "En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap" (dnr 278/2024). Ett uppdragsforskningsuppdrag gällande beredskap har initierats i samverkan med Upphandlingsmyndigheten (UHM). Konkurrensverket har även medverkat i ett antal

regeringsuppdrag, exempelvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsens uppdrag att utveckla en ändamålsenlig och kostnadseffektiv modell för nationella försörjningsanalyser som kan användas inom flera beredskapssektorer.

Kriminalitet i offentlig upphandling har även det varit ett av de ämnen som uppmärksamats det senaste året och som Konkurrensverket i flera sammanhang i externa forum lyft fram vikten av att motverka.

Utöver den verksamhetsinriktning som följer av målen och de frågor som Konkurrensverket särskilt avsett att uppmärksamma kan resursfördelning internt även påverkas av regeringsuppdrag. En del av verksamhetens resurser har under 2024 fokuserat på bland annat att analysera konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan och priser inom dagligvaruhandeln. Likaså uppdraget att följa marknadsutvecklingen och analysera konkurrensen i drivmedelssektorn, som slutredovisades i december 2024. I oktober 2024 fick Konkurrensverket även uppdraget att kartlägga pristransparensen inom byggmaterialmarknadens olika led och utreda hur denna påverkar prisbildningen, konkurrensen och kostnadsutvecklingen inom byggsektorn.

Konkurrensverkets tillsynsverksamhet

Konkurrensverkets tillsynsuppdrag syftar till väl fungerande marknader med sund konkurrens till nytta för konsumenterna. I uppdraget ingår att bedriva tillsyn och ge stöd inom konkurrensområdet samt att bedriva tillsyn inom området offentlig upphandling och enligt lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

En väl fungerande konkurrens är viktig för samhällsekonomin. När företag konkurrerar med varandra pressas de att bli mer innovativa och effektiva. Detta skapar förutsättningar för högre kvalitet på varor, tjänster och nya produkter, samtidigt som priserna hålls nere.

Offentlig upphandling har en betydande inverkan på Sveriges ekonomi. Varje år upphandlas stora mängder varor och tjänster av offentliga aktörer. Enligt de senaste siffrorna uppgår värdet av de inköp som omfattas av upphandlingslagarna till 921 miljarder kronor årligen. Detta motsvarar nära 18 procent av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) till baspris (exklusive skatter och subventioner). Med anledning av det höga värdet har offentlig upphandling stor betydelse för samhällsekonomin.

Tillsynen över regelverken bedriver vi i form av utredningar, beslut och processer i domstol, samt kunskapsspridning genom kommunikativa insatser. Konkurrensverkets bedömning är att en effektiv tillsyn bör omfatta såväl sanktioner och andra ingripanden som förebyggande insatser, då dessa delar utgör viktiga komplement till varandra. Vi strävar därför efter att kombinera tillsyn och informationspridning om regelverk och korrekt agerande för att få största möjliga effekt. Den forskningsverksamhet som Konkurrensverket initierar och finansierar är ett viktigt komplement till tillsynsverksamheten.

Fördelning av resurser mellan tillsynsområden

Grunden för resursallokeringen är regeringens och riksdagens årliga budgetbeslut. Dessutom beaktar myndighetsledningen omvärldsrelaterade, temporära behov av särskilda omprioriteringar mellan sakområdena. Med beaktande av det är utgångspunkten för fördelningen mellan verksamheterna – som tillhör olika utgiftsområden – att den sker i enlighet med den ursprungliga härledningen av medel som riksdagen har tillfört de olika tillsynsområdena. Det innebär bland annat att resursåtgången är störst för konkurrenstillsynen.

Utfallet av resursallokeringen 2024, räknat på den nedlagda tid som med en viss säkerhet går att härleda till ett specifikt tillsynsområde, visar en fördelning om cirka 78 procent konkurrenstillsyn, 17 procent upphandlingstillsyn och 6 procent tillsyn rörande otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Det är dock inte möjligt att ange den exakta medelsfördelningen mellan olika områden som inte är avgiftsfinansierade. Anledningen är att verksamheter som avser tillsynsområdena konkurrens och upphandling genom åren har närmast sig varandra, på så sätt att flera rapporter, konferenser, tillsynsutredningar med mera omfattar såväl konkurrens- som upphandlingsfrågor. Det senast tillkomna tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan har också flera kopplingar till dessa tillsynsområden. Att fler beröringspunkter och tydligare samband mellan tillsynsområdena uppkommit genom åren är enligt Konkurrensverkets uppfattning både positivt och eftersträvänsvärt då de uppvisar flera synergier och därmed stärker och lyfter varandra.

Prioriteringar

Konkurrensverket tar varje år emot ett stort antal tips och klagomål relaterat till tillsynsverksamheten och förfogar också över flera verktyg för att på eget initiativ identifiera överträdelser. Konkurrensverket har även under 2024 satsat på att stärka denna del av verksamheten genom rekryteringar, skapande av en ny enhet för tips och bevakning samt förändrade prioriteringsrutiner.

Urvalet av vad som ska utredas närmare gör vi utifrån en prioriteringspolicy. I februari 2024 fattade Konkurrensverket beslut om en uppdaterad prioriteringspolicy för tillsynsverksamheten (dnr 814/2023), vilken också publicerades externt, som webbnöhet och via nyhetsbrev. Policyn används vid den initiala prioriteringen och utredningen av om en fråga ska granskas närmare. I den uppdaterade versionen av prioriteringspolicyn har Konkurrensverket bland annat tydliggjort prioriteringsgrunderna för ärenden där offentliga aktörer riskerar att begränsa konkurrensen för privata företag.

Interna tidsfrister

För Konkurrensverkets tillsynsutredningar gäller interna tidsfrister. Syftet är att säkerställa hög effektivitet med bibehållen kvalitet, men också att tydliggöra för aktörer hur tillsynsutredningen kommer att gå till. Målet är att ett slutligt beslut ska fattas inom en viss tidsram, från det att myndigheten har genomfört den första externa utredningsåtgärden mot den part som är föremål för utredning. Hur lång tid det tar att fatta ett slutligt beslut beror på flera faktorer, bland annat ärendets komplexitet, om utredningen i sig är svår genomförd, vilka åtgärder som utredningen resulterar i och tillsynsobjektets agerande under utredningen. Konkurrensverkets strävan är dock överlag att utreda ärenden så skyndsamt som möjligt, utan att göra avkall på kvaliteten i utredningen.

För konkurrenstillsynen gäller en tidsfrist om maximalt 14 till 23 månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut. För upphandlingstillsynen gäller en tidsfrist om maximalt 8 månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut.¹ För tillsynsutredningar av förbudet mot otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan är tidsfristen maximalt 8 till 12 månader. En längre intern tidsfrist förutsätter förankring med myndighetsledningen baserat på faktorer i det enskilda fallet.

För de utredningar som genomfört sin första externa utredningsåtgärd efter att tidsfristerna infördes har 91 procent inom konkurrenstillsynen kunnat slutföras inom 23 månader. Motsvarande siffra för upphandlingstillsynen är 84 procent inom den interna fristen om 8 månader. Otillbörliga handelsmetoder är ett relativt nytt tillsynsuppdrag för Konkurrensverket och tidsfristerna infördes först i januari 2023. För de utredningar som genomfört sin första externa utredningsåtgärd efter införandet av tidsfrister har 90 procent avslutats inom den utsatta tiden på 12 månader.

Konkurrensverkets hittillsvarande erfarenhet är att ändamålsenliga tidsfrister bidrar till bättre styrning i form av tydligare prioriteringar och avgränsningar. Det förväntas i sin tur medföra positiva konsekvenser i form av tydligare uppdrag och bättre arbetsmiljö för alla

¹ Tidsfrister för konkurrens- och upphandlingstillsynen infördes i december 2020 (dnr 654/2020).

som arbetar i tillsynsutredningarna, samtidigt som fristerna ska leda till förkortade handläggningstider och ökad effektivitet i verksamheten som helhet (dnr 743/2022).

De interna tidsfristerna löper således från det att den första externa utredningsåtgärden vidtas. Konkurrensverket eftersträvar därutöver att vidta första utredningsåtgärden kort efter det att vi uppmärksammat ett potentiellt konkurrensproblem. När den första utredningsåtgärden kan vidtas är dock ibland avhängigt av exempelvis behovet av förstudier, internationella kontakter och omfattningen av parallella utredningar som vi inte kan prioritera bort (exempelvis förvärvsprövningar).

Tabell 1 Avslutade utredningar inom intern tidsfrist²

	2024 ³		2023 ⁴		2022		2021		Sedan intern tidsfrist började gälla ⁵	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Konkurrenstillsyn	6/7	86 %	8/9	89 %	4/4	100 %	2/2	100 %	20/22	91 %
Upphandlingstillsyn	64/75	85 %	69/91	76 %	63/69	91 %	19/22	86 %	215/257	84 %
Otillbörliga handelsmetoder	7/8	88 %	2/2	100 %	N/A	N/A	N/A	N/A	9/10	90 %

Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten

Tips och klagomål samt externa visseblåsningar

Konkurrensverket har enligt förordningen (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden i uppgift att genom en extern så kallad visseblåsarfunktion ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter om missförhållanden inom områdena konkurrens och offentlig upphandling. Om någon i ett arbetsrelaterat sammanhang upptäcker en överträdelse inom områdena konkurrens eller offentlig upphandling, kan det rapporteras till Konkurrensverket i enlighet med lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, den så kallade visseblåsarlagen, vilken samtidigt ger den rapporterade personen ett skydd mot repressalier. Överträdelsen kan till exempel handla om en felaktig direktupphandling, ett otillåtet prissamarbete eller avtalsvillkor som skadar konkurrensen. Visseblåsarfunktionen ersätter inte Konkurrensverkets ordinarie kanal för tips och klagomål.

² Obligatorisk ansökan exkluderas från uppföljningen. I de fall där flera ärenden rör samma sakfråga har dessa räknats ihop till ett ärende.

³ En del utredningsärenden berör samma sakfråga och har räknats ihop till ett ärende i statistiken. Om dessa i stället skulle redovisas separat skulle antal ärenden för upphandlingstillsynen bli 112/123 och andelen 91 procent.

⁴ En del utredningsärenden berör samma sakfråga och har räknats ihop till ett ärende i statistiken. Om dessa i stället skulle redovisas separat skulle antal ärenden för upphandlingstillsynen bli 79/105 och andelen 75 procent.

⁵ En del utredningsärenden berör samma sakfråga och har räknats ihop till ett ärende i statistiken. Om dessa i stället skulle redovisas separat skulle antal ärenden för upphandlingstillsynen bli 273/319 och andelen 86 procent.

Under 2024 inkom 23 visseblåsningar i den externa kanalen. Av dessa rörde 4 konkurrensområdet⁶ och 19 upphandlingsområdet⁷. På basis av visseblåsningar har 13 tillsynsändren⁸ öppnats, varav 1 inom konkurrensområdet⁹ och 12 inom upphandlingsområdet.¹⁰ År 2023 inkom totalt 11 visseblåsningar i den externa kanalen. Samtliga rörde upphandlingsområdet och resulterade i 4 tillsynsändren. Under 2022 inkom totalt 2 visseblåsningar varav båda rörde upphandlingsområdet.

Konkurrensverket kan också få kännedom om misstänkta överträdelser på andra sätt än genom visseblåsningar. Varje år inkommer ett stort antal tips, klagomål och frågor till myndigheten. Vi kan också identifiera misstänkta överträdelser själva genom omvärldsbvakning och medianalys. Att tipsare vet hur de kan nå oss och att vi själva har kunskap och förmåga att proaktivt identifiera misstänkta överträdelser har betydelse för verksamhetens resultat. Utöver visseblåsningar är dock det exakta inflödet svårt att följa på ett ändamålsenligt sätt. En anledning är att medianalys, även om den kan visa på trender som föranleder att myndigheten startar en utredning, är svår att kvantifiera. En annan anledning är att frågor som ställs till myndigheten inte behöver utgöra indikationer på överträdelser. Dessutom är ett beslut om att prioritera att inleda en utredning inte sällan resultatet av en sammanvägd bedömning av flera informationskällor. I analysen av vårt resultat följer vi i nuläget därför enbart upp antalet visseblåsningar.

Ställningstaganden

En resultatindikator som rör alla Konkurrensverkets tillsynsområden är antalet meddelade ställningstaganden. Ställningstaganden innehåller en redogörelse för Konkurrensverkets uppfattning i rättsliga frågor. Syftet med ett ställningstagande kan till exempel vara att ge klargöranden i hur myndigheten bedömer en viss fråga där författningar och rättspraxis inte ger uttömmande vägledning. Ställningstagandena beslutas av generaldirektören och är styrande för Konkurrensverkets verksamhet. Vi presenterar rättsläget och redovisar vår bedömning av hur vi ser på vissa frågor. Detta ska bidra till en förutsebarhet om hur Konkurrensverket bedömer en rättsfråga i tillsynsverksamheten.

I Konkurrensverkets bedömning av om ett ställningstagande är ett lämpligt sätt att adressera en frågeställning väger vi bland annat in om det går att formulera en fråga som vi kan besvara, om det saknas tillräckligt tydlig vägledning sedan tidigare i exempelvis praxis, samt om ett ställningstagande skulle bidra till att göra det lättare att följa lagstiftningen. Under 2024 har Konkurrensverket totalt meddelat ett ställningstagande (2024:1, dnr 232/2024). Detta beskrivs närmare i avsnittet om upphandlingstillsynen.

⁶ Dnr 379/2024, dnr 648/2024, dnr 928/2024 och dnr 948/2024.

⁷ Dnr 21/2024, dnr 36/2024, dnr 40/2024, dnr 70/2024, dnr 113/2024, dnr 172/2024, dnr 193/2024, dnr 277/2024, dnr 371/2024, dnr 372/2024, dnr 434/2024, dnr 471/2024, dnr 615/2024, dnr 641/2024, dnr 649/2024, dnr 787/2024, dnr 799/2024, dnr 852/2024 och dnr 1008/2024.

⁸ Öppnade tillsynsändren kan grunda sig på visseblåsningar från tidigare år.

⁹ Dnr 423/2024.

¹⁰ Dnr 63/2024, dnr 64/2024, dnr 175/2024, dnr 176/2024, dnr 186/2024, dnr 313/2024, dnr 459/2024, dnr 483/2024, dnr 484/2024, dnr 718/2024, dnr 755/2024 och dnr 912/2024.

Tabell 2 Ställningstaganden

Ställningstaganden	2024	2023	2022	2021	2020
Konkurrenstillsyn	0	0	0	1	0
Upphandlingstillsyn	1	1	1	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	0	2	2	1	N/A ¹¹

Övriga resultatindikatorer relaterade till tillsynsverksamheten

I följande avsnitt redogör vi för Konkurrensverkets insatser under året avseende konkurrens- och upphandlingstillsynen samt tillsynen över otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Vi resonerar också om tillsynens resultat utifrån de av våra övriga resultatindikatorer som, utöver externa visserblåsningar och ställningstaganden, är direkt kopplade till tillsynen vilket innefattar redovisning av:

- antalet och andelen ärenden som lett till beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande av att en överträdelse av konkurrensregelverket har skett, avslutat med hänsyn till förändrat beteende, beslut om åläggande/åtagande enligt konkurrensregelverket eller stämningsansökan avseende konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet
- antalet och andelen ärenden som lett till ansökan eller beslut om upphandlingsskadeavgift, tillsynsbeslut på upphandlingsområdet, avslut med hänsyn till förändrat beteende eller föreläggande om riktlinjer för direktupphandling
- antalet och andelen ärenden som lett till föreläggande att upphöra med en otillbörlig handelsmetod, beslut om sanktionsavgift vad gäller otillbörliga handelsmetoder eller avslut med hänsyn till förändrat beteende
- antalet och andelen ärenden som avslutats utan åtgärd
- antalet ärenden och beslut om utredningsskadeavgift
- antalet nya registreringar, förelägganden och beslut om registrerade annonsdatabaser
- antalet anmälda företagskoncentrationer Konkurrensverket har prövat och hur många av dessa som har blivit föremål för fördjupad utredning, antalet och andelen beslut att förbjuda koncentrationer, koncentrationsanmälningar som dragits tillbaka under handläggningen samt beslut att godkänna koncentrationer med åtaganden eller beslut om åläggande att genomföra vissa åtgärder
- antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan och där beslut i ärenden har överklagats
- median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut i ärenden avslutade utan åtgärd inom tillsynen och följa utvecklingen över tid
- median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut i ärenden som inte avslutas utan åtgärd inom tillsynen och följa utvecklingen över tid
- antalet ärenden där vägledande kontakter på förekommen anledning har använts för att åstadkomma medvetenhet om regelverket eller ett förändrat beteende.

¹¹ Ej applicerbart för 2020 gällande otillbörliga handelsmetoder eftersom lagstiftningen infördes 2021.

Konkurrens

Konkurrensverket ansvarar för tillsynen enligt konkurrenslagen (2008:579) och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget, avseende svenska förhållanden. Konkurrenslagen innehåller två centrala förbudsbestämmelser: förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag och förbud mot missbruk av dominerande ställning. Utöver de centrala förbuden innehåller konkurrenslagen även regler som gäller för staten, kommuner och regioner angående konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Lagen innehåller även regler om kontroll av företagskoncentrationer.

Konkurrensverket ska också fullgöra de uppgifter som följer av konkurrensförordningen (2021:87) och av lagen (2021:79) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet samt förordningen (2021:88) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet.

Exempel på konkurrenstillsynsutredningar 2024

Konkurrenstillsynsärenden kan avslutas på olika sätt. De konkurrensärenden som har avslutats under de senaste fem åren, 2020–2024, redovisas uppdelade på de kategorier som framgår nedan¹².

Avslutat efter vägledande kontakt – I ärenden som Konkurrensverket väljer att inte prioritera men där vi ändå ser att det finns en möjlighet att öka medvetenheten om det konkurrensrättsliga regelverket hos företagen i syfte att förbättra konkurrensen på den marknad där de är verksamma, kan vi välja att ta en vägledande kontakt med företagen och förklara vad vi ser för potentiella problem med agerandet, för att därefter avsluta utredningen.

Åtagande – Vad gäller misstänkta konkurrensbegränsande samarbeten och missbruk av dominerande ställning kan vi godta åtaganden från företag, göra dessa bindande i beslut, och förena dem med vite. Så länge beslutet att godta ett åtagande gäller, får vi i de avseenden åtagandet omfattar inte meddela något åläggande. Konkurrensskadeavgift får inte heller påföras. Beslut att godta åtaganden innebär inget ställningstagande till om det förelegat en överträdelse av konkurrensreglerna.

Åläggande – Om företag inte frivilligt ändrar sitt beteende eller ger förslag till åtaganden, kan vi ålägga dem att upphöra med en överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning. Åläggandet kan förenas med vite. Beslut om åläggande kan överklagas till domstol.

¹² Kategorier med noterat utfall under den tid som statistiken redovisas. Utöver dessa finns fler möjliga kategorier för avslut.

Beslut om konkurrensskadeavgift – Konkurrensverket kan besluta att ett företag ska betala konkurrensskadeavgift för överträdelse av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning. Ett företag kan också påföras en konkurrensskadeavgift om det bryter mot ett beslut om åläggande eller ett beslut om att godta ett åtagande. Beslut om konkurrensskadeavgift kan överklagas till domstol.

Avgiftsföreläggande – Till och med februari 2021 kunde ett företag godta att det skulle påföras konkurrensskadeavgift för att det brutit mot konkurrensreglerna och Konkurrensverket kunde då utfärda ett så kallat avgiftsföreläggande. Företaget valde självt om det ville godta föreläggandet eller inte. I samband med att Konkurrensverket den 1 mars 2021 fick beslutanderätt i fråga om konkurrensskadeavgift upphävdes bestämmelserna om avgiftsföreläggande i konkurrenslagen.

Avslutat med hänsyn till förändrat beteende – Om företag under en utredning ändrar sitt beteende så att risken för konkurrensbegränsningar minskar, kan Konkurrensverket välja att avsluta utredningen med hänsyn till detta, men utan att i beslut göra det ändrade beteendet till ett bindande åtagande. Ett beslut att avsluta en utredning med hänsyn till ändrat beteende innebär inte ett ställningstagande till om förfarandet är i överensstämmelse med konkurrensreglerna.

Avslutat i kombination med påkallande av regelöversyn – I de ärenden där Konkurrensverket ser att ett ingripande enligt konkurrensregelverket inte är ändamålsenligt för att angripa de problem vi identifierat, utan att det vore önskvärt med ändringar i regelverket, kan vi välja att avsluta ärendet och i anslutning till detta påkalla regelöversyn hos regeringen eller annat relevant organ.

Avslutat utan åtgärd – Om utredningen inte ger anledning för Konkurrensverket att ingripa avslutas ärendet utan åtgärd. Ett sådant beslut fattas till exempel om utredningen inte ger stöd för den initiala misstanken, eller om vi bedömer att det konkurrensproblem som identifierats skulle kunna åtgärdas mer effektivt på annat sätt än genom ett ingripande med stöd av konkurrensreglerna. Ett beslut att avsluta en utredning utan åtgärd innebär inte ett ställningstagande till om förfarandet är i överensstämmelse med konkurrensreglerna.

Lagts till handlingarna – Ett ärende avslutas utan slutligt beslut genom att läggas till handlingarna när inga åtgärder kommer att vidtas med anledning av en inkommande eller upprättad handling.

Avslutade utredningar i förstudiefasen

I april 2024 avslutade Konkurrensverket ett ärende om misstänkt anbudssamarbete inom måleritjänster (dnr 4/2024). Två måleriföretag hade lämnat misstänkt lika anbud, bland annat sett till pris, i en upphandling. Konkurrensverket granskade andra upphandlingar som företagen deltagit i och valde sedan att avsluta ärendet, efter att ha tagit en vägledande kontakt med företagen.

Avslutade utredningar

Misstanke om missbruk av dominerande ställning

I februari 2024 avslutade Konkurrensverket ett ärende som inleddes efter ett klagomål gentemot ett pastorat (dnr 445/2023) avseende pastoratets etablering av en begravningsbyrå. Enligt Konkurrensverket föreligger det bristande konkurrensneutralitet mellan privata och

kyrkliga begravningsbyråer. Trots det är bedömningen att det inte finns någon möjlighet att komma till rätta med den problematiken genom tillsyn enligt konkurrenslagen. Till följd av detta föreslog Konkurrensverket i en skrivelse till Socialdepartementet (dnr 103/2024) att regeringen låter utreda behovet av en reglering av bedrivandet av kyrkliga begravningsbyråer, förslagsvis genom bland annat ändringar i begravningslagen (1990:144).

Misstanke om missbruk av dominerande ställning

I maj 2024 avslutade Konkurrensverket även två utredningar om misstänkt missbruk av dominerande ställning avseende prissättning av fjärrvärme (dnr 642/2023 och dnr 294/2023). Konkurrensverkets utredning visade inte att fjärrvärmebolagens priser och vinstmarginaler under granskningsperioden skulle ha varit väsentligt högre än priserna i jämförbara fjärrvärmenät. I beslutet betonade Konkurrensverket att fjärrvärmenäten kan betraktas som naturliga monopol, där fjärrvärmebolagen har en betydande marknadsmakt och att det finns en risk för att svag konkurrens på fjärrvärmemarknaden kan leda till höga priser. Att fjärrvärmemarknaden som helhet kan kännetecknas av oskäligen höga priser kan enligt Konkurrensverket därför inte uteslutas. I maj 2024 skickade Konkurrensverket även en skrivelse till regeringen (dnr 342/2024), med en rekommendation att regeringen låter utreda behovet av reglering på fjärrvärmemarknaden för att skydda konsumenterna mot höga priser.

Misstanke om konkurrensbegränsande samarbete och misstanke om samordning

I juli 2024 avslutade Konkurrensverket en omfattande utredning avseende mäklarföretag som i strid med konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag, misstänktes ha samordnat sig kring marknadsföring av bostadsobjekt (dnr 602/2022). Utredningen var särskilt tidskrävande då den innefattade flera parter. Ärendet avslutades med ett beslut om att godta åtaganden från mäklarföretagen att inte fortsätta samordningen med varandra (eller med andra konkurrerande företag) om den egna mäklarkedjans strategier för marknadsföring av bostadsobjekt. Åtagandena gäller i tre år och är förenade med viten mellan 500 000 och 5 000 000 kronor för respektive företag.

I september 2024 avslutade Konkurrensverket en utredning om misstänkt samarbete mellan konkurrenter på marknaden för färska kycklingprodukter (dnr 380/2024). Utredningen hade initierats med anledning av prisdata som inhämtats inom ramen för Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen under 2023–2024. Prisdata indikerade att tre producenters aviserade prisändringar avseende färsk svensk kyckling mot dagligvaruhandelsgrossisterna i stor utsträckning sammanfallit, gällande såväl tidpunkter som nivåer, under en tvåårsperiod. Utredningen gav emellertid inget stöd för att det skulle ha förekommit kommunikation mellan företagen i syfte att samordna prisändringar och utredningen avslutades därför utan åtgärd.

I december 2024 godtog Konkurrensverket åtaganden från tre drivmedelsbolag, vilket innebär att en utredning (dnr 382/2023) som avsåg ett potentiellt konkurrensbegränsande samarbete kunde avslutas. Förfarandet rörde drivmedelsbolagens offentliga publicering av prisinformation på respektive bolags webbplatser, vilket enligt Konkurrensverkets preliminära bedömning kunde utgöra ett otillåtet samarbete genom så kallad prissignalering. Åtagandena innebär att rekommenderade priser till privatkunder inte längre publiceras på webbplatserna, och att listpriser till företagskunder publiceras vid en senare tidpunkt på dagen. Konkurrensverket bedömde att detta skulle undanröja risken för otillåten samordning mellan bolagen, och godtog därför åtagandena. Beslutet gäller i tre år och är förenat med vite om 100 miljoner kronor för varje bolag.

Misstanke om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

I december avslutade Konkurrensverket även ett ärende där utredningen handlat om den betalningsmodell, som ett kommunägt företag tillämpade för laddning av elfordon, kunde omfattas av konkurrenslagens bestämmelser om förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (dnr 576/2023). Misstanken gällde det kommunägda bolagets förfarande att erbjuda laddning av elfordon där avgiften för laddning ingick i avgiften för parkering. Efter att företaget under utredningen meddelat att separat betalning för laddning av el ska införas fann Konkurrensverket att risken för konkurrensproblemen därmed minskat och avslutade utredningen.

Pågående utredningar

Misstanke om missbruk av dominerande ställning

En pågående utredning rör misstänkt missbruk av dominerande ställning genom vertikala begränsningar, i form av exklusivavtal. Avtalen i fråga har ingåtts mellan en plattform för försäkringsmedicinska rådgivningstjänster och ett antal försäkringsmedicinska rådgivare (dnr 91/2023). Konkurrensverket utreder om exklusivavtalen begränsar förutsättningarna för konkurrerande plattformar att utöva ett effektivt konkurrensstryck.

I maj 2024, efter en förstudie (dnr 371/2023), startade Konkurrensverket en tillsynsutredning för att utreda ett misstänkt missbruk av dominerande ställning genom överprissättning av ett så kallat särläkemedel (dnr 341/2024).

Pågående är också utredningen (dnr 669/2024) om en företagskoncentration mellan två företag som tillhandahåller mediebevakningstjänster utgör ett missbruk av en dominerande ställning i strid med konkurrensreglerna. Koncentrationen faller under tröskelvärdena för att den ska vara anmälningspliktig enligt koncentrationsreglerna eller för att Konkurrensverket ska kunna begära in en anmälan. Koncentrationen prövas parallellt av den norska konkurrensmyndigheten enligt deras koncentrationsregler.

Misstänkt konkurrensbegränsande samarbete

Konkurrensverket inledde under 2024 en utredning av misstänkt vertikalt konkurrensbegränsande samarbete på marknaden för friskvårdsportaler (dnr 302/2024). Konkurrensverket misstänker att en friskvårdsportal i sina avtal med friskvårdsleverantörer tillämpar en prisparitetsklausul, som riskerar att begränsa konkurrensen.

En pågående utredning gäller misstänkta vertikala begränsningar på marknaden för service och reparation av motorfordon (dnr 180/2024). En svensk generalagent för ett antal bilmärken misstänks ha begränsat konkurrensen på eftermarknaden för berörda bilmärken genom att tillämpa regler inom sitt selektiva distributionssystem av auktoriserade verkstäder, vilket kan strida mot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbeten eller förbudet mot missbruk av dominerande ställning.

Fortsatt utreder Konkurrensverket även misstänkta horisontella konkurrensbegränsande samarbeten mellan digitala vårdgivare (dnr 288/2022). Företagen misstänks ha avtalat bilateralt om att upphöra med att annonsera på internet, vid sökningar på varandras varumärkesnamn.

Ytterligare en pågående utredning rör misstänkta horisontella samarbeten inom bärbranschen (dnr 586/2023). Hittills har utredningen bland annat omfattat platsundersökningar och förhör. Den finska konkurrensmyndigheten utförde samtidigt inspektioner i Finland, hos företag aktiva inom samma bransch. Platsundersökningarna i Sverige och Finland genomfördes delvis i samarbete mellan de två nationella konkurrensmyndigheterna.

Under 2024 inledde Konkurrensverket även en utredning av misstänkta horisontella konkurrensbegränsande samarbeten inom försäljning av generiska läkemedel (dnr 236/2024). Utredningen har hittills omfattat platsundersökningar och förhör. På uppdrag av Konkurrensverket utförde den danska konkurrensmyndigheten inspektioner i Danmark, hos företag aktiva inom samma bransch. Misstanken handlar om att företagen på ett otillåtet sätt kan ha kommit överens om prisnivåer på läkemedel som ingår i Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets "periodens vara-system".

Misstanke om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

I april 2024 prioriterade Konkurrensverket ett ärende avseende konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (dnr 97/2024). Utredningen avser ett kommunägt bussbolag och dess säljverksamhet avseende beställningstrafik med buss i konkurrens med privata aktörer. Säljverksamheten misstänks kunna riskera att hämma eller snedvrیدا de långsiktiga förutsättningarna för en effektiv konkurrens.

Uppföljning av åtaganden

Ett annat ärende som pågår är uppföljning av det beslut om åtaganden som Konkurrensverket fattade i juli 2024 (dnr 602/2022), misstänkt samordning kring marknadsföring av bostadsobjekt (dnr 561/2024). Under åtagandenas löptid kommer parterna regelbundet åläggas att inkomma med redovisning gällande efterlevnaden av åtagandena.

Därtill pågår två ärenden (dnr 85/2024 och dnr 843/2024), för uppföljning av de beslut om åtaganden som Konkurrensverket fattade i oktober 2023, gällande bryggerimarknaden (dnr 706/2019 och dnr 248/2020). Under åtagandenas löptid ska parterna årligen inkomma med redovisning gällande efterlevnaden av åtagandena.

Exempel på förvärvsprövningar 2024

Avslutade utredningar

I början av 2024 inledde Konkurrensverket en särskild undersökning för att närmare granska ett planerat förvärv på marknaden för dosdispenseringsstjänster (dnr 816/2023). Konkurrensverkets utredning visade att företagskoncentrationen påtagligt skulle hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens på marknaden för dosdispenseringsstjänster till öppenvården i Sverige. Konkurrensverket förbjöd därför koncentrationen och förbudet förenades med ett vite om 100 miljoner kronor. Ärendet finns även beskrivet under rubriken Domstolsprövningar 2024.

I juni anmäldes en företagskoncentration i dagligvaruhandeln där köparen skulle gå från att ha gemensam kontroll till ensam kontroll över en butikskedja. Konkurrensverket har i tidigare utredningar av konkurrensen i den svenska livsmedelskedjan identifierat brister och bland annat konstaterat att den svenska dagligvaruhandeln är koncentrerad till ett fåtal aktörer. Mot den bakgrunden valde Konkurrensverket att genomföra en särskild undersökning. Konkurrensverkets utredning visade dock inte att det nu prövade förvärvet skulle

medföra sådana följder att det fanns skäl att meddela ett förbud. Koncentrationen lämnades därför utan åtgärd i mitten av oktober (dnr 505/2024).

I augusti beslutade Konkurrensverket att genomföra en särskild undersökning av en planerad koncentration relaterad till jordbruksdata och digitala jordbrukstjänster. Sex ägarbolag kontrollerade gemensamt ett samarbetsbolag som skulle bli självständigt fungerande och erbjuda sina tjänster externt, vilket innebar att en anmälningspliktig koncentration uppstod. Efter att ha tagit del av utkast till beslut från Konkurrensverket om ingripande mot den anmälda koncentrationen, ingick de anmälade företagen sinsemellan ett tilläggsavtal där vetorättigheter avseende gemensam kontroll togs bort. Enligt ägarbolagen innebar det att samarbetet inte längre utgjorde en koncentration och de återkallade därför sin anmälan i december 2024. Eftersom anmälan återkallades hade Konkurrensverket inte förutsättningar att fortsätta pröva den anmälda koncentrationen i sak och avslutade därför ärendet (dnr 498/2024).

Domstolsprövningar 2024

Här följer en sammanställning av mål och ärenden där Konkurrensverkets beslut har överklagats och patent- och marknadsdomstolarna har fattat beslut under 2024.

Patent- och marknadsdomstolarna har fattat ett beslut i sak under 2024. Det gällde Konkurrensverkets beslut hösten 2024 om att förbjuda en företagskoncentration. Beslutet förenades med ett vite. Enligt Konkurrensverket skulle förvärvet påtagligt hämma konkurrensen på marknaden för dosdispenserings-tjänster till öppenvården i Sverige. Förbudsbeslutet överklagades och upprätthölls av Patent- och marknadsdomstolen, PMD, i november 2024. Under handläggningen i PMD fattade domstolen även beslut om att Konkurrensverkets förbudsbeslut inte skulle gälla under domstolens prövning. PMD:s beslut har överklagats och prövas av Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD, som förväntas avgöra ärendet i mars 2025.

Därutöver har patent- och marknadsdomstolarna tagit ställning till överklaganden och yrkanden som inte resulterat i en prövning i sak, utan har tagit sikte på processuella frågor. Ett antal av dessa framgår i tabell 3.

Avgörande från EU-domstolen

Under 2023 offentliggjordes ett planerat förvärv avseende europeisk energihandelsverksamhet inom kraftderivat. De nordiska konkurrensmyndigheterna befarade att företagskoncentrationen skulle få negativa effekter för konkurrensen, såväl inom som mellan medlemsstaterna, när det gällde handel och clearing av nordiska kraftderivat. Koncentrationen hänsköts därför, i enlighet med artikel 22 i EU:s koncentrationsförordning, till kommissionen för prövning. Företaget anmälde koncentrationen till kommissionen i maj 2024, men drog tillbaka anmälan i slutet av juni och affären avbröts. Det var tredje gången som kommissionen tillämpade sin reviderade policy från 2021 för hänskjutande enligt artikel 22 i EU:s koncentrationsförordning och accepterade en begäran om hänskjutande, trots att ingen enskild medlemsstat var behörig att pröva koncentrationen.

I september 2024 kom ett slutligt avgörande från EU-domstolen vad gäller tillämpligheten av artikel 22 i EU:s koncentrationsförordning. Där slog domstolen fast att kommissionen inte kan godta en begäran enligt artikel 22 i en situation där de medlemsstater som framställer

denna begäran, enligt sina respektive nationella lagstiftningar om kontroll av koncentrationer, inte har befogenhet att pröva den koncentration som begäran avser.

Tabell 3 Beslut och domar i domstol 2024 – konkurrenslagen¹³

Konkurrensverket	Patent- och marknadsdomstolen, PMD	Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD
<p>Apoteksgruppen i Stockholm AB m.fl. 2022-06-29 (Dnr 397/2022, 487/2024, 506/2024)</p> <p>Konkurrensverket fick under 2024 in ett överklagande av ett koncentrationsärende som rörde Konkurrensverkets beslut att lämna företagskoncentrationen utan åtgärd under 2022.</p>	<p>2024-07-11 (PMÅ 11148-24)</p> <p>Tre företag som inte var part i den koncentration som prövats överklagade Konkurrensverkets beslut till PMD och yrkade att beslutet skulle upphävas, att PMD skulle förbjuda parterna i koncentrationen att genomföra den och att parterna vid behov skulle vidta åtgärder för att återställa konkurrensen på marknaden. PMD fann att beslutet inte kunde överklagas och att överklagandet därför skulle avvisas.</p>	
<p>Svensk dos AB och Oriola Oyj 2024-04-29 (Dnr 816/2023, 383/2024)</p> <p>Beslut om förbud mot företagskoncentration.</p>	<p>2024-06-07 (PMÅ 9076-24)</p> <p>Säljaren och målbolaget i den prövade företagskoncentrationen överklagade Konkurrensverkets förbudsbeslut till PMD. Konkurrensverket invände att företagen inte hade talerätt. PMD fann att säljaren, men inte målbolaget, hade klagerätt. PMD avisade därmed målbolagets överklagande och avlog Konkurrensverkets avvisningsyrkande mot säljaren.</p>	<p>2024-07-15 (PMÅ 8976-24)</p> <p>Både målbolaget och Konkurrensverket överklagade PMD:s beslut. PMÖD fann att varken målbolaget eller säljaren hade klagerätt. PMÖD avlog målbolagets överklagande och, med upphävande av PMD:s beslut, avvisades säljarens överklagande.</p>
<p>Apotekstjänst Sverige AB (part) och Oriola Oyj (intervenient) 2024-04-29 (Dnr 816/2023, 384/2024)</p> <p>Beslut om förbud mot företagskoncentration (förvärv av Svensk dos AB) vid vite om 100 000 000 kr.</p>	<p>2024-11-19 (PMÅ 9076-24)</p> <p>Köparen/anmälade företag överklagade Konkurrensverkets förbudsbeslut till PMD. PMD tillät säljarbolaget att inträda som ordinär intervenient på köparens sida. PMD avlog överklagandet och Konkurrensverkets förbudsbeslut stod fast.</p>	<p>(PMÅ 16560-24)</p> <p>Köparen överklagade PMD:s beslut. Säljaren anslöt sig till överklagandet som intervenient.</p> <p>Pågående (PMÖD:s beslut ska meddelas i mars 2025).</p>
<p>Tapwell Aktiebolag 2023-12-20 (Dnr 122/2021, 10/2024)</p> <p>Beslut om konkurrensskadeavgift uppgående till 16 900 000 kr för överträdelse av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete.</p>	<p>(PMÅ 404-24)</p> <p>Företaget överklagade Konkurrensverkets beslut till PMD.</p> <p>Pågående.</p>	

¹³ Utöver domstolsärenden som avser materiell prövning i sak av konkurrenslagens bestämmelser om förbud mot konkurrensbegränsande avtal, missbruk av dominerande ställning, företagskoncentrationer och konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet redogörs även för andra prövningar av intresse i patent- och marknadsdomstolarna i anledning av Konkurrensverkets konkurrenstillsyn. Dock redovisas inte ärenden som avser Konkurrensverkets utredningsåtgärder enligt 5 kap. konkurrenslagen (åläggande och platsundersökningar).

Konkurrenstillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av konkurrenstillsynen ska underlätta bedömningen av om vår tillsyn är effektiv. En effektiv tillsyn omfattar bland annat träffsäkra prioriteringar och väl avvägda och effektiva utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att konkurrenslagens förbud ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverket eftersträvar att snabbt avsluta ärenden som inte förväntas resultera i något ingripande. Att avsluta ett ärende i förstudiefasen efter vägledande kontakt, som ger enskilda företag möjlighet att själva avgöra lämpliga åtgärder, ser Konkurrensverket som ett effektivt sätt att öka regelefterlevnaden. Här ingår fall där en mer omfattande utredning inte är prioriterad. Berörda företag kan på detta sätt snabbt få vägledning och Konkurrensverkets egna resurser kan allokeras på ett mer effektivt sätt. Förstudier som avslutas efter vägledande kontakt ses därmed som ett viktigt mått, som Konkurrensverket avser att följa över tid och vi har från och med 2023 valt att ta upp det som en resultatindikator. Under året har Konkurrensverket avslutat tre ärenden efter vägledande kontakt, att jämföra med ett ärende under 2023.

Tabell 4 Indikationer där utredningen har avslutats i förstudiefasen

	2024	2023	2022	2021	2020
Antal avslutade ^{14, 15}	62	66	56	41	32
<i>Varav avslutade efter vägledande kontakt</i>	3	1	-	-	-
<i>Varav avslutade utan åtgärd</i>	45	54	31	31	29
<i>Varav lagts till handlingarna</i>	14	11	25	10	3

Konkurrensverkets främsta sätt att utöva tillsyn är dock genom ingripanden. Därigenom förtydligas även hur lagen ska tillämpas. Konkurrensverket eftersträvar således att över tid ingripa mot fler överträdelser av regelverken och även att se en högre andel av prioriterade ärenden leda till ingripande eller ändrat beteende eftersom det enligt vår bedömning visar att vår tillsyn har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem. Även utredningar som avslutas i kombination med påkallande av regelöversyn, vilket från och med 2025 kommer att ingå som en resultatindikator, anser Konkurrensverket bidra till att åtgärda konkurrensproblem i de fall där befintlig lagstiftning inte är tillräcklig eller ändamålsenlig för att åtgärda problemet.

Vår bedömning är att utredningar som avslutas med beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande att en överträdelse skett, stämningsansökan, beslut om åläggande/åtagande eller avslut med hänsyn till förändrat beteende är resultatet av en väl avvägd prioritering. Även utredningar som avslutats där Konkurrensverket har påkallat regelöversyn hos regeringen eller annat relevant organ anses vara en viktig åtgärd. Antalet och andelen konkurrenstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför viktiga mått som Konkurrensverket följer över tid.

¹⁴ Förstudier kan även prioriteras vidare till en mer omfattande utredning, dessa ärenden redovisas inte som avslutade i denna tabell.

¹⁵ Antal avslutade beräknas på beslutsdatum, för ärenden som avslutats genom att läggas till handlingarna räknas datum på när ärendet stängdes.

Under 2024 har Konkurrensverket fattat sex beslut som tillhör någon av dessa kategorier. Det utgör 86 procent av de totalt sju ärenden som prioriterats för mer ingående utredning och som avslutats under 2024. År 2023 var motsvarande siffra tio av tolv beslut, det vill säga 83 procent. År 2022 uppgick andelen till tre av fem beslut. Medan andelen beslut som har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem alltså har ökat, har det totala antalet sådana beslut minskat avsevärt under 2024 jämfört med 2023.

Att antalet beslut är färre 2024 jämfört med föregående år beror delvis på att 2023 hade ett högre utfall i form av antal beslut än genomsnittet de senaste fem åren. Delvis berodde detta på att vissa utredningsinsatser behövde skjutas fram med anledning av pandemin, något som senarelade ett par utredningars avslut så att de avslutades 2023 i stället för 2022. En annan aspekt som påverkar antalet beslut per år är att utredningarna ofta spänner över en längre tidsperiod än ett år, vilket medför att viss variation är naturlig och att antalet beslut är mer jämförbara över en längre tidsperiod. Sett över den senaste femårsperioden ligger antalet beslut 2024 på en jämförbar nivå.

Att antalet beslut inte är fler under 2024 beror delvis på att flera komplicerade förvärvsutredningar har bedrivits, något som har påverkat resursläget för samtliga konkurrenstillsynsenheter och förlängt handläggningstiden för andra tillsynsutredningar, som därför kommer att kunna slutföras först under 2025. Konkurrensverket har därutöver under 2023 och 2024 genomfört omfattande analyser av livsmedelsbranschen, något som bland annat har påverkat resurserna vi kan lägga på konkurrenstillsynsutredningar.

Att antalet beslut inte är fler under 2024 beror även på att några av de utredningar som vi har bedrivit inom konkurrenstillsynen under året har flera parter.¹⁶ Sådana ärenden är mer komplexa att utreda och handlägga. Exempelvis blir sekretessprövning, kommunicering av akten och muntliga förfaranden mer tidskrävande ju fler parter som omfattas. En aspekt som också är viktig att lyfta i sammanhanget är att flera parter som utreds i ett ärende också innebär att varje ingripande har omfattat fler företag än vad antalet beslut indikerar.

¹⁶ Dnr 602/2022 och dnr 382/2023.

Tabell 5 Beslut inom konkurrenstillsynen

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	7		12 ¹⁷		5		8		9	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem	6	86 %	10	83 %	3	60 %	3	38 %	4	44 %
<i>Varav avslutade med ingripande¹⁸</i>	2 ¹⁹	33 %	5 ²⁰	50 %	2 ²¹	67 %	0	0 %	4 ²²	100 %
<i>Varav avslutade med hänsyn till förändrat beteende</i>	1	17 %	5	50 %	1	33 %	2	67 %	0	0 %
<i>Varav avslutade i kombination med påkallande av regelöversyn</i>	3	50 %	0 ²³	0 %	0	0 %	1	33 %	0	0 %
Avslutade utan åtgärd	1	14 %	2	17 %	2	40 %	5 ²⁴	63 %	5	56 %

Ytterligare en resultatindikator som Konkurrensverket har valt är antalet ärenden om utredningsskadeavgift, eftersom måttet kan ge en indikation på hur effektivt tillsynsutredningarnas informationsinhämtning kan bedrivas. Syftet med regeln om utredningsskadeavgift är att öka incitamenten för företag att besvara Konkurrensverkets frågor och att öka förutsättningarna för att tidigt få det underlag som behövs för utredningarna, och på så sätt ge oss möjligheter att bedriva en effektivare tillsyn. Under 2024 har vi inte avslutat något ärende om utredningsskadeavgift. Det är dock sannolikt att aktörer som blir föremål för en tillsynsutredning väger in risken för utredningsskadeavgift och därför i högre utsträckning medverkar till en effektiv informationsinhämtning, utan att något sådant beslut blir nödvändigt från Konkurrensverkets sida. Denna indikator behöver därför tolkas med detta i åtanke.

¹⁷ I årsredovisningen 2023 uppgavs antal beslut som 13 ärenden, men eftersom vi i år redovisar avslut efter vägledande kontakt i separat tabell uppges i stället 12 ärenden. Ett ärende som tidigare klassats som avslut med hänsyn till förändrat beteende (dnr 438/2023) har ändrats till avslut efter vägledande kontakt.

¹⁸ Innefattar beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande att en överträdelse skett, stämningsansökan samt beslut om åläggande/åtagande.

¹⁹ År 2024 avsåg två ingripanden beslut om åtagande (dnr 602/2022 och dnr 382/2023).

²⁰ År 2023 avsåg två ingripanden beslut om konkurrensskadeavgift (dnr 122/2021 och dnr 718/2021) och tre åtaganden (dnr 706/2019, dnr 111/2020 och dnr 248/2020).

²¹ År 2022 avsåg samtliga ingripanden beslut om konkurrensskadeavgift (dnr 569/2020 och dnr 121/2021).

²² År 2020 avsåg ett ingripande beslut om åtagande (dnr 572/2019), två beslut om avgiftsföreläggande (dnr 117/2017 och dnr 59/2019) och två beslut om konkurrensskadeavgift (dnr 6/2017 och dnr 117/2017). Ett av dessa ärenden avsåg både beslut om avgiftsföreläggande och konkurrensskadeavgift (dnr 117/2017).

²³ I samband med ett beslut om att avsluta med hänsyn till förändrat beteende (dnr 668/2022) skickades en skrivelse till regeringen (dnr 181/2024) med påkallande av regelöversyn. I denna statistik redovisas ärendet i första hand som avslut med hänsyn till förändrat beteende.

²⁴ I årsredovisning för tidigare år uppgavs sex avslut utan åtgärd för 2021, ett av dessa ärenden (dnr 795/2019) har klassats om i samband med införandet av ny kategori av avslut, avslutat i kombination med påkallande av regelöversyn.

Tabell 6 Utredningsskadeavgift

	2024		2023		2022		2021		2020 ²⁵	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Antal ärenden om utredningsskadeavgift	0		1 ²⁶		1		0		N/A	N/A
<i>Varav beslut om avgift</i>	0	-	0	0 %	0	0 %	0	-	N/A	N/A
<i>Varav avslutade utan åtgärd</i>	0	-	1	100 %	1	100 %	0	-	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att över tid ingripa mot fler överträdelse av regelverken är ambitionen att handläggningstiderna ska bli kortare, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. I de fall där det är lämpligt eftersträvar Konkurrensverket, som nämnts ovan, att avsluta utredningar genom en vägledande kontakt redan i förstudiestadiet, för att på så vis minska utredningsinsatsen men ändå uppnå en effekt. Resurserna kan på så sätt användas där de sammantaget bedöms göra bäst nytta, samtidigt som aktörer på marknaden ges vägledning om konkurrensreglerna. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, såväl i förstudier som i utredningar.

Handläggningstiden för förstudier som avslutats efter vägledande kontakt har blivit kortare både i medel och i median under 2024 i jämförelse med 2023. I förstudier avslutade utan åtgärd är både median och medel något högre än föregående år, men lägre än under 2021 och 2022.

Tabell 7 Handläggningstid i dagar²⁷ – utredningar som har avslutats i förstudiefasen

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade efter vägledande kontakt	154	162	175	175	-	-	-	-	-	-
Avslutade utan åtgärd	73	58	65	41	125	78	105	92	63	41

Handläggningstiden för de utredningar som prioriterats för mer ingående utredning och avslutats med någon form av ingripande har i genomsnitt minskat från 1 119 dagar 2023 till 611 dagar 2024. Medianen har under samma period minskat från 1 243 till 611 dagar. År 2022 var både genomsnittet och medianen 720 dagar. Inga av de utredningar som avslutats under 2024 har resulterat i en avgift eller ett åläggande, vilka generellt utgör de mest tidskrävande utredningarna. Minskningen under 2024 är därutöver ett resultat av att i de ärenden som avslutades med åtaganden under 2023, inkom förslag på åtaganden i ett mycket sent skede av utredningarna. Så var inte fallet i ett av de två ärenden som avslutades med åtaganden under 2024 (dnr 382/2023). Vi noterar också att en komplex utredning med flera parter, som inleddes 2022, kommer att kunna avslutas först 2025 (dnr 288/2022). Den genomsnittliga handläggningstiden 2025 kommer därmed sannolikt att bli längre än genomsnittliga tiden 2024.

²⁵ Ej applicerbart för 2020 eftersom bestämmelserna om utredningsskadeavgift infördes 2021.

²⁶ År 2023 avslutades ytterligare ett utredningsskadeavgiftsärende (dnr 547/2023). Det lades till handlingarna utan åtgärd.

²⁷ Beräknas från registreringsdatum till beslutsdatum.

Den struktur och de rutiner som Konkurrensverket införde i samband med tidsfristerna kan eventuellt också ha bidragit till kortare handläggningstider, då vi därigenom har blivit bättre på att prioritera bort frågor i ett tidigt skede. Eftersom det rör sig om ett fåtal ärenden är det dock nödvändigt att se utvecklingen över en längre tid för att kunna dra säkra slutsatser avseende tidsfristernas inverkan på handläggningstiderna.

Vad gäller utredningsärenden som avslutats med hänsyn till ändrat beteende så har handläggningstiden blivit kortare i såväl medel som median i jämförelse med 2023. Även om Konkurrensverket ser positivt på den kortare handläggningstiden i jämförelse med föregående år, så är handläggningstiden relativt lång om jämförelsen görs över en femårsperiod. Även om antalet ärenden är litet och variationen i komplexitet mellan ärendena stor, så avser Konkurrensverket att arbeta för att förkorta handläggningstiderna under kommande år.

Även vad gäller ärenden som avslutats utan åtgärd har utredningstiden minskat både i genomsnitt och i median. Handläggningstiden för dessa ärenden uppgick i genomsnitt till 126 dagar 2024, motsvarande siffra för 2023 var 687 dagar. De två ärendena som avslutades utan åtgärd 2023 var båda omfattande med längre handläggningstid. I ett av ärendena behövde en platsundersökning senareläggas med anledning av coronapandemin. Ur ett femårsperspektiv är handläggningstiden för ärenden avslutade utan åtgärd 2024 kort, både i median och i genomsnittlig handläggningstid. Det avslutade ärendet utan åtgärd 2024 (dnr 380/2024) kunde snabbt avslutas då det inte gick att påvisa något stöd för samordnade prisändringar. Eftersom det var enbart ett ärende som avslutades under 2024 behöver indikatorn följas över längre tid för att kunna dra någon slutsats.

Tabell 8 Handläggningstid i dagar²⁸ – utredningsärenden

	2024		2023 ²⁹		2022		2021 ³⁰		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade med ingripande	611	611	1 119	1 243	720	720	-	-	913	961
Avslutade med hänsyn till förändrat beteende	469	469	553	575	150	150	340	340	-	-
Avslutade i kombination med påkallande av regelöversyn	275	231	-	-	-	-	697	697	-	-
Avslutade utan åtgärd	126	126	687	687	376	376	558	280	566	551

En effektiv koncentrationsprövning bidrar till en väl fungerande konkurrens på marknaden och är viktig för samhällsekonomin. Antalet företagskoncentrationer som Konkurrensverket har prövat och hur många av dessa som har resulterat i särskild undersökning, det vill säga fördjupade utredningar i fas 2, ser vi som en viktig indikator när en bedömning ska göras av tillsynens resultat.

²⁸ Beräknas från registreringsdatum till beslutsdatum.

²⁹ I årsredovisningen för 2023 uppgavs handläggningstiden för avslut med hänsyn till förändrat beteende som medel 473 kalenderdagar och median 508 kalenderdagar. Ett av dessa ärenden (dnr 438/2023) har klassats om som avslut efter vägledande kontakt och redovisas i tabell 4 och 7.

³⁰ I tidigare årsredovisning uppgavs handläggningstiden för avslut utan åtgärd 2021 som medel 581 kalenderdagar och median 407 kalenderdagar. Ett av dessa ärenden (dnr 795/2019) har klassats om som avslut i kombination med påkallande av regelöversyn.

Ytterligare en indikator för resultatredovisningen är antalet företagskoncentrationer som Konkurrensverket har förbjudit eller som myndigheten har lämnat utan åtgärd efter åtagande eftersom Konkurrensverket då har förhindrat förvärv som på ett påtagligt sätt skulle ha hämmat förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens.

Även företagskoncentrationer som har dragits tillbaka i fas 2, fasen för särskild undersökning, anser vi är en indikator eftersom ett sådant tillbakadragande uttryckligen sker eller kan antas ske till följd av Konkurrensverkets prövning och preliminära slutsatser. Dessa olika typer av avslut bedömer vi är utredningar där Konkurrensverket har bidragit till att skydda eller förstärka konkurrensen på marknaden.

Under året har Konkurrensverket prövat 92 företagskoncentrationer, varav 89 avslutats utan åtgärd i fas 1. Företagsförvärv eller samgåenden är normala företeelser i en marknadsekonomi och ingripanden sker bara undantagsvis, när en koncentration bedöms kunna påtagligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens. Ett ärende i fas 1 avslutades med åtaganden.³¹ Tre utredningar som omfattade fas 2-prövningar, särskilda undersökningar, avslutades under året. I ett av dessa ärenden drogs anmälan tillbaka³², i ett ärende ledde utredningen till förbud³³ och i ett ärende lämnades koncentrationen utan åtgärd³⁴.

Tabell 9 Beslut avseende företagskoncentrationer

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt antal ärenden avslutade i fas 1	89	97 %	83	98 %	115	98 %	135	97 %	73	99 %
<i>Varav beslut om att lämna utan åtgärd efter åtagande i fas 1</i>	1	1 %	1	1 %	0	0 %	0	0 %	1	1 %
Totalt antal ärenden avslutade i fas 2	3	3 %	2	2 %	2	2 %	4	3 %	1	1 %
<i>Varav återkallade anmälningar i fas 2</i>	1	33 %	1	50 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd efter åtaganden</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	2	50 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om förbud eller ingripande</i>	1	33 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd</i>	1	33 %	1	50 %	2	100 %	2	50 %	1	100 %

Den genomsnittliga handläggningstiden för koncentrationsärenden uppgick till 20 arbetsdagar under året, vilket är en ökning i jämförelse med 16 arbetsdagar 2023. För så kallade fas 1-ärenden uppgick den genomsnittliga handläggningstiden till 17 arbetsdagar, vilket också är en ökning jämfört med 2023 då tiden var 15 arbetsdagar. För särskild undersökning, så kallade fas 2-ärenden, var den genomsnittliga handläggningstiden 96 kalenderdagar 2024,

³¹ Dnr 327/2024.

³² Dnr 498/2024.

³³ Dnr 816/2023.

³⁴ Dnr 505/2024.

vilket också är en ökning jämfört med 2023, då det genomsnittliga antalet kalenderdagar var 90 kalenderdagar.^{35, 36}

Konkurrensverket konstaterar att handläggningstiderna rörande företagskoncentrationer generellt ligger på en låg och stabil nivå, även mot de lagstadgade tidsfristerna³⁷, vilket vi ser som positivt. Prövningsfristen är dock förhållandevis kort för ärenden som har lett till särskild undersökning, vilket gör det naturligt att hela fristen nyttjas. Vår bedömning är att vi har en effektiv handläggning av företagskoncentrationsanmälningar där det är naturligt med viss variation i handläggningstiderna mellan år, då ärendenas komplexitet skiljer sig åt.

Tabell 10 Genomsnittlig handläggningstid^{38, 39}

	2024	2023	2022	2021	2020
Arbetsdagar fas 1	17	15	16	15	16
Kalenderdagar fas 2	96	90	94	78	132
Arbetsdagar totalt	20	16	17	16	17

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av myndighetens uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till marknadens aktörer hur de ska agera i enlighet med gällande rätt.

Under året har det kommit ett domstolsavgörande som rört en prövning i sak av ett beslut inom konkurrenstillsynen (dnr 384/2024). Därutöver har en domstolsprocess avslutats utan prövning eftersom de företag som överklagade Konkurrensverkets beslut inte ansågs ha klagorätt (dnr 383/2024). Ytterligare ett ärende har rört frågan om möjligheten att överklaga ett beslut från Konkurrensverket att inte ingripa (dnr 506/2024). Samtliga dessa tre ärenden har rört ärenden där Konkurrensverket fattat beslut om anmälda företagskoncentrationer.

³⁵ Den genomsnittliga handläggningstiden mäts i olika enheter beroende på om ärendet avslutats i fas 1, arbetsdagar, eller fas 2, kalenderdagar. Val av enhet för mätning av genomsnittlig handläggningstid följer utefter de lagstadgade tidsfristerna som framgår av konkurrenslagen (2008:579).

³⁶ I ärendesystemet registreras tiden endast från när anmälan inkom till dess slutligt beslut fattats i ärendet. Beräkningarna av handläggningstid tar därför inte hänsyn till om fristen exempelvis stoppats eller förlängts under handläggningen eller om anmälan förklarats ofullständig och fristen startat först när komplettering inkommit.

³⁷ Den lagstadgade fristen för fas 1 är 25 arbetsdagar och för fas 2 tre kalendermånader.

³⁸ Fas 1 räknas i arbetsdagar, med start den första arbetsdagen efter att en anmälan inkommit till Konkurrensverket. Fas 2 räknas i kalenderdagar från den dag då beslut fattats om särskild undersökning.

³⁹ Historisk statistik för arbetsdagar fas 1, kalenderdagar fas 2 och arbetsdagar totalt kan skilja sig från tidigare årsredovisningar då fas 2-ärenden tidigare har räknats från ärendets registreringsdatum.

Tabell 11 Domstolsavgöranden i konkurrensärenden⁴⁰

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	1		1		2		1		3	
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/bifall till KKV:s talan</i>	1	100 %	1	100 %	2	100 %	1	100 %	2	67 %
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/delvis bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav KKV:s beslut undanröjs/ej bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %

Sammanfattande bedömning av konkurrenstillsynens resultat

Sammantaget bedömer vi att Konkurrensverket under året har fokuserat på att utreda sådana misstänkta överträdelser av konkurrensreglerna, som har störst potential att orsaka skada för konkurrensen och konsumenterna. Vi har genom väl avvägda prioriteringar uppnått en bredd i tillsynen så att de frågor som analyserats spänner över flera branscher och sakfrågor. Samtidigt som vi eftersträvar bredd bedömer vi att det i vissa fall kan vara motiverat att lägga stort fokus på en viss bransch eller fråga. Så har under 2024 exempelvis varit fallet med livsmedel, en konsumentnära marknad som har präglats av stora prisökningar och där vi också har haft ett uppdrag från regeringen. Det har därför varit en medveten prioritering att satsa på analyser av livsmedelsbranschen, något som har påverkat resursläget för tillsynen. Denna prioritering, tillsammans med fortsatt hög intensitet i förvärvsprövningarna, har bidragit till att vi inte har lyckats uppnå Konkurrensverkets mål att upprätthålla eller öka antalet beslut inom konkurrenstillsynen. Resursläget har också påverkats av att flera av våra konkurrenstillsynsutredningar innefattat många parter. Satsningen på livsmedel har dock gett oss viktig kunskap som är av stort värde framöver inom flera tillsynsområden. Exempelvis har flera utredningar relaterade till lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter startat till följd av analyserna inom livsmedelsområdet. Samordningsfördelarna är enligt vår uppfattning tydliga mellan Konkurrensverkets olika tillsynsområden och även mellan vårt främjandeuppdrag och tillsynen.

Eftersom Konkurrensverket är skyldigt att pröva samtliga företagsförvärv som anmäls till myndigheten och även anser det nödvändigt att utreda de mest skadliga misstänkta överträdelserna av de konkurrensrättsliga förbuden, oavsett omfattning och komplexitet, är det en naturlig följd att antalet beslut som inte rör företagskoncentrationer vissa år blir lägre än andra år. Konkurrensverket anser mot denna bakgrund att det finns relevanta förklaringar till att antalet ärenden inte varit fler under 2024. Därutöver ser vi positivt på att andelen ärenden som har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem, trots minskningen i antal, fortsatt håller sig på en hög nivå, något som tyder på att våra prioriteringar har varit väl avvägda.

⁴⁰ Endast statistik för domstolsärenden som avser materiell prövning i sak i patent- och marknadsdomstolarna redovisas. Således redovisas inte statistik som avser Konkurrensverkets utredningsåtgärder enligt 5 kap. konkurrenslagen (åläggande och platsundersökningar) eller andra domstolsärenden som inte resulterat i någon prövning i sak av de materiella bestämmelserna i konkurrenslagen (exempelvis processuella frågor som resulterat i avvísning eller avskrivning).

Vi ser också positivt på att fler ärenden har avslutats med vägledande kontakt eller i kombination med påkallande av regelöversyn under 2024 än under tidigare år. Ärenden som avslutas redan i förstudiefasen, men med vägledande kontakt, anser vi vara ett effektivt sätt att verka proaktivt, samtidigt som vi kan frigöra resurser. Även om dessa åtgärder inte är Konkurrensverkets främsta sätt att utöva tillsyn ser vi ändå att ett ökat antal vägledande samtal med aktörer kan åstadkomma snabba förbättringar på marknaden och leda till att konkurrensproblem åtgärdas. I de fall befintlig lagstiftning inte är tillräcklig eller ändamålsenlig för att åtgärda problemet, kan utredningsärenden som avslutats i kombination med att Konkurrensverket tagit initiativ för att påkalla regelöversyn bidra till att åtgärda konkurrensproblem.

I vår bedömning av resultatet ser vi också att handläggningstiderna har blivit avsevärt kortare, såväl under året som sett över en längre tid. Detta är positivt både för att de aktörer som är föremål för en tillsynsutredning får snabbare besked och för att det skapar utrymme för Konkurrensverket att utreda fler misstänkta överträdelser. Samtidigt avslutades inga utredningar som resulterade i konkurrensskadeavgift eller åläggande under året, vilka typiskt sett är de mest tidskrävande. Variation mellan år är naturligt beroende på ärendens komplexitet.

Konkurrensverkets sammantagna bild av tillsynens resultat för 2024 är positiv och vi bedömer att vårt arbete har varit ändamålsenligt och bidragit till en väl fungerande konkurrens.

Offentlig upphandling

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vi bedriver en bred tillsyn över överträdelser av upphandlingsregelverket, innefattande lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, LUF, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, LUK, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUFSS, och valfrikhetslagarna. I uppdraget ingår även att utöva tillsyn över upphandling av kollektivtrafik, som regleras av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

Utöver ovan nämnda tillsynsuppdrag är Konkurrensverket också registermyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS, vilket innebär att Konkurrensverket ska ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser, pröva om de uppfyller kraven för att registreras och utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

Under 2024 har Konkurrensverket bland annat haft extra fokus på frågor som rör intern upphandling, ändringar av kontrakt och ramavtal samt skyldigheten att efterannonsera.

Exempel på upphandlingstillsynsutredningar 2024

Ärenden inom upphandlingstillsynen kan avslutas på olika sätt. De upphandlingstillsynsutredningar som har avslutats under de senaste fem åren, 2020–2024, redovisas uppdelade på olika kategorier.

Egeninitierad ansökan om upphandlingsskadeavgift – Konkurrensverket kan på eget initiativ ansöka i domstol om upphandlingsskadeavgift i de ärenden vi själva har prioriterat och där utredningen visar att en upphandlande myndighet eller enhet genomfört en otillåten

direktupphandling. Detta gäller för upphandlingar som påbörjats före den 1 januari 2024.⁴¹ En otillåten direktupphandling är när en upphandlande myndighet eller enhet har ingått ett avtal med en leverantör utan att följa kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen.

Obligatorisk ansökan om upphandlingsskadeavgift – Konkurrensverket är skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift om domstol har bestämt att inte ogiltigförklara ett avtal trots att det ingåtts genom en otillåten direktupphandling eller om ett avtal inte ogiltigförklarats av domstol trots att det tecknats i strid med bestämmelserna om avtalsspärr.

Beslut om upphandlingsskadeavgift – Från den 1 januari 2024 kan Konkurrensverket som första instans fatta egna beslut om upphandlingsskadeavgift. Befogenheten gäller för upphandlingar som påbörjats den 1 januari 2024 eller senare, med undantag för upphandlingar som genomförs i enlighet med lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Beslutsbefogenheterna gäller både för ärenden som initieras på eget initiativ och för obligatoriska ärenden. Ett beslut om upphandlingsskadeavgift kan överklagas till domstol.

Tillsynsbeslut – När en upphandlande myndighet eller enhet har gjort ett upphandlingsrättsligt fel kan Konkurrensverket uppmärksamma, och vid behov kritisera, agerandet i ett tillsynsbeslut. Konkurrensverket kan fatta tillsynsbeslut för alla typer av överträdelser mot upphandlingsreglerna. Besluten omfattar även överträdelser där upphandlingsskadeavgift inte är en möjlig sanktion, exempelvis på grund av att överträdelsen saknar sanktionsmöjlighet i lagstiftningen eller att tiden att besluta om upphandlingsskadeavgift har löpt ut. Ett tillsynsbeslut kan inte förenas med vite, sanktionsavgift eller någon annan åtgärd, men de kan som utgångspunkt överklagas. Detta innebär att vi även kan utveckla praxis vid sidan av upphandlingsskadeavgiftsärenden.

Avslutat med hänsyn till förändrat beteende – Om en upphandlande myndighet eller enhet under utredningen ändrar sitt beteende, kan vi under vissa särskilda omständigheter välja att avsluta utredningen utan ytterligare åtgärder med hänsyn till detta.

Avslutat utan åtgärd – Om utredningen inte ger anledning för Konkurrensverket att ingripa, avslutas ärendet utan åtgärd. Så kan vara fallet om utredningen inte ger stöd för den initiala misstanken eller om vi bedömer att de upphandlingsproblem som identifierats skulle kunna åtgärdas mer effektivt på annat sätt än genom ett ingripande med stöd av upphandlingsreglerna.

Avslutat utan åtgärd med motivering – I ärenden som avslutas utan åtgärd med motivering ger vi generell vägledning genom att uttala oss om regelverket i förhållande till en specifik situation.

⁴¹ Befogenheten att ansöka om upphandlingsskadeavgift gäller även fortsättningsvis, det vill säga efter den 1 januari 2024, för upphandlingar som omfattas av lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUFS.

Avslutade utredningar

Ett exempel på ett ärende från 2024 rör bestämmelserna om intern upphandling i förhållande till en kommuns inköp av avfallstjänster (dnr 517/2023). Kommunen ingick avtal om avfallstjänster med ett kommunalt bolag. Bolagets intäkter, baserade på kommunens taxebeslut, uppgick för 2024 till ett uppskattat värde av cirka 143 miljoner kronor. Kommunen motiverade direktupphandlingen med upphandlingsregelverkets undantag för intern upphandling. Konkurrensverket bedömde att undantaget inte kan användas eftersom den interna verksamheten endast utgjort drygt 48 procent av bolagets totala verksamhet och att resterande andel utgör extern verksamhet, som därmed överstiger den tillåtna gränsen om 20 procent. Avtalet utgör en otillåten direktupphandling då det skulle ha föregåtts av annonsering och. Konkurrensverket ansökte om upphandlingsskadeavgift (dnr 768/2024). Förvaltningsrätten i Jönköping hade vid årsskiftet 2024/25 ännu inte avgjort målet.

Ett annat exempel på ett ärende som rör förutsättningarna att tillämpa undantaget för intern upphandling avsåg en västsvensk kommun vars helägda dotterbolag ingick ett avtal om skolskjuts och utbildningsrelaterade resor med ett kommunägt systerbolag (dnr 428/2023). Avtalet skulle gälla i 20 år med möjlighet till förlängning med ett år i taget, utan begränsning av antalet förlängningar. Avtalet, vars värde uppgick till minst en halv miljard kronor, ingicks utan föregående annonsering. Enligt Konkurrensverket saknades förutsättningar att direktupphandla avtalet; undantaget för horisontell intern upphandling kunde inte tillämpas eftersom den tilldelade leverantören, systerbolaget, inte utför huvuddelen av sin verksamhet för kommunens räkning. Inte heller samarbetsundantaget fick användas eftersom upphandlingen avser ett vanligt tjänstekontrakt. Konkurrensverket ansökte hos Förvaltningsrätten i Göteborg om att det kommunala bolaget som direkttilldelade avtalet ska betala en upphandlingsskadeavgift för att ha genomfört en otillåten direktupphandling (dnr 523/2024). Målet hade vid årsskiftet 2024/25 ännu inte avgjorts.

Ett exempel på ett ärende som prioriterades på allmänpreventiv grund, då det kunde vara fråga om en otillåten direktupphandling, var en kommuns anskaffning av HVB-hem (dnr 423/2023). Köpen, som uppskattades uppgå till cirka 24 miljoner kronor, hade gjorts genom löpande direktupphandlingar trots att kommunen hade ett gällande ramavtal. Kommunen ansåg att man hade haft rätt att direktupphandla med stöd av bestämmelsen om lågt värde alternativt med stöd av undantagen för synnerliga skäl i 19 a kap. LOU och synnerlig brådska i 6 kap. 15 § LOU. Konkurrensverket instämde inte i bedömningen och ansökte om upphandlingsskadeavgift (dnr 364/2024). Enligt Konkurrensverket hade behovet av HVB-hem varit känt för kommunen under en längre tid, varför det inte kunde vara fråga om synnerlig brådska. Det förelåg inte heller förutsättningar att tillämpa bestämmelsen om lågt värde eller synnerliga skäl. Förvaltningsrätten i Stockholm hade vid årsskiftet 2024/25 ännu inte avgjort målet.

Ytterligare ett exempel på otillåtna direktupphandlingar var en region som ingick avtal om bemanningstjänster för läkare och sjuksköterskor utan föregående annonsering (dnr 635/2023). Regionen hade upphandlat ett ramavtal som skulle gälla till och med slutet av oktober 2023. Sedan tidigare pågick ett arbete med en nationellt samordnad upphandling av ramavtal som senare avbröts och efterkommande upphandling överprövades. För att undvika att stå avtalslösa valde regionen att förlänga det befintliga ramavtalet. Regionen förbehöll sig då rätten att omedelbart säga upp avtalet om den nationellt samordnade upphandlingen kunde avslutas. Enligt regionens uppfattning kunde det nya avtalet, som uppgick till ett värde om cirka 246 miljoner kronor, direktupphandlas med stöd av undantagen för synnerlig brådska och synnerliga skäl i 19 kap. LOU. Konkurrensverket instämde inte i bedömningen. Det saknades förutsättningar att direktupphandla med stöd

av synnerlig brådskas bland annat eftersom regionen under den aktuella tidpunkten hade kunnat annonsera ett tillfälligt eller villkorat avtal för att täcka avtalsgapet. En eventuell brådskas kunde även tillskrivas regionen själv. Enligt Konkurrensverket fanns inte heller stöd för att tillämpa undantaget från annonseringsskyldighet till följd av synnerliga skäl enligt 19 kap. LOU eftersom upphandlingens värde överskred tröskelvärdet. Konkurrensverket ansökte om upphandlingsskadeavgift (dnr 545/2024). Förvaltningsrätten i Uppsala hade vid årsskiftet 2024/25 ännu inte avgjort målet.

Ett ärende som avslutades genom ett motiverat avskrivningsbeslut är en utredning rörande upphandling av pendeltågstrafik där regionen ingått ett avtal med hänvisning till artikel 5.5 i kollektivtrafikförordningen (dnr 822/2023). Enligt nämnda bestämmelse får nödåtgärder vidtas vid trafikstörningar eller överhängande risk för sådana störningar. Nödåtgärden ska bestå i en direkttilldelning, en formell överenskommelse om utvidgning av ett avtal om allmän trafik eller ett åläggande att fullgöra viss allmän trafikplikt. Som en följd av stora problem med förseningar och trafikstörningar så regionen upp sitt tidigare avtal och direkttilldelade ett nytt avtal. Till stöd för att tillämpa bestämmelsen åberopade regionen bland annat att bristen på lokförare och trafikklara fordon samt de lönsamhetsutmaningar som tidigare leverantör haft. Konkurrensverket fann vid en sammantagen bedömning att utredningen inte gav stöd för att regionen hade agerat i strid med tillämplig lagstiftning och beslutade därför att inte fortsätta utredningen.

Kritik efter granskning av efterannonsering

Konkurrensverket har under 2024 genomfört en granskning av efterannonsering i enlighet med upphandlingslagstiftningen. Syftet med granskningen var bland annat att sprida kunskap om upphandlande myndigheters och enheters skyldighet att efterannonsera. Granskningen ledde till att Konkurrensverket riktade kritik genom tillsynsbeslut mot 36 upphandlande myndigheter och enheter för att de brustit i ansvaret att efterannonsera.⁴² Granskningen visar att det fortsatt finns brister i upphandlande myndigheters och enheters rutiner rörande efterannonsering. Bristerna har exempelvis bestått i att rutiner inte har funnits på plats eller inte har följts, eller att det har förelegat bristfällig ansvarsfördelning inom en myndighet alternativt mellan myndigheten och upphandlingskonsulter som anlitas. Granskningen åskådliggör att det föreligger ett behov för Konkurrensverket att fortsatt aktivt bedriva tillsyn av och sprida kunskap om efterannonsering. Konkurrensverket planerar att publicera en sammanställning av resultatet under 2025.

Pågående utredningar

Konkurrensverket har inlett en utredning avseende uppförandet av ett kommunägt badhus efter att det förekommit uppgifter i media om kraftiga fördyringar av projektet (dnr 907/2023). Utredningen rör bland annat tillåtligheten av ett stort antal så kallade ÄTA-arbeten (Ändrings-, Tilläggs- och Avgående arbete) och hur de förhåller sig till ändringsbestämmelserna i LOU.

En annan pågående utredning rör en potentiellt otillåten direktupphandling av skolskjuts (dnr 765/2024). Utredningen initierades mot bakgrund av ett tips om att en kommun ska ha ingått ett tilläggsavtal innefattande fordonsslaget buss, som ett tillägg till ett befintligt avtal, utan föregående annonsering. Med anledning av uppgifterna har Konkurrensverket inlett en

⁴² Dnr 590–592/2024, dnr 594/2024, dnr 596–598/2024, dnr 600/2024, dnr 602/2024, dnr 604–611/2024, dnr 616/2024, dnr 618/2024, dnr 619/2024, dnr 621–629/2024, dnr 633–637/2024, dnr 639/2024 och dnr 640/2024.

utredning i syfte att närmare granska aktuella omständigheter och att utreda om anskaffningen har genomförts i enlighet med LOU.

Konkurrensverket utreder även en statlig myndighets anskaffning av konsulttjänster för verksamhetsutveckling (dnr 428/2024). Utredningen initierades mot bakgrund av ett tips om att myndigheten ska ha ingått ett avtal med ett konsultföretag, utan föregående annonsering.

Tillsynsbeslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift

Tabellerna i detta avsnitt visar årets tillsynsbeslut avseende offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem, LOV. Därefter redovisas Konkurrensverkets ansökningar om upphandlingsskadeavgift under 2024. Konkurrensverket har till följd av övergångsbestämmelser inte fattat några egna beslut om upphandlingsskadeavgift under året.

Tillsynsbeslut 2024 – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem

Tabell 12 Tillsynsbeslut – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Västerviks kommun Dnr 419/2023	2024-06-11 Kritik på grund av otillåten direktupphandling	Laga kraft
Upphandlingsmyndigheten Dnr 819/2023	2024-05-02 Kritik på grund av otillåten direktupphandling	Laga kraft
Aktiebolaget Enköpings Hyresbostäder Dnr 590/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Aktiebolaget Strömstadsbyggen Dnr 591/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Aktiebolaget Uppvidingehus Dnr 592/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Avesta Vatten och Avfall AB Dnr 594/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Chalmers tekniska högskola Aktiebolag Dnr 596/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Degerforsbyggen AB Dnr 597/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Alingsåshem Lokaler AB Dnr 598/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Fjärde AP-fonden Dnr 600/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Gårdstensbostäder AB Dnr 602/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Göteborgs Egnahems Aktiebolag Dnr 604/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Helsingborg Arena och Scen AB Dnr 605/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Härjedalens kommun Dnr 606/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Högskolan i Kristianstad Dnr 607/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Hörby kommun Dnr 608/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Jokkmokks kommun Dnr 609/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Jämtlands räddningstjänstförbund Dnr 610/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Kumla Bostäder Aktiebolag Dnr 611/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Ludvika Kommunfastigheter Aktiebolag Dnr 616/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Länsstyrelsen i Södermanlands län Dnr 618/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
MKB Fastighets Aktiebolag Dnr 619/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Myndigheten för yrkeshögskolan Dnr 621/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Mönsterås Bostäder AB Dnr 622/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Pensionsmyndigheten Dnr 623/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Region Gotland Dnr 624/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Riksrevisionen Dnr 625/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Räddningstjänsten Mälardalen Dnr 626/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Rättviks kommun Dnr 627/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Skurups kommun Dnr 628/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Statens servicecenter Dnr 629/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Stiftelsen Överkalixbostäder Dnr 633/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Sveriges geologiska undersökning Dnr 634/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Tanums Hamnar Aktiebolag Dnr 635/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Tyresö Bostäder Aktiebolag Dnr 636/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Pågående ⁴³
Upphandlingsmyndigheten Dnr 637/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Visit Dalarna AB Dnr 639/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft
Öckerö kommun Dnr 640/2024	2024-12-19 Kritik på grund av utebliven efterannonsering	Laga kraft

⁴³ I början av januari 2025 fattades ett beslut om ändring av ett tillsynsbeslut. Det resulterade i ett nytt tillsynsbeslut, som ersatte det tidigare beslutet. Utfallet redovisas dock inte i årsredovisningen 2024, utan inkluderas nästkommande år.

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2024

Tabell 13 Ansökan om upphandlingsskadeavgift – egna initiativ

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
Räddningsnämnden i Uppsala kommun Dnr 106/2024 2024-02-09	280 000 kr	Otillåten direktupphandling
Nacka kommun Dnr 133/2024 2024-02-19	3 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Kristianstads kommun Dnr 362/2024 2024-05-13	1 500 000 kr	Otillåten direktupphandling
Huddinge kommun Dnr 364/2024 2024-05-14	2 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Söderköpings kommun Dnr 370/2024 2024-05-16	250 000 kr	Otillåten direktupphandling
Aktiebolaget Bostäder i Borås Dnr 394/2024 2024-05-24	90 000 kr	Otillåten direktupphandling
Tibro kommun Dnr 397/2024 2024-05-27	1 900 000 kr	Otillåten direktupphandling
Värnamo kommun Dnr 408/2024 2024-05-29	260 000 kr	Otillåten direktupphandling
Luleå kommun Dnr 477/2024 2024-06-14	160 000 kr	Otillåten direktupphandling
Uddevalla skolskjuts AB Dnr 523/2024 2024-06-28	3 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Uppsala Dnr 545/2024 2024-07-03	8 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Polismyndigheten Dnr 757/2024 2024-09-26	700 000 kr	Otillåten direktupphandling
Borås kommun Dnr 768/2024 2024-09-27	8 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Skåne Dnr 809/2024 2024-10-17	2 500 000 kr	Otillåten direktupphandling
Västerås kommun Dnr 810/2024 2024-10-17	350 000 kr	Otillåten direktupphandling
Ystads kommun Dnr 814/2024 2024-10-18	180 000 kr	Otillåten direktupphandling
Alingsås kommun Dnr 878/2024 2024-11-07	525 000 kr	Otillåten direktupphandling

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Inspektionen för vård och omsorg Dnr 941/2024 2024-11-26	1 100 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Halland Dnr 949/2024 2024-11-27	230 000 kr	Otillåten direktupphandling
Renova AB Dnr 992/2024 2024-12-19	1 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Renova Miljö AB Dnr 993/2024 2024-12-19	250 000 kr	Otillåten direktupphandling

Tabell 14 Ansökan om upphandlingsskadeavgift – obligatoriska

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Båstads kommun Dnr 972/2024 2024-12-12	550 000 kr	Avtal som fått bestå på grund av tvingande hänsyn till allmänintresse

Domstolsprövningar 2024 – upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut

Flera av Konkurrensverkets ärenden avseende ansökningar om upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut har under året avgjorts av domstolarna. Ett antal av dessa ärenden är föremål för fortsatt prövning. Vi belyser här ett urval av de domar som domstolarna meddelat 2024. Årets pågående och avslutade domstolsprövningar redovisas därefter i tabell.

Högsta förvaltningsdomstolen har den 28 april 2024 beslutat att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen i ett mål om upphandlingsskadeavgift med Polismyndigheten som upphandlande myndighet (dnr 358/2022, mål nr 2752-23). Den fråga i målet som har lett till att Högsta förvaltningsdomstolen begärt ett förhandsavgörande är om vissa ändringar i ersättningsvillkoren i ett ramavtal utgör en otillåten direktupphandling därför att ändringarna innebär att ramavtalets övergripande karaktär ändras.

Under året har det kommit två domar som rör de tillsynsbeslut som Konkurrensverket fattade den 5 juli 2022, i vilka kritik riktades mot flera kommuner med anledning av deras anskaffningar av avfallstjänster från Sydskanes avfallsaktiebolag, Sysav (dnr 135-148/2019). I den första domen, den 28 februari 2024, konstaterade Högsta förvaltningsdomstolen att Konkurrensverkets tillsynsbeslut var överklagbara (mål nr 4543-23). Högsta förvaltningsdomstolen återförvisade målet till Kammarrätten i Stockholm för prövning av om Konkurrensverket hade haft fog för att rikta kritik mot kommunerna. I den andra domen, den 8 oktober 2024, prövade Kammarrätten i Stockholm målet i sak och beslutade att upphäva Konkurrensverkets tillsynsbeslut mot kommunerna (mål nr 1232-24). Kammarrätten ansåg att Konkurrensverket inte hade visat att det var fel av kommunerna att anskaffa avfallstjänster från Sysav med stöd av undantaget för intern upphandling. Enligt kammarrätten hade Konkurrensverket därför inte haft fog för att rikta kritik mot kommunerna. Konkurrensverket har överklagat kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen (mål nr 6278-24) som ännu vid årsskiftet inte hade beslutat i frågan om prövningstillstånd.

Ett par domstolsavgöranden har haft anknytning till coronapandemin. Den 26 januari 2024 biföll Kammarrätten i Stockholm Konkurrensverkets överklagande angående upphandlings-skadeavgift mot Tyresö kommun (dnr 650/2022, mål nr 5994-23). Kammarrätten bedömde att ökad arbetsbelastning på grund av pandemin inte kunde utgöra förmildrande omständigheter.

En annan domstolsprocess rörande en ansökan om upphandlingsskadeavgift mot Region Stockholm (dnr 773/2022) kom till stor del att handla om eftergift av avgiften. Den 18 januari 2024 konstaterade Kammarrätten i Stockholm, till skillnad från Förvaltningsrätten i Stockholm (mål nr 23387-22), att delvis eftergift av en upphandlingsskadeavgift inte är möjlig (mål nr 3866-23). Kammarrätten återförvisade målet till förvaltningsrätten för prövning av om den upphandlande myndigheten skulle betala en upphandlingsskadeavgift. Den 25 juli 2024 avslog Förvaltningsrätten i Stockholm Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift (mål nr 1091-24). Förvaltningsrätten ansåg att det hade förelegat en sådan undantagssituation som motiverade att upphandlingsskadeavgiften skulle efterges i sin helhet.

Under året har det kommit två domar som rör gränsdragningen mellan byggentreprenad och hyra. Den första domen gällde Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift mot Nacka kommun (dnr 133/2024). Förvaltningsrätten i Stockholm avslog i en dom den 28 augusti 2024 Konkurrensverkets ansökan (mål nr 3202-24). Domstolen ansåg att tillbyggnationen som ifrågasatts utgjorde en byggentreprenad i LOU:s mening, men att det huvudsakliga föremålet med avtalet var ett hyresförhållande, vilket undantas från LOU. Konkurrensverket överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som, den 14 oktober 2024 meddelade prövningstillstånd (mål nr 5645-24).

Den andra domen som under året rörde gränsdragning mellan byggentreprenad och hyra, handlade om Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift mot Kristianstads kommun (dnr 362/2024). Förvaltningsrätten bedömde i likhet med Konkurrensverket att hyresundantaget inte var tillämpligt och biföll Konkurrensverkets ansökan den 4 oktober 2024 (mål nr 5238-24). Domen har överklagats till kammarrätten.

Tabell 15 Beslut och domar i domstol 2024 – upphandlingsskadeavgift

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Polismyndigheten 2022-05-11 Dnr 358/2022 Yrkat belopp 1 200 000 kr	2022-12-01 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 9813-22) Bifall	2023-04-13 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 7456-22) Avslår överklagandet	2023-09-12 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 2752-23) Meddelar prövningstillstånd 2024-04-18 Beslut om att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen	Pågående
Örebro Läns Flygplats AB 2022-09-09 Dnr 600/2022 Yrkat belopp 1 400 000 kr	2024-01-02 (Förvaltningsrätten i Karlstad mål nr 3892-22) Bifall			Laga kraft

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Tyresö kommun 2022-09-29 Dnr 650/2022 Yrkat belopp 450 000 kr	2023-09-18 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 19352-22) Delvis bifall	2024-01-26 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 5994-23) Fullt bifall		Laga kraft
Region Stockholm 2022-11-29 Dnr 773/2022 Yrkat belopp 10 000 000 kr	2023-05-31 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 23387-22) Delvis bifall 2024-07-25 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 1091-24) Avslag efter återförvisning	2024-01-18 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3866-23) Undanröjer domen och återförvisar för ny prövning		Laga kraft
Region Västernorrland 2023-04-27 Dnr 296/2023 Yrkat belopp 700 000 kr	2024-03-14 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 1546-23 E) Bifall			Laga kraft
Region Jämtland Härjedalen 2023-09-07 Dnr 577/2023 Yrkat belopp 50 000 kr	2024-01-19 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 2984-23 E) Bifall			Laga kraft
Region Uppsala 2023-10-17 Dnr 693/2023 Yrkat belopp 600 000 kr	2024-04-22 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 6401-23) Bifall	2024-10-16 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 2651-24) Avslag		Laga kraft
Skellefteå Kraft 2023-11-17 Dnr 775/2023 Yrkat belopp 1 200 000 kr	2024-04-29 (Förvaltningsrätten i Umeå mål nr 1913-23) Bifall			Laga kraft
Region Örebro 2023-11-17 Dnr 780/2023 Yrkat belopp 370 000 kr	2024-12-13 (Förvaltningsrätten i Karlstad mål nr 5169-23) Bifall			Laga kraft
Karolinska universitetssjukhuset 2023-11-20 Dnr 783/2023 Yrkat belopp 550 000 kr	2024-03-11 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22168-23) Bifall			Laga kraft
Naturvårdsverket 2023-12-21 Dnr 892/2023 Yrkat belopp 6 700 000 kr	2024-03-28 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 24389-23) Bifall			Laga kraft

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Räddningsnämnden i Uppsala kommun 2024-02-09 Dnr 106/2024 Yrkat belopp 280 000 kr	2024-04-18 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 875-24) Bifall			Laga kraft
Nacka kommun 2024-02-19 Dnr 133/2024 Yrkat belopp 3 000 000 kr	2024-08-28 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 3202-24) Avslag	2024-10-14 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 5645-24) Meddelar prövningstillstånd		Pågående
Kristianstads kommun 2024-05-13 Dnr 362/2024 Yrkat belopp 1 500 000 kr	2024-10-04 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 5238-24) Bifall			Pågående
Söderköpings kommun 2024-05-16 Dnr 370/2024 Yrkat belopp 250 000 kr	2024-11-21 (Förvaltningsrätten i Linköping mål nr 3612-24) Bifall			Laga kraft
Aktiebolaget Bostäder i Borås 2024-05-24 Dnr 394/2024 Yrkat belopp 90 000 kr	2024-10-14 (Förvaltningsrätten i Jönköping mål nr 2521-24) Bifall			Laga kraft
Värnamo kommun 2024-05-29 Dnr 408/2024 Yrkat belopp 260 000 kr	2024-10-18 (Förvaltningsrätten i Jönköping mål nr 2613-24) Bifall			Laga kraft
Luleå kommun 2024-06-14 Dnr 477/2024 Yrkat belopp 160 000 kr	2024-09-13 (Förvaltningsrätten i Luleå mål nr 1049-24) Bifall			Laga kraft
Tolkförmedling Väst 2023-11-27 Dnr 805/2023 Yrkat belopp 350 000 kr	2024-03-20 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 13460-23) Bifall	2024-08-22 (Kammarrätten i Göteborg mål nr 2203-24) Ej prövnings- tillstånd	2024-11-19 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 5182-24) Ej prövnings- tillstånd	Laga kraft
Alingsås kommun 2024-11-07 Dnr 878/2024 Yrkat belopp 525 000 kr	2024-11-12 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 12470-24) Bifall			Laga kraft
Inspektionen för vård och omsorg 2024-11-26 Dnr 941/2024 Yrkat belopp 1 100 000 kr	2024-12-13 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22787-24) Bifall			Laga kraft

* Per den 31 december 2024 om inget annat anges.

Tabell 16 Beslut och domar i domstol 2024 – överklagade tillsynsbeslut

Konkurrensverket	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/pågående*
Burlövs kommun m.fl. (Sysav) 2022-07-05 Dnr 135–148/2019, 532–545/2022	2023-02-13 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 15741-22) Avslår överklagandena	2023-06-20 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 1379-23) Upphäver förvaltningsrättens dom. Tillsynsbesluten är inte överklagbara 2024-10-08 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 1232-24) Bifaller överklagandena och upphäver Konkurrensverkets beslut	2024-02-28 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 4543-23) Tillsynsbesluten är överklagbara. Återförvisar målet till kammarrätten för prövning	Pågående

* Per den 31 december 2024 om inget annat anges.

Enligt instruktionen ska Konkurrensverket årligen överlämna kopior till Regeringskansliet av domar och slutliga beslut som gäller tillämpningen av 20 kap. 14 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap. 14 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna och 16 kap. 14 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner. Konkurrensverket har under 2024 i enlighet med uppdraget översänt 14 domar och slutliga beslut till Regeringskansliet (dnr 984/2024).

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2024 meddelat ett ställningstagande inom det upphandlingsrättsliga området, Konkurrensverkets ställningstagande 2024:1, *Kostnadsfri tillgång till upphandlingsdokument*, publicerat den 4 juli 2024. I ställningstagandet gör Konkurrensverket bedömningen att upphandlingsdokument som innehåller hänvisningar till underlag vilka utgör en del av upphandlingsdokumenten och som inte finns att tillgå kostnadsfritt, strider mot kravet på tillgång till upphandlingsdokument i LOU.

Analys i korthet

Konkurrensverket har under 2024, som del i det proaktiva tillsynsarbetet, publicerat tre analyser i korthet inom upphandlingsområdet: *Tillämpning av undantaget för ensamrätt vid offentlig upphandling* (Analys i korthet 2024:1), *Indikationer på misstänkt korruption* (Analys i korthet 2024:2) och *LOU:s krav på ändrings- eller optionsklausuler i förhållande till ÄTA-bestämmelserna i AB 04* (Analys i korthet 2024:6).

Konkurrens i offentlig upphandling

Upphandlingslagstiftningen är en förfarandelagstiftning som ska säkerställa bland annat objektivitet. Regelverket skapar en ram för konkurrensutsättning och rättvis konkurrens. Ramen ger förutsättningar för effektiva offentliga inköp och skyddar mot korruption.

En viktig förutsättning för att upphandlingsregelverket ska fungera effektivt är en väl fungerande konkurrens. En effektiv konkurrens kan leda till både lägre kostnader och ett inköp som på bästa sätt verkar för att uppfylla samhällliga mål.

Konkurrensverket arbetar regelmässigt med att öka kunskapen hos upphandlande myndigheter om betydelsen av en väl fungerande konkurrens för den offentliga upphandlingen. Det är viktigt att det finns en medvetenhet om behovet av att nyttja konkurrensen som regelverket syftar till att skapa.

I syfte att medvetandegöra behovet av att nyttja konkurrensen har Konkurrensverket hållit ett anförande i ämnet "Varför konkurrens?" där Konkurrensverket framhöll vikten av konkurrens i offentlig upphandling för Borås kommuns Entreprenadforum där bland annat flera lokala byggföretag deltog.

Under 2024 framhöll Konkurrensverket, på temat korrruption och osund konkurrens, även konkurrensens betydelse i offentlig upphandling vid ett anförande för ett nätverk bestående av upphandlare från Lysekils, Strömstads, Tanums, Munkedals, Sotenäs, Uddevalla, Trollhättans och Vänersborgs kommuner. På samma tema hölls i maj 2024 ett anförande för Hudiksvalls kommun.

Förutsättningar för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar

Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader. Det finns olika faktorer som kan försvåra för leverantörer att lämna anbud i offentliga upphandlingar. Dessa faktorer gör det ofta särskilt svårt för små och nyetablerade företag.

Förutom att i kontakt med upphandlande myndigheter och enheter kontinuerligt framhålla konkurrensens roll i samhället och varje enskild upphandlings betydelse, har Konkurrensverket under 2024 bland annat hållit anföranden för Svenskt Näringslivs småföretagargrupp och Almega för att påtala de möjligheter som finns för att underlätta för små och medelstora företag inom upphandling.

Registrering och tillsyn av annonsdatabaser – avgiftsfinansierad verksamhet

Konkurrensverket är register- och tillsynsmyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS. I uppgiften ingår att ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser och pröva om de uppfyller kraven för att registreras samt utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

Det finns fem registrerade annonsdatabaser i annonsdatabasregistret, alltså oförändrat från utgången av 2023.

Konkurrensverket har under 2024 hanterat ett ärende avseende namnbyte på en annonsdatabas (dnr 399/2024) och ett tips rörande annonsering och kontrollfunktioner avseende samma annonsdatabas (dnr 407/2024). Den årliga egeninitierade kontrollen av annonsdatabaserna har genomförts då bland annat uppgifter från Bolagsverket och Skatteverket hämtats in avseende de registrerade annonsdatabaserna (dnr 705–709/2024).

Tabell 17 Annonstabaser

	2024	2023	2022	2021	2020
Ingående balans	5	6	5	5	0
Antal ansökningar	0	0	1	0	5
Avslag	0	0	0	0	0
Nya registreringar	0	0	1	0	5
Avregistreringar	0	1	0	0	0
Utgående balans	5	5	6	5	5
Förelägganden	0	0	0	0	0

Enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik får Konkurrensverket ta ut en ansökningsavgift motsvarande avgiftsklass 9 enligt 10 § avgiftsförordningen (1992:191), vilket motsvarar 27 000 kronor. Konkurrensverket får också ta ut en årlig registeravgift om 30 500 kronor av den som driver en registrerad annonsdatabas. Under 2024 medförde det avgiftsintäkter om totalt 152 500 kronor. Samtliga intäkter härstammar från 5 registeravgifter.

Under 2024 redovisade Konkurrensverket kostnader om 150 245 kronor som uppkomna från arbetet som registermyndighet, vilket resulterar i ett positivt utfall om drygt 2 000 kronor för året. Med ett ingående ackumulerat underskott om drygt 383 000 kronor innebär det ett utgående ackumulerat underskott om knappt 381 000 kronor för den avgiftsfinansierade verksamheten relaterad till uppdraget som registermyndighet. Från och med den 1 januari 2024 höjdes avgiftsnivåerna avseende både ansökningsavgift och registeravgift.⁴⁴ De ökade avgiftsnivåerna har skapat förutsättningar för att på sikt uppnå balans i verksamheten.

Tabell 18 Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)⁴⁵

	+/- t.o.m. 2022	+/- 2023	Int. 2024	Kost. 2024	+/- 2024	Ack. +/- utgå. 2024
Ansöknings- och registeravgift, avgifter (SFS 2020:332)	-382	-1	153	-150	2	-381
Beräknad budget för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	-382	-93	191	-294	-103	-578
Differens mot budget	0	92	-38	144	105	197

Uppföljning av upphandlingstillsynen

Konkurrensverket genomförde under 2024 en uppföljning av upphandlingstillsynen (dnr 252/2024). Uppföljningen genomfördes i form av tre webbenkäter till aktörer som varit föremål för ärenden rörande ansökan om upphandlingsskadeavgift, tillsynsbeslut och ärenden där utredningen avslutats utan åtgärd efter viss utredning. Enkäterna riktades till alla upphandlande myndigheter och enheter i avslutade ärenden där Konkurrensverket ansökt om upphandlingsskadeavgift och där sådan domstolsprocess avslutats genom dom

⁴⁴ Förordning (2023:544) om ändring i förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik.

⁴⁵ Under 2023 genomförde Konkurrensverket tillsyn av fem registrerade annonsdatabaser. Den sjätte annonsdatabasen betalade den årliga registeravgiften under 2023, men med anledning av återkallelse av registrering på begäran av den som drev annonsdatabasen blev databasen aldrig föremål för tillsyn (dnr 275/2023). Därmed finns det en redovisad intäkt men ingen redovisad kostnad för den sjätte annonsdatabasen.

som vunnit laga kraft, där Konkurrensverket meddelat tillsynsbeslut eller där Konkurrensverket beslutat att avsluta ärendet utan åtgärd efter viss utredning under perioden från och med den 1 juli 2022 till och med den 30 juni 2024. Svaren på enkäten visar bland annat att Konkurrensverkets tillsyn bidragit till att flertalet av aktörerna, även de aktörer vilkas ärenden avslutats utan åtgärd, genomfört förändringar inom inköpsorganisationen. Svaren indikerar att en övervägande del av aktörerna tycker att Konkurrensverket uttrycker sig på ett tydligt sätt och är lätt att komma i kontakt med, men att man önskar kortare handläggningstider.

Upphandlingstillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av upphandlingstillsynen ska underlätta bedömningen av om myndighetens tillsyn är effektiv. Konkurrensverket eftersträvar att över tid öka antalet ingripanden och även se en högre andel av de ärenden som prioriterats leda till ingripande eller ändrat beteende. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att tillsynen ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverkets beslut, ställningstaganden och den domstolspraxis som följer av myndighetens utredningar utgör konkreta resultat av tillsynen då vi strävar efter att vara tydliga och vägledande. Såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och andra aktörer har under året fått flera angelägna svar och klargöranden till följd av Konkurrensverkets verksamhet. Konkurrensverkets avgöranden i sakfrågor har även en förebyggande effekt eftersom de vägleder upphandlande myndigheter och enheter hur de ska agera enligt gällande rätt. Effekten av varje utredning är därmed enligt Konkurrensverkets bedömning större än resultatet av det enskilda ärendet, då det bidrar till att fler lagöverträdelser undviks. Genom vår tillsyn bidrar vi på detta sätt till en effektiv offentlig upphandling.

Konkurrensverket eftersträvar att avsluta ärenden som inte anses bidra till att åtgärda ett upphandlingsproblem redan i förstudiestadiet. Här ingår fall där en mer omfattande utredning inte är prioriterad. På så vis kan vi allokera resurser dit de gör mest nytta. Under året har Konkurrensverket avslutat 68 förstudier, vilket är samma antal som under 2023. Konkurrensverket ser positivt på att antalet jämfört med åren före 2023 ligger på en hög nivå. Fler ärenden har avslutats i förstudiefasen i stället för att lämnas utan åtgärd en tid efter att de har prioriterats för djupare utredning. Detta tyder i Konkurrensverkets mening på att resurser har använts ändamålsenligt.

Tabell 19 Indikationer där utredningen har avslutats i förstudiefasen

	2024	2023	2022	2021	2020
Antal avslutade ^{46, 47}	68	68	41	16	19
Varav avslutade utan åtgärd	47	53	21	14	18
Varav lagts till handlingarna	21	15	20	2	1

Vi har i Konkurrensverkets omvärldsbevakning och tipshantering inte noterat några indikationer på överträdelser eller mottagit några tips eller frågor kring tillämpning av lagen

⁴⁶ Antal avslutade beräknas på beslutsdatum, för de ärenden som avslutats genom att läggas till handlingarna räknas datum på när ärendet stängdes.

⁴⁷ Förstudier kan även prioriteras för vidare utredning, dessa ärenden redovisas inte som avslutade i denna tabell.

(2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Vad gäller lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering upphörde den att gälla den 1 januari 2024. Vi har därför inte prioriterat tillsyn av dessa områden.

Konkurrensverket anser att utredningar som har avslutats med ett tillsynsbeslut, beslut om upphandlingsskadeavgift eller en ansökan om upphandlingsskadeavgift har bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem. Detsamma gäller även beslut om att avsluta utredningen med hänsyn till ändrat beteende. Antalet och andelen upphandlingstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför en resultatindikator som Konkurrensverket har valt att följa över tid. Konkurrensverket väljer även att särskilt redovisa antalet ärenden som är avslutade utan åtgärd och med motivering. Konkurrensverket bedömer att utförligt motiverade beslut om att avsluta en utredning utan ingripande sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna även genom dessa beslut ges en generell vägledning i hur reglerna ska tillämpas.

Under 2024 har Konkurrensverket fattat 124 beslut inom upphandlingstillsynen, varav 60 beslut som anses ha bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem. Både antal beslut totalt och beslut med åtgärd har ökat i antal, i synnerhet det sistnämnda som har ökat från 48 beslut 2023 till 60 beslut 2024. Under året avslutades inga utredningar med hänsyn till förändrat beteende. Konkurrensverket ser positivt på att både antalet beslut och andelen beslut som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem har ökat, något som tyder på att prioriteringarna har varit väl avvägda.

Ett flertal av besluten rörde efterannonsering som utreddes gemensamt i ett projekt och berörde samma sakfråga men med olika parter som resulterade i separata beslut. Om dessa skulle räknas ihop till ett ärende per avslutningstyp blir antalet beslut inom upphandlingstillsynen 65 och antalet som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem 25 beslut. Projektet utgör en relativt stor andel av såväl det totala antalet beslut som andelen beslut som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem och har därmed en påverkan på årets utfall. Projektet ledde i sin helhet till tillsynsbeslut för flera upphandlande myndigheter och enheter, vilket indikerar en väl avvägd prioritering.

Tabell 20 Beslut inom upphandlingstillsynen⁴⁸

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	124 ⁴⁹		114 ⁵⁰		88 ⁵¹		60		55	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem	60	48 %	48	42 %	47	53 %	24	40 %	25	45 %
<i>Varav tillsynsbeslut</i>	38	63 %	16	33 %	25	53 %	3	13 %	1	4 %
<i>Varav ansökan om upphandlingsskadeavgift</i>	22	37 %	31	65 %	18	38 %	18	75 %	21	84 %
<i>Varav avslutade med hänsyn till förändrat beteende</i>	0	0 %	1	2 %	4	9 %	3	13 %	3	12 %
Avslutade utan åtgärd	64	52 %	66	58 %	41	47 %	36	60 %	30	55 %
<i>Varav avslutade med motivering</i>	3	5 %	1	2 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att över tid ingripa mot fler överträdelser av regelverken är ambitionen att handläggningstiderna ska bli kortare, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, både i utredningar som avslutas i förstudiefasen, utredningar som avslutas med någon av de ovan angivna åtgärderna och utredningar som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp.

Handläggningstiden för förstudier har blivit längre både i medel och i median under 2024 i jämförelse med 2023. Sett över de senaste fem åren ligger dock 2024 på en jämförbar nivå.

Tabell 21 Handläggningstid i dagar⁵² – utredningar som har avslutats i förstudiefasen

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade utan åtgärd	59	48	48	38	100	84	76	55	50	44

⁴⁸ Konkurrensverket utövar även tillsyn enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Ärenden enligt den lagen redovisas inte i statistiken.

⁴⁹ I dessa 124 inkluderas ett antal ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Dessa ärenden rör både tillsynsbeslut och avslut utan åtgärd. Om dessa ärenden skulle räknas ihop till ett ärende per sakfråga blir antalet beslut 65, antalet som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 25 med en andel på 38 procent. Antalet tillsynsbeslut blir 3 och andelen 12 procent och andelen ansökan om upphandlingsskadeavgift blir 88 procent. Antalet avslut utan åtgärd skulle bli 40 och andelen 62 procent.

⁵⁰ I dessa 114 inkluderas ett antal ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Dessa ärenden rör både tillsynsbeslut och ansökan om upphandlingsskadeavgift. Om dessa ärenden skulle räknas ihop till ett ärende per sakfråga blir antalet beslut 96, antal utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 30 och andelen 31 procent, varav tillsynsbeslut 8 och andelen 27 procent, samt ansökan om upphandlingsskadeavgift 21 och andelen 70 procent.

⁵¹ I dessa 88 inkluderas 14 ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Samtliga dessa ärenden rör tillsynsbeslut. Om dessa 14 ärenden skulle räknas som ett ärende blir antal beslut 75, antal utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 34 och andelen 45 procent, varav tillsynsbeslut 12 och andelen 35 procent.

⁵² Beräknas från registreringsdatum till slutligt beslutsdatum.

Vi kan konstatera att den genomsnittliga handläggningstiden för de utredningar som avslutats med ett ingripande har minskat från 336 dagar i genomsnitt och 266 dagar i median 2023 till i genomsnitt 181 dagar och 134 dagar i median 2024. Tiden i såväl genomsnitt som median är den lägsta över den senaste femårsperioden.

Viss variation mellan år är enligt Konkurrensverkets uppfattning naturlig då ärendenas komplexitet skiljer sig åt. Som en följd av detta uppkommer tidvis ärenden med längre handläggningstid. För 2024 ser vi positivt på den kortare handläggningstiden såväl i genomsnitt som i median. En delförklaring till den lägre genomsnittliga handläggningstiden är att vi under tidigare år har haft enstaka ärenden som avslutades efter väldigt lång handläggningstid, vilket vi inte har haft i samma utsträckning 2024. En förklaring till detta är delvis att de interna tidsfristerna som infördes 2022 medförde att rutiner har effektiviserats, något som har börjat få effekt på handläggningstiderna. Om ärenden som rör samma sakfråga men har flera olika parter räknas ihop kan vi fortsatt se att handläggningstiden i genomsnitt är kort i relation till de senaste fem åren. Vid en jämförelse av median håller sig handläggningstiden på en jämn nivå.

Den genomsnittliga handläggningstiden för ärenden som avslutats utan åtgärd har minskat från 2023 års nivå samtidigt som medianen har ökat marginellt. Att medianen har ökat kan delvis förklaras av att fler ärenden har avslutats i förstudiefasen vilket medför att prioriterade utredningar med lägre handläggningstid inte förekommer i samma utsträckning. Detta tyder i Konkurrensverkets mening på att resurser används på ett ändamålsenligt sätt. Samtidigt är handläggningstiden både i medel och i median klart lägre än 2021 och 2020.

Tabell 22 Handläggningstid i dagar⁵³ – utredningsärenden

	2024 ⁵⁴		2023 ⁵⁵		2022 ⁵⁶		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade med ingripande	181	134	336	266	573	266	271	297	333	283
Avslutade med hänsyn till förändrat beteende	-	-	37	37	143	159	200	63	125	28
Avslutade utan åtgärd	138	133	146	104	113	91	284	191	199	128

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av vårt uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till upphandlande myndigheter och enheter om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt. Under året har domstolarna meddelat 21 domar i mål om upphandlingsskadeavgift, att jämföra med 28 domar 2023. Andelen bifall är 90 procent, vilket är högre än föregående år.

⁵³ Beräknas från registreringsdatum till slutligt beslutsdatum.

⁵⁴ Ett antal ärenden rör samma sakfråga men avser olika parter. Om dessa räknas ihop blir medel för avslutat med ingripande 247 och medianen blir 240 dagar, samt medel för avslut utan åtgärd blir 145 och median 136 dagar.

⁵⁵ Ett antal ärenden rör samma sakfråga men avser både tillsynsbeslut och ansökan om upphandlingsskadeavgift avseende olika parter. Om dessa räknas ihop till ett ärende per sakfråga blir medel 312 dagar och median 266 dagar.

⁵⁶ 14 ärenden som rör samma sakfråga men som avser tillsynsbeslut ställda till olika parter. Om dessa räknas som ett ärende så ändras medel till 285 dagar och median till 230 dagar.

Tabell 23 Domstolsavgöranden i upphandlingsärenden – upphandlingsskadeavgift⁵⁷

	2024		2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	21		28		15		31		36	
<i>Varav bifall</i>	19	90 %	23 ⁵⁸	82 %	14	93 %	29	94 %	16	44 %
<i>Varav delvis bifall</i>	0	0 %	2	7 %	1	7 %	2	6 %	3	8 %
<i>Varav ej bifall</i>	2	10 %	3 ⁵⁹	11 %	0	0 %	0	0 %	17 ⁶⁰	47 %

Vad gäller utfall i domstol i mål om överklagade tillsynsbeslut 2024, har beslut i sak fattats i ett mål, vilket innebär att Konkurrensverkets tillsynsbeslut mot ett antal olika parter undanröjdes (se tabell 16).

Sammanfattande bedömning av upphandlingstillsynens resultat

Sammantaget bedömer Konkurrensverket att vi under året har fokuserat på att analysera sådana frågor som vi bedömer får en allmänpreventiv verkan, leder till ett ändrat beteende eller har en förebyggande effekt på något annat sätt. Våra prioriteringar har varit väl avvägda och de ärenden vi har utrett spänner över ett stort antal upphandlingsföremål, olika bestämmelser i upphandlingsregelverket och flera typer av upphandlande myndigheter och enheter. Konkurrensverket handlägger i flera fall utredningar som rör omfattande och komplexa frågor. Att välja att utreda komplicerade ärenden riskerar att få konsekvenser såväl för handläggningstiderna som för antalet frågor vi har utrymme att utreda. Trots detta är det helt i linje med vår prioriteringspolicy, i vilken det framgår att det kan finnas skäl att prioritera ett ärende för att belysa en större fråga, att ge vägledning och driva rättspraxis.

I vår bedömning av resultatet ser vi att antalet ärenden som avslutats, såväl i förstudie som i utredning, har ökat. Även andelen utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem har ökat. Ett relativt stort antal av de avslutade ärendena rör granskningen av efterannonsering i enlighet med upphandlingslagstiftningen. Konkurrensverket konstaterar att satsningen resulterade i tillsynsbeslut till merparten av de granskade upphandlande myndigheterna och enheterna, vilket påvisar att en granskning av frågan var motiverad. Konkurrensverket konstaterar också att handläggningstiden sett över en femårsperiod håller sig på en lägre nivå både vad det gäller utredningar som avslutats med ett ingripande och utan åtgärd. Detta anser vi delvis beror på att vi i samband med att de interna tidsfristerna infördes också såg över och justerade våra interna rutiner i syfte att i ett tidigare skede uppmärksamma omständigheter som kan motivera att utredningen avslutas. På så sätt har vi skapat bättre förutsättningar för en effektiv handläggning och resursallokering.

⁵⁷ Statistiken redovisar endast domstolsavgöranden avseende Konkurrensverkets beslut och ansökan om upphandlingsskadeavgift. Således redovisas inte domstolsavgöranden avseende tillsynsbeslut (se tabell 16).

⁵⁸ Fem av domstolsutfallen 2023 härrör från två separata sakfrågor. Om dessa domar räknas som en dom per sakfråga blir resultatet för 2023 i stället 80 procent bifall, 8 procent delvis bifall och 12 procent ej bifall.

⁵⁹ Två av domarna avser ett och samma ärende (dnr 427/2022).

⁶⁰ 16 av domarna 2020 härrörde från samma underliggande domstolsprövning som föranledde obligatoriska ansökningar, vilket får som konsekvens att resultatet blir missvisande. Om de 16 domarna räknas som en blir resultatet för 2020 i stället 76 procent bifall och 14 procent delvis bifall, då minskar även antalet domar till 21. Jämförelsen med 2021 innebär då en ökning i både antalet domar och andelen bifall.

Sammantaget bedömer Konkurrensverket att de prioriteringar som har gjorts har varit väl avvägda och att resurser har prioriterats på ett ändamålsenligt sätt för att åtgärda upphandlingsproblem.

Konkurrensverkets sammantagna bedömning av upphandlingstillsynens resultat för 2024 är positiv. Vi bedömer att vårt arbete har varit ändamålsenligt och bidragit till en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet enligt lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Lagen, som trädde i kraft den 1 november 2021, syftar till att skydda leverantörer i livsmedelskedjan mot köparens otillbörliga handelsmetoder. Den ska bidra till en ökad konkurrenskraft för aktörerna i den svenska livsmedelskedjan och bidra till en mer hållbar utveckling av den svenska livsmedelsproduktionen.

Sedan 2023 och under första halvan av 2024 har Konkurrensverkets breda genomlysning av konkurrensen i livsmedelsbranschen även präglat arbetet relaterat till lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder. Detta genom att ett flertal av de medarbetare som arbetar med tillsyn av otillbörliga handelsmetoder varit involverade i genomlysningen och genom att genomlysningen bekräftat betydelsen av lagstiftning mot otillbörliga handelsmetoder för livsmedelskedjans funktionssätt. Flera tillsynsutredningar enligt LOH har också startats utifrån indikationer på otillbörliga handelsmetoder som framkommit i genomlysningen. Utöver detta har året präglats av en stabilisering i tillsynen av otillbörliga handelsmetoder, bland annat utifrån att erfarenheter från de första årens tillsyn har kunnat tas till vara i ärenden av liknande karaktär. Det har påverkat handläggningstiderna i positiv bemärkelse. Samtidigt har komplicerade utredningar fortgått och ett beslut om sanktionsavgift fattats. Under året har även den första domen från förvaltningsdomstolarna rörande LOH meddelats, vilket innebär den första svenska domstolspraxisen i dessa frågor.

Exempel på tillsynsutredningar avseende otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan 2024

Ärenden som rör otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan kan avslutas på olika sätt. De ärenden som har avslutats de senaste fyra åren, 2021–2024, redovisas uppdelade på de kategorier som framgår i uppräkningslistan.

Beslut om sanktionsavgift – När Konkurrensverket konstaterar att en köpare brutit mot något av förbuden i LOH kan vi besluta att köparen ska betala en sanktionsavgift för detta. Beslutet kan överklagas till domstol.

Föreläggande om att upphöra med en otillbörlig handelsmetod – När Konkurrensverket konstaterar att en köpare brutit mot LOH kan vi besluta att köparen ska föreläggas att upphöra med den aktuella handelsmetoden. Föreläggandet kan förenas med vite och beslutet kan överklagas till domstol.

Avslutat med hänsyn till förändrat beteende – Om en köpare ändrar sitt beteende under utredningen, kan vi välja att avsluta utredningen med hänsyn till detta.

Avslutat utan åtgärd – Om utredningen inte ger anledning för Konkurrensverket att ingripa, avslutas ärendet utan åtgärd. Så kan vara fallet om utredningen inte ger stöd för den initiala misstanken eller om vi bedömer att de problem som föranlett utredningen skulle kunna åtgärdas mer effektivt på annat sätt än genom ett ingripande med stöd av LOH.

Avslutat utan åtgärd med motivering – I ärenden som avslutas utan åtgärd med motivering ger vi generell vägledning genom att uttala oss om LOH i förhållande till en specifik situation.

Lagts till handlingarna – Ett ärende avslutas utan slutligt beslut och läggs till handlingarna när inga åtgärder kommer att vidtas med anledning av en inkommande eller upprättad handling.

Avslutade utredningar

Konkurrensverket har under året slutfört en utredning som resulterade i beslut om sanktionsavgift. Utredningen rörde förbudet mot sena betalningar och Konkurrensverket beslutade om en sanktionsavgift om tre miljoner kronor för en frukt- och gröntgrossist (dnr 594/2023).⁶¹ I ärendet berörs flera principiellt viktiga frågor som köparens ekonomiska ställning och förutsättning att betala sanktionsavgift, samt frågan om vad en köpare ska visa vad gäller påstådda avbetalningsplaner och hur dessa förhåller sig till förbudet mot sena betalningar.

I ett ärende (dnr 78/2023) utredde Konkurrensverket om en köpare av utsädespotatis kunde hänvisa till en myndighets certifiering av utsädet för att betala sina leverantörer senare än 30 dagar efter leverans. Konkurrensverket kom fram till att LOH inte medför sådana möjligheter för en köpare. Ärendet avslutades efter att köparen ändrat sina avtalsvillkor så att leverantörerna får betalt senast 30 dagar efter slutförd leverans. Utredningen var komplex och krävde många utredningsåtgärder. Köparen implementerade dessutom ändringarna av avtalsvillkor väldigt sent, vilket förlängde processen.

Förbudet mot kommersiella repressalier har varit i fokus i tillsynen under 2024, bland annat utifrån att det från både köpare och leverantörer i livsmedelskedjan förts fram att det behövs vägledning om hur förbudet ska tolkas och tillämpas. I ett ärende (dnr 308/2024) utredde Konkurrensverket en dagligvarukedjas avlistning av kaffe från sitt sortiment till följd av att leverantörer aviserat höjda priser. I ett annat ärende (dnr 323/2024) utredde Konkurrensverket en dagligvarukedjas avlistning av konfektyrprodukter till följd av en prispförhandling, efter att leverantören ändrat förpackningsstorlek på flera förpackningar. I båda ärendena kom Konkurrensverket fram till att utredningen inte visade en överträdelse och att det granskade förfarandet var att betrakta som tillåtna kommersiella förhandlingar. Konkurrensverket kunde härigenom ge ny vägledning om hur förbudet mot kommersiella repressalier ska förstås. Båda ärendena inleddes utifrån indikationer i Konkurrensverkets egen omvärldsbevakning och startade således inte utifrån ett tips eller ett klagomål. Detta skiljer sig från tidigare startade utredningar som rör dagligvaruaktörer.

⁶¹ Beslutet har överklagats (dnr 825/2024) och handläggs per den 31 december 2024 i Förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 20479-24.

Pågående utredningar

Per den 31 december 2024 har Konkurrensverket sex pågående tillsynsutredningar av otillbörliga handelsmetoder. Ett ärende (dnr 593/2023) rör frågan om kommersiella repressalier. I det aktuella ärendet har en dagligvarukedja dragit ner beställningsvolymerna från en internationell leverantör inom ramen för förhandlingar mellan leverantören och en inköpsallians dagligvarukedjan var medlem i.

I ett annat ärende (dnr 870/2023) granskas frågan om en dagligvarukedja vid reklamationer krävt betalt av en leverantör för försämring och förlust, som uppstått efter att den köprättsliga risken övergick till köparen. Konkurrensverket har tidigare utrett en liknande fråga gällande den aktuella köparen (dnr 273/2022), och utredningen avslutades då bland annat utifrån att dagligvarukedjan uppgav att en individuell bedömning gjordes av reklamationerna innan de togs vidare till leverantören.

Tre pågående utredningar har startats utifrån indikationer på otillbörliga handelsmetoder i Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen. Dessa tre utredningar rör sena betalningar (dnr 478/2024), frågan om restlagerhantering och hur denna handelsmetod förhåller sig till den så kallade grå listan (dnr 711/2024) och förbudet mot att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning (dnr 526/2024). Den sjätte av de pågående tillsynsutredningarna rör frågan om förbudet mot sena betalningar vid kontraktsodling (dnr 900/2024).

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2024 inte publicerat några nya ställningstaganden rörande LOH, utan fokus har varit på tillsynsutredningar och att ge vägledning på annat sätt. Konkurrensverket har bland annat genomfört ett projekt (dnr 119/2024) som dels syftade till att ta fram en modell för årlig översyn av behovet av ställningstaganden avseende otillbörliga handelsmetoder, dels att identifiera ämnen där det finns anledning att ge vägledning. Inom ramen för projektet har Konkurrensverket bland annat gett marknadens aktörer möjlighet att inkomma med synpunkter eller förslag på ämnen att belysa genom ställningstaganden.

Beslut och domar – LOH

Konkurrensverkets beslut enligt LOH kan bli föremål för domstolsprövning i förvaltningsdomstol. Under 2024 var Konkurrensverkets beslut om sanktionsavgift enligt LOH föremål för domstolsprövning för första gången (dnr 776/2023). Konkurrensverket hade i det överklagade beslutet från oktober 2023 konstaterat att företaget i fråga inte hade betalat sina leverantörer i rätt tid vid ett stort antal tillfällen och beslutade om en sanktionsavgift om fem miljoner kronor. Företaget överklagade Konkurrensverkets beslut. Förvaltningsrätten instämde i Konkurrensverkets bedömning att det varit fråga om en allvarlig överträdelse av LOH och fastställde sanktionsavgiftens storlek. Företaget överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm, som meddelade prövningstillstånd.

Under hösten 2024 blev även Konkurrensverkets beslut om sanktionsavgift för en frukt- och grönsaksgrossist, som använt betaltider oförenliga med LOH, överklagat till domstol. Målet var per den 31 december 2024 under handläggning i domstol (dnr 825/2024).

Tabell 24 Beslut och domar i domstol 2024 – lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket	Förvaltningsrätten	Kammarrätten
Everfresh AB 2023-10-26 (Dnr 774/2021, 776/2023) Beslut om sanktionsavgift om 5 000 000 kr för överträdelse av förbudet mot sena betalningar	2024-05-23 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22281-23) Avslår överklagande	2024-07-03 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3544-24) Prövningstillstånd meddelat Pågående*
Grönsakshuset i Norden AB 2024-09-30 (Dnr 594/2023, 825/2024) Beslut om sanktionsavgift om 3 000 000 kr för överträdelse av förbudet mot sena betalningar	(Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 20479-24) Pågående*	

* Per den 31 december 2024 om inget annat anges.

Tillsynens resultat relaterat till lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera tillsynens resultat avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, ska underlätta bedömningen av om tillsynen är effektiv. En effektiv tillsyn omfattar bland annat att Konkurrensverket utreder ett relevant urval av frågor på ett ändamålsenligt sätt och använder väl avvägda utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att lagens förbud mot otillbörliga handelsmetoder ska ha en avhållande effekt.

Under 2024 har Konkurrensverket kunnat avsluta fyra utredningar relativt omgående efter att ärendet öppnades. Det har funnits flera orsaker till det. Som exempel kan nämnas att en utredning kunde avslutas efter att uppgifterna kontrollerats med en köpare (dnr 653/2024). I tre andra ärenden (dnr 12–14/2024) valde Konkurrensverket att inte utreda de påstådda överträdelserna, då betalningar i ärendet även omfattades av ett förfarande hos Kronofogdemyndigheten. Konkurrensverket var därför inte bäst lämpat att agera i frågan och valde i och med det att inte utreda de påstådda överträdelserna. För att inte statistik om handläggningstider ska bli missvisande har Konkurrensverket valt att särredovisa dessa ärenden i förhållande till de ärenden som pågått längre tid och där en mer omfattande utredningsåtgärd har vidtagits. De ärenden som avslutats relativt omgående efter att ärendet öppnats redovisas i tabell 25. Som framgår av tabellen är det först under 2024 som Konkurrensverket avslutat ärenden som kan hänföras till denna kategori. Det är en naturlig följd av att LOH fortfarande är en relativt ny lagstiftning och att förhållandevis få ärenden hittills har avslutats.

Tabell 25 Avslutade ärenden som inte har lett till mer omfattande utredning

	2024	2023	2022	2021	2020 ⁶²
Antal avslutade ⁶³	5	0	0	0	N/A
Varav avslutade utan åtgärd	4	0	0	0	N/A
Varav lagts till handlingarna	1	0	0	0	N/A

Ett ingripande i form av ett föreläggande att upphöra med en otillbörlig handelsmetod eller ett beslut om sanktionsavgift medför att en otillbörlig handelsmetod undanröjs i det enskilda fallet. Genom ett ingripande förtydligas även hur lagen ska tillämpas och det blir därmed tydligare för livsmedelskedjans aktörer vad som gäller enligt LOH och vad som kan bli resultatet av att lagstiftningen inte följs. Även ärenden avslutade med hänsyn till ändrat beteende får i det enskilda fallet till följd att bruket av en otillbörlig handelsmetod upphör. Effekten av det enskilda tillsynsärendet är därmed, enligt Konkurrensverkets bedömning, att fler lagöverträdelser undviks genom att regelverket i högre grad respekteras av marknadens aktörer. Antalet och andelen tillsynsutredningar som avslutas genom ingripande, föreläggande att upphöra med en otillbörlig metod eller med förändrat beteende är därför ett viktigt mått som Konkurrensverket följer över tid.

Under 2024 har Konkurrensverket fattat åtta beslut enligt LOH. Fem beslut tillhör någon av dessa kategorier, varav ett beslut gällde sanktionsavgift enligt LOH. År 2023 var det fem av tolv utredningar som hörde till någon av de utpekade kategorierna, det vill säga en lägre andel än 2024. Jämförelsen är dock mer relevant sedd över en längre tid eftersom tillsynen av otillbörliga handelsmetoder fortfarande är relativt ny.

Antalet avslutade utredningar där mer omfattande utredningsåtgärder har vidtagits har sedan 2023 minskat i antal. Minskningen utgörs till större del av att under 2024 har färre beslut fattats om avslut utan åtgärd. Värt att framhålla i sammanhanget är att även utförligt motiverade beslut om att avsluta en utredning utan åtgärd sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna även genom dessa beslut ges vägledning i hur reglerna ska tillämpas. Konkurrensverket har därför valt att i tabellen redovisa kategorin avslutade ärenden utan åtgärd men med motivering separat.

⁶² Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

⁶³ Antal avslutade ärenden beräknas enligt beslutsdatum, för de ärenden som avslutats genom att läggas till handlingar räknas datum utifrån när ärendet stängdes.

Tabell 26 Beslut enligt lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

	2024		2023		2022		2021		2020 ⁶⁴	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	8		12		9		1		N/A	
Utredning som bidragit till att åtgärda ett LOH-problem	5	63 %	5	42 %	7	78 %	0	-	N/A	N/A
<i>Varav avslutade med ingripande</i>	1	20 %	2	40 %	0	0 %	0	-	N/A	N/A
<i>Varav avslutade med föreläggande att upphöra med en otillbörlig metod</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	-	N/A	N/A
<i>Varav avslutade med hänsyn till förändrat beteende</i>	4	80 %	3	60 %	7	100 %	0	-	N/A	N/A
Avslutade utan åtgärd	3	38 %	7	58 %	2	22 %	1	100 %	N/A	N/A
<i>Varav avslutade med motivering</i>	2	67 %	7	100 %	2	100 %	1	100 %	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att över tid ingripa mot fler överträdelse av regelverken har vi som ambition att handläggningstiderna ska vara korta, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan vi använda resurserna där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, såväl i utredningar som avslutas med någon av de ovan utpekade åtgärderna, som i ärenden som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp.

Samtliga utredningar i tillsynen ska utifrån ärendets beskaffenhet bedrivas så snabbt och effektivt som möjligt. Av detta skäl är det intressant att även följa handläggningstiderna för de ärenden som inte lett till mer omfattande utredning för att få indikationer på om Konkurrensverkets hantering av dessa ärenden sker på ett snabbt och effektivt sätt. I och med att det är första året som Konkurrensverket har haft denna typ av ärende blir jämförelse intressant över tid.

Tabell 27 Handläggningstid i dagar⁶⁵ – ärenden som inte har lett till mer omfattande utredning

	2024		2023		2022		2021		2020 ⁶⁶	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade utan åtgärd	51	50	-	-	-	-	-	-	N/A	N/A

Den genomsnittliga handläggningstiden för ärenden avslutade utan åtgärd har minskat från 468 dagar 2023 till 230 dagar 2024. Medianen har samtidigt minskat från 542 dagar 2023 till 163 dagar 2024. Genomsnittlig handläggningstid för ärenden som har avslutats med hänsyn till förändrat beteende har även den minskat från 271 dagar 2023 till 248 dagar 2024. Medianen har också minskat från 286 dagar 2023 till 174 dagar 2024.

⁶⁴ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

⁶⁵ Beräknas från registreringsdatum till slutligt beslutsdatum.

⁶⁶ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

Vad gäller ärenden som har lett till ingripande syns en tydlig minskning i handläggningstid om man jämför med Konkurrensverkets första beslut om sanktionsavgift (dnr 774/2021), vilket uppgick till 676 dagar. Beslutet om sanktionsavgift under 2024 uppgick till 382 dagar. Den genomsnittliga handläggningstiden har också minskat för dessa ärenden, från 544 dagar 2023 till 382 dagar 2024. Det finns flera anledningar till detta, men huvudanledningen är att handläggningstiderna minskar då Konkurrensverkets handläggning effektiviserats utifrån erfarenheterna från tidigare ärenden och mer genomarbetade beredningsprocesser. Införandet av interna tidsfrister 2023 kan delvis också ha påverkat effektiviteten i positiv bemärkelse och bidragit till kortare handläggningstider. Samtidigt har Konkurrensverket två omfattande pågående utredningar som kan komma att påverka handläggningstiderna kommande år. LOH är ett relativt nytt område och jämförelser i handläggningstid är mer relevant sett över en längre tid.

Tabell 28 Handläggningstid i dagar⁶⁷ – utredningsärenden

	2024		2023		2022		2021		2020 ⁶⁸	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutade med ingripande	382	382	544	544	-	-	-	-	N/A	N/A
Avslutade med hänsyn till förändrat beteende	248	174	271	286	99	75	-	-	N/A	N/A
Avslutade utan åtgärd	230	163	468	542	86	86	44	44	N/A	N/A

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av vårt uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till köpare om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt. Under året meddelade förvaltningsrätten en dom där Konkurrensverkets beslut upprätthölls (dnr 776/2023). Domen var den första inom LOH och därför finns inte jämförelsesiffror att tillgå.

Tabell 29 Domstolsavgöranden i LOH-ärenden

	2024		2023		2022		2021		2020 ⁶⁹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	1		0		0		0		N/A	
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls</i>	1	100 %	0	-	0	-	0	-	N/A	N/A
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls delvis</i>	0	0 %	0	-	0	-	0	-	N/A	N/A
<i>Varav KKV:s beslut undanröjs</i>	0	0 %	0	-	0	-	0	-	N/A	N/A

⁶⁷ Beräknas från registreringsdatum till slutligt beslutsdatum.

⁶⁸ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

⁶⁹ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

Sammanfattande bedömning av resultatet av tillsynen avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

Sammanfattningsvis har Konkurrensverket under året utrett ett brett antal frågor inom ramen för tillsynen av otillbörliga handelsmetoder. Detta har lett till både ingripanden genom sanktionsavgift och förändrade beteenden i flera fall. Konkurrensverket konstaterar samtidigt att antalet beslut enligt lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder har varit lägre än föregående år, vilket delvis kan härledas till att ett större antal ärenden avslutades utan åtgärd under 2023 jämfört med 2024. Samtidigt har andelen avslutade utredningar som bidragit till att åtgärda en otillbörlig handelsmetod ökat, något som tyder på väl avvägda prioriteringar.

Konkurrensverket ser det även som positivt att handläggningstiderna för samtliga kategorier av avslutade utredningar har förkortats, såväl i medel som i median. Detta kan delvis härledas till effektivare processer.

Genomlysningen av livsmedelsbranschen har bekräftat behovet av tillsyn av otillbörliga handelsmetoder för livsmedelskedjans funktionssätt. Genomlysningen har också visat att det förekommer obalanser i livsmedelskedjan och därtill gett flera konkreta indikationer på otillbörliga handelsmetoder. Att belysa och omhänderta dessa kommer att vara ett fokus för 2025.

Samtidigt ser Konkurrensverket positivt på att vi kommer att få mer vägledning från domstolarna i de pågående domstolsprocesserna. Flera omfattande utredningar kommer också att avslutas under 2025.

Konkurrensverkets sammantagna bedömning av resultatet är att tillsynen av otillbörliga handelsmetoder utvecklas på ett bra sätt. Processer har effektiviserats vilket har haft en positiv påverkan på handläggningstiderna. Samtidigt är tillsynen av otillbörliga handelsmetoder ett relativt nytt tillsynsområde och statistik är mer relevant sett över en längre tid. Bedömningen av resultatet blir mer relevant efter att fler utredningar har slutförts och fler beslut har fattats.

Övriga uppdrag enligt instruktion

Näringsförbud

Konkurrensverket ska enligt instruktionen underrätta Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten innan verket ansöker om näringsförbud. Under 2024 har Konkurrensverket inte ansökt om att någon näringsidkare ska meddelas näringsförbud.

Transparenslagen

Konkurrensverket ansvarar för att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., transparenslagen. Lagen understödjer EU-kommissionens tillämpning av statsstödsreglerna och ställer krav på redovisning i framför allt offentligt ägd eller offentligt finansierad verksamhet (så kallad öppen och separat redovisning).

Konkurrensverket kan i tillsynen av transparenslagen ålägga ett företag att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen. Under 2024 har Konkurrensverket inte fattat något sådant tillsynsbeslut som omfattas av transparenslagen.

Konkurrensverket ska vid sidan av sitt ansvar för tillsyn av transparenslagen årligen lämna en förteckning till EU-kommissionen över de offentligt ägda företag inom tillverkningsindustrin i Sverige som har en nettoomsättning om mer än 250 miljoner euro det senaste räkenskapsåret.

Konkurrensverket har bedömt att det 2024 inte finns något sådant företag i Sverige, vilket Konkurrensverket har meddelat till EU-kommissionen och Regeringskansliet (dnr 137/2024).

Övervakning av bokningssystem för civil luftfart

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i EU:s övervakning av datoriserade bokningssystem inom civil luftfart.⁷⁰ Konkurrensverket har under 2024 inte tagit emot några klagomål från lufttrafikföretag om att de diskrimineras av ett bokningssystem i tredje land. Konkurrensverket har inte heller fått information från EU-kommissionen om något pågående ärende som rör denna förordning.

Uppdrag till följd av förordningen om digitala marknader

Förordningen 2022/1925 om digitala marknader (Digital Markets Act, DMA) har till syfte att etablera en mer rättvis och konkurrenskraftig miljö på marknader som präglas av närvaron av stora digitala plattformar. DMA ålägger en rad skyldigheter för vissa digitala plattformsföretag som innehar en stor ekonomisk makt, så kallade "grindvakter". Exempel på så kallade "centrala plattformstjänster" som dessa grindvakter tillhandahåller och som omfattas av DMA är sökmotorer, onlineförmedlingstjänster, meddelandetjänster, sociala medier och operativsystem.

EU-kommissionen har ensamt tillsynsansvar vad gäller grindvakternas efterlevnad av DMA. Nationella konkurrensmyndigheter, innefattat Konkurrensverket, ska i vissa situationer bistå kommissionen i eventuella utredningar. Exempelvis ge kommissionen stöd vid marknadsundersökningar, assistans vid förhör och platsundersökningar och utbyte av information. Konkurrensverket är också den svenska myndighet som har i uppdrag att ta emot tips från berörda företag eller allmänheten kring påstådda överträdelser av DMA. Efter en initial prövning ska Konkurrensverket informera kommissionen om tipset.

Under 2024 har Konkurrensverket utarbetat interna rutiner för omhändertagande av DMA-tips, liksom för de övriga uppdrag som följer av DMA. Vi har också börjat hantera de första DMA-tipsen som kommit in och samverkar med kommissionen i enlighet med bestämmelserna i DMA.

⁷⁰ 3 § första stycket 7 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Uppdrag till följd av förordningen om utländska subventioner

Från och med den 1 december 2024 har Konkurrensverket ett uppdrag till följd av förordningen 2022/2560 om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden (Foreign Subsidies Regulation, FSR). För närmare beskrivning, se avsnittet om Konkurrensverkets internationella arbete.

Förordningen ska åtgärda de regleringsmässiga skillnaderna mellan stöd som beviljas av EU-länderna och subventioner som beviljas av länder utanför EU. Förordningen ger bland annat EU-kommissionen befogenhet att granska ekonomiska bidrag som beviljas av offentliga förvaltningar utanför EU till företag verksamma inom EU.

Analyser och insatser på uppdrag av regeringen

Avsnittet belyser analyser, insatser och Konkurrensverkets arbete med anledning av de uppdrag som framgår av myndighetens regleringsbrev för 2024 och av de uppdrag som genom regeringsbeslut tillkommit under året.

Analys av konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan

Konkurrensverkets arbete till följd av 2023 års uppdrag att analysera konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan och hur priserna har ökat i förhållande till kostnaderna inom bland annat dagligvaruhandeln, fortsatte i och med genomförandet och publicering av analyser och ett antal rapporter under 2024. För närmare redogörelse, se efterföljande avsnitt om rapporter.

Andra branscher där stora prisökningar kan vara ett tecken på bristande konkurrens

Inför årsskiftet 2023/24 hade Konkurrensverket i uppdrag av regeringen att, i samverkan med Konjunkturinstitutet, identifiera andra branscher där stora prisökningar kan vara tecken på bristande konkurrens och vid behov lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder. Resultatet av uppdraget redovisades i Konkurrensverkets årsredovisning för 2023 som publicerades i februari 2024.

Analys av drivmedelspriser

Konkurrensverket har under 2023 och 2024 haft i uppdrag att följa marknadsutvecklingen och analysera konkurrensen i drivmedelssektorn med särskilt fokus på prisbildningen i konsumentnära led. I uppdraget ingick även att lyfta fram områden där konkurrensen eventuellt skulle kunna förbättras och att lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder om sådana ansågs motiverade. Under 2024 genomförde Konkurrensverket inom ramen för uppdraget ekonomiska och ekonometriska analyser av marknadsstatistik som samlats in under hösten 2023. Även kvalitativa intervjuer genomfördes. Intressenter inklusive aktörer på marknaden bjöds också in till ett möte för att lämna synpunkter på förslag till konkurrensfrämjande åtgärder.

I oktober publicerades delrapporten 2024:6 med en analys av konkurrenssituationen. Analysen visar att det råder en relativt begränsad priskonkurrens mellan aktörerna på marknaden, i synnerhet på ett nationellt plan och särskilt för privatpersoner. Mer konkurrens på drivmedelsmarknaderna kan därför enligt Konkurrensverket ge lägre priser på bensin och diesel för konsumenterna, genom att drivmedelsbolagens bruttovinster för drivmedelsförsäljningen pressas. Utrymmet till sådana prissänkningar begränsas av bruttovinstens storlek, vid tiden för analysen i storleksordningen drygt en krona per liter flytande drivmedel, i genomsnitt. Bruttovinsten ska, tillsammans med stationernas övriga försäljningsverksamhet, täcka sådana kostnader som inte är direkt knutna till försäljningen av själva drivmedlet, men utgör också ett utrymme för sänkta priser genom stärkt konkurrens.

Konkurrensverket bedömer att detta delvis kan bero på kedjornas prissättningsstrategier som går ut på att nära följa varandras prissättning, vilket underlättas av den öppna publiceringen av rekommenderade priser.

I december följde slutrapporteringen av uppdraget till regeringen (Rapport 2024:7). Redogörelsen innefattade en analys och bedömning av konkurrensfrämjande förslag för att stärka konkurrensen på drivmedelsmarknaderna och bidra till lägre priser i konsumentledet.

I rapporten drar Konkurrensverket slutsatsen att de förslag som är mest lämpliga att utvärdera närmare är införandet av ett digitalt prisjämförelseverktyg och prisreglering. Jämförelseverktyget skulle göra det möjligt för företag och konsumenter att på ett lättöverskådligt sätt kunna ta del av aktuella stationspriser inom ett visst geografiskt område via en navigationsapp.

En prisreglering skulle kunna utformas så att det endast skulle vara tillåtet med en prishöjning per dag. Båda dessa typer av åtgärder har införts i olika utsträckning i olika länder. Effekterna av sådana åtgärder har till viss del även studerats inom forskning som visar på motstridiga resultat; ökad pristransparens kan såväl minska som öka konkurrensen. De faktiska erfarenheterna är likaledes motstridiga.

De åtaganden som granskade drivmedelsbolag har gjort inom ramen för Konkurrensverkets tillsynsärende (dnr 382/2023) kommer sannolikt att förändra prisdynamiken och konkurrensförutsättningarna på marknaden. Konkurrensverket har därför dragit slutsatsen att det för närvarande saknas skäl att gå vidare med ett införande av jämförelseverktyg och prisreglering på den svenska drivmedelsmarknaden. Enligt Konkurrensverket är det lämpligt att inom ett par tre år göra en ny bedömning av behovet av åtgärder.

Utvärdering avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

Utvärderingsuppdraget avseende tillsyn i fråga om lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder innebär dels en återrapportering två år efter att lagen trädde i kraft, dels en kommande slutrapportering efter fyra år, den 1 november 2025. Utifrån uppdraget ska utvärderingen ske med avseende på vilka konsekvenser som LOH fört med sig för varje led i jordbruks- och livsmedelskedjan och hur villkoren på marknaden har ändrats.

Efter att den första delen av utvärderingsuppdraget rapporterats till regeringen har utvärderingsarbetet fortsatt under 2024. De iakttagelser som Konkurrensverket hittills gjort och bedömt vara mest relevanta att fortsatt följa upp i det fortsatta arbetet med utvärderingen är att:

- otillbörliga handelsmetoder generellt fortfarande förekommer i förhållandevis stor utsträckning
- det finns en skepsis mot att anmäla överträdelser
- det är oklart om andelen lokala inköp har påverkats
- det har framförts att vissa större leverantörer fått en oproportionerligt förstärkt förhandlingsposition

- det finns anledning att införa en bestämmelse om obalanserade avtal
- det, sett till syftet med lagstiftningen, har framförts önskemål om regeländringar.

Konkurrensverket avser att följa upp dessa delar inför slutrapporteringen till regeringen, den 1 november 2025.

Uppdrag att utreda pristransparensen inom byggmaterialektorn

Den 18 oktober 2024 fick Konkurrensverket i uppdrag av regeringen att kartlägga pristransparensen inom byggmaterialmarknadens olika led och utreda hur denna påverkar prisbildningen, konkurrensen och kostnadsutvecklingen inom byggsektorn.

I uppdraget ingår att analysera hur bristande pristransparens, genom påverkan på prisbildning och marknadsvillkor, i sin tur påverkar bostadsbyggandet. Analysen bör fokusera på de delar av byggmaterialmarknaden som Konkurrensverket bedömer har störst betydelse för bostadsbyggandet. Konkurrensverket ska fokusera på de delar inom byggmaterialektorn där bristande pristransparens bedöms ha en betydande påverkan på effektiv prisbildning, vara ett hinder för effektiv konkurrens eller bidra till oskäligen kostnader. Slutredovisningen av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 november 2025.

Övriga uppdrag enligt regleringsbrev

Konkurrensverket fick i december 2020 i uppdrag av regeringen att ta emot nyanlända arbetssökande för praktik. En redovisning om hur uppdraget genomförts och vilka resultat som nåtts gjordes till Statskontoret i februari 2024 (dnr 725/2020).

Konkurrensverket fick i december 2020 även i uppdrag av regeringen att ta emot personer med funktionsnedsättning, som medför nedsatt arbetsförmåga, för praktik. En redovisning om uppdragets resultat skedde till Statskontoret i februari 2024 (dnr 710/2020).

Konkurrensverket fick i regleringsbrev för budgetåret 2024 i uppdrag att redovisa prognoser för 2024–2027. Konkurrensverket har i enlighet med uppdraget redovisat prognoser den 5 februari, 23 april, 26 juli och 21 oktober. I samband med redovisningen den 26 juli lämnade Konkurrensverket även in en prognos för beställningsbemyndigandet (dnr 92/2024).

Rapporter

I Konkurrensverkets uppdrag ingår att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling samt att lämna förslag till konkurrensutsättning och regelreformer. Vi ska även informera om rättstillämpningen på konkurrens- och upphandlingsområdena samt främja ett konkurrensinriktat synsätt och verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna.⁷¹ Ett viktigt verktyg i arbetet är våra rapporter. Under 2024 publicerade vi 14 stycken, varav 6 uppdragsforskningsrapporter. Samtliga rapporter finns kostnadsfritt tillgängliga som pdf-filer på Konkurrensverkets webbplats.

Konkurrensverkets rapporter och analyser

I mars 2024 publicerade Konkurrensverket *Indikationer på misstänkt korruption*, en analys (Analys i korthet 2024:2) som belyser exempel på korruptionsmisstankar i inkomna tips kopplat till Konkurrensverkets tillsyn. Även om insatser mot korruption inte uttryckligen nämns i vårt uppdrag, innebär korruption att konkurrensen snedvrids och kan innebära förfaranden som är i strid med både konkurrens- och upphandlingsreglerna. Analysen syftar till att öka kunskapen om misstänkt korruption i de tips, klagomål och förfrågningar som inkommer till Konkurrensverket. Syftet är också att illustrera konkreta exempel på problem med korruption som människor i samhället och näringslivet upptäcker och vill informera Konkurrensverket om. Vi redovisar även vilka former av korruption indikationerna handlar om och vilka tillsynsområden och branscher som berörs.

I april 2024 presenterade Konkurrensverket den rapport som årligen belyser myndighetens tillsynsarbete, *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2023* (Rapport 2024:1). I rapporten ges en samlad bild av Konkurrensverkets verksamhet inom konkurrens- och upphandlingstillsynen samt tillsynen över lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Rapporten belyser även för tillsynsverksamheten relevanta delar av myndighetens konkurrensfrämjande arbete samt blickar framåt och ger Konkurrensverkets syn på den fortsatta utvecklingen.

Genomlysning inom ramen för regeringsuppdrag

Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024

Mot bakgrund av de ökande livsmedelspriserna under 2022 och 2023 har Konkurrensverket inom ramen för ett regeringsuppdrag genomfört en genomlysning av konkurrensen i livsmedelsbranschen.

Under 2023 och 2024 har en rad analyser, rapporter och uppdragsforskningsrapporter publicerats, och i juni 2024 publicerade Konkurrensverket den sammanfattande rapporten *Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024* (Rapport 2024:5). En övergripande slutsats är att det finns brister i konkurrensen, vilket kan förklaras av en hög marknadskoncentration i flera led, låsningar och obalanser genom avtal och handelsbruk

⁷¹ 4 § 1 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

samt att det förekommer olika former av etableringshinder. Detta medför dels att konsumenterna i vissa fall betalar mer för många livsmedel än de skulle behöva göra, dels att pengarna inte alltid hamnar där de behövs för att ge incitament till marknadsinträde, investeringar och ökad produktion. De senaste årens kraftiga kostnadsökningar till följd av bland annat coronapandemin och Rysslands invasionskrig i Ukraina har därför i varierande grad förts över på konsumenterna i form av högre konsumentpriser.

Samtidigt, i juni 2024, publicerade Konkurrensverket en rad analyser och rapporter som tagits fram inom ramen för genomlysningen av livsmedelsbranschen:

- *Stigande matpriser – vart tar pengarna vägen?* (Rapport 2024:3)
- *Dagligvaruhandelns etablering i kommunerna* (Rapport 2024:4)
- *Avtalsstrukturer i livsmedelskedjan* (Analys i korthet 2024:3)
- *Konkurrensen mellan dagligvaruaktörerna* (Analys i korthet 2024:4)
- *Tidsfönster för lansering av varor i dagligvaruhandeln* (Analys i korthet 2024:5).

I rapporten *Stigande matpriser – vart tar pengarna vägen?* (Rapport 2024:3) analyserar Konkurrensverket prisutvecklingen för sju varugrupper under perioden januari 2021 till april 2023. Konkurrensverkets uppdrag har varit att analysera prisutvecklingen i dagligvaruhandeln och utreda om priserna i dagligvaruhandeln ökat mer än vad som motiveras av kostnadsökningarna, det vill säga vad varorna ökat i inköpspris. Det framgår att dagligvaruhandelns bruttovinstmarginaler inte minskade under den tid då priserna ökade som mest, vilket ger ett starkt stöd för att dagligvaruhandeln ökade sina priser med mer än vad som motiverats av högre priser på insatsvaror.

I slutet av oktober 2024 mottog Konkurrensverket en skrivelse från Svensk Dagligvaruhandel med kommentarer på genomlysningen av livsmedelsbranschen. Den 6 november bemötte Konkurrensverket kommentarerna i ett svar till Svensk Dagligvaruhandel (dnr 315/2023).

Rapporten *Dagligvaruhandelns etablering i kommunerna* (Rapport 2024:4) ingick också i Konkurrensverkets genomlysning av konkurrensen i livsmedelsbranschen. Rapporten visar att konkurrensen är begränsad i många kommuner, och att frånvaron av olika dagligvaruaktörer och av lågpriskoncept kan begränsa konkurrensen samt på sikt även konsumenternas valmöjligheter.

I analysen *Konkurrensen mellan dagligvaruaktörerna* (Analys i korthet 2024:4) konstaterar Konkurrensverket att bristen på tillgängliga butikslägen och låg rörlighet mellan dagligvaruaktörerna försvårar inträde och expansion i både leverantörs- och butiksledet på den svenska dagligvarumarknaden. Konkurrensverket anser att koncentrationen och kedjornas vertikala integration med kontroll över butikernas konkurrensparametrar riskerar att begränsa konkurrensen på marknaden i sin helhet.

I analysen *Avtalsstrukturer i livsmedelskedjan* (Analys i korthet 2024:3) undersöker Konkurrensverket avtalsstrukturer och avtalsvillkor i några utvalda sektorer i livsmedelskedjan. Bland annat granskas villkor om vad som ska odlas och födas upp, hur priset sätts och av vem, möjligheterna till prisjusteringar under avtalstiden och frågor om produktionsrisk, volymer, avtalstider och leveransåtaganden. Granskningen visade sammanfattningsvis att

primärproducenterna i vissa sektorer är låsta till en eller ett fåtal livsmedelsförädlare köpare under relativt lång tid. Det framgår också att det, trots avsaknad av uttryckliga volymåtaganden eller liknande, i praktiken finns långtgående krav på förädlingsföretaget att ha en hög servicegrad och att leverera samtliga produkter som beställs.

I analysen *Tidsfönster för lansering av varor i dagligvaruhandeln* (Analys i korthet 2024:5) redovisas hur rekommendationerna om gemensamma tidsfönster för nylansering och sortimentsrevidering tillämpas inom den svenska dagligvaruhandeln och hur berörda aktörer uppfattar att systemet fungerar. Analysen visar att samarbetet kring tidsfönster har inslag som kan vara problematiska ur ett konkurrensperspektiv eftersom marknadens olika aktörer, inklusive företag som är konkurrenter i leverantörsledet eller i handelsledet, inte fattar självständiga beslut om när och hur ofta nya produkter ska lanseras i butik under året. På så sätt begränsas deras möjlighet att agera oberoende av varandra, vilket i många fall är en viktig förutsättning för effektiv konkurrens.

Konkurrensverkets rapportering om konkurrensen i drivmedelssektorn

I oktober 2024 publicerade Konkurrensverket rapporten *Hur påverkar konkurrensen priserna på bensin och diesel?* (Rapport 2024:6). Rapporten utgjorde en delrapport i Konkurrensverkets regeringsuppdrag att analysera konkurrensen i drivmedelssektorn. I rapporten konstaterade Konkurrensverket att ett utmärkande drag för drivmedelsmarknaden är att de ledande bolagen nära följer varandras prissättning, och att bättre information till konsumenterna om priser och åtgärder som gör det svårare för bolagen att kopiera varandras prissättning skulle kunna stärka konkurrensen.

I slutrapporten *Slutrapporteringen av regeringsuppdrag om konkurrensen i drivmedelssektorn* (Rapport 2024:7) lyfter Konkurrensverket fram att ett prisjämförelseverktyg och en reglering av hur ofta priserna får ändras på sikt skulle kunna stärka konkurrensen. De åtaganden som granskade drivmedelsbolag har gjort inom ramen för ett tillsynsärende kommer sannolikt att förändra prisdynamiken och konkurrensförutsättningarna på marknaden. Enligt Konkurrensverket är det därför lämpligt att göra en ny bedömning av behovet av åtgärder så som ett prisjämförelseverktyg och en prisreglering inom två till tre år. För närmare beskrivning av regeringsuppdraget avseende drivmedelssektorn, se avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Analys i korthet – Upphandling

Analys med redogörelse för undantaget för ensamrätt inom upphandlingsområdet

I analysen *Tillämpning av undantaget för ensamrätt vid offentlig upphandling* (Analys i korthet 2024:1) som publicerades i mars 2024, redogör Konkurrensverket för hur undantaget för ensamrätt vid offentlig upphandling får användas utifrån gällande rättsläge. I analysen redovisas också exempel på hur frågan har bedömts i Konkurrensverkets tillsyn och i rättspraxis. Konkurrensverket har uppmärksammat att undantaget tenderar att åberopas utan tillräckligt stöd och för andra situationer än vad lagstiftaren har avsett och att det därför finns anledning att redogöra för hur undantaget får användas.

Analys om krav på ändrings- eller optionsklausuler

I oktober publicerade Konkurrensverket analysen *LOU:s krav på ändrings- eller optionsklausuler i förhållande till ÄTA-bestämmelserna i AB 04* (Analys i korthet 2024:6). Vid upphandling av byggtreprenader används ofta standardavtal som reglerar parternas rättigheter, till exempel AB 04 som tagits fram av Föreningen Byggandets Kontraktskommitté (BKK). Eftersom många entreprenader präglas av vissa osäkerheter om förutsättningarna för utförandet innehåller AB 04 regler om ändringsarbeten, tilläggsarbeten och avgående arbeten, så kallade ÄTA-arbeten. En fråga som gett upphov till diskussion är om ÄTA-bestämmelserna i AB 04 uppfyller kraven på ändrings- eller optionsklausuler i 17 kap. 10 § LOU. I analysen belyser Konkurrensverket hur bestämmelserna om ÄTA-arbeten i AB 04 förhåller sig till LOU och varför en upphandlande myndighet, som genomför en ändring enbart med hänvisning till ÄTA-bestämmelserna, riskerar att göra sig skyldig till en otillåten direktupphandling.

Rapport om offentlig säljverksamhet och kommuners påverkan på konkurrens

Publik laddning av elfordon

I rapporten *Kommuners påverkan på konkurrensen inom publik laddning av elfordon* (Rapport 2024:2), som publicerades i juni 2024, redovisas en kartläggning av hur kommuner agerar på marknaden för publik normalladdning, det vill säga den del av marknaden som inte utgörs av snabbaddning. Rapporten visar att kommunernas agerande varierar stort, såväl när det gäller övergripande styrning och markupplåtelse som hur kommunen agerar som direkt aktör på marknaden i konkurrens med andra. Enligt rapporten finns betydande risk för att kommuner agerar på sätt som skapar och förstärker inträdeshinder, snedvrider konkurrensen genom att gynna den egna säljverksamheten eller agerar på andra sätt som riskerar att hämma och snedvrider konkurrensen. För att främja en väl fungerande marknad för publik laddning lämnar Konkurrensverket en rad förslag och rekommendationer, bland annat att kommunala aktörer inte bör gynna den egna säljverksamheten vad gäller tillgång till kommunal mark och att de bör överlåta etablering till marknadens aktörer.

Rapporter till EU-kommissionen

I Konkurrensverkets uppdrag ingår att två gånger om året rapportera till EU-kommissionen om olika faktorer som kan ha betydelse för funktionssättet för det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker⁷². Den första rapporten som överlämnades i juni tar bland annat upp olika åtgärder som Systembolaget vidtar i sitt löpande hållbarhetsarbete. Rapporten tar även upp ärenden som har tagits upp i Alkoholsortimentsnämnden och presenterar preliminär statistik över alkoholkonsumtionen och den totala alkoholförsäljningens fördelning på olika kanaler. Den andra rapporten, som överlämnades i december, innehåller bland annat en redogörelse för en ändring som Systembolaget har gjort i sina allmänna inköpsvillkor, vilka rör kvalificering av artiklar till det lokalt efterfrågade sortimentet. Rapporten innehåller också statistik över konsumtion och försäljning av alkoholdrycker (dnr 1/2024).

⁷² 4 § 2 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

I enlighet med UTP-direktivet lämnade Konkurrensverket i mars 2024 en årlig rapport om tillsynen av otillbörliga handelsmetoder till EU-kommissionen (dnr 58/2024).

Nordisk rapport

I februari 2024 presenterade Konkurrensverket, tillsammans med konkurrensmyndigheterna i Norge, Danmark, Finland och Island, rapporten *Competition and labour markets*. Rapporten framhåller att överenskommelser mellan konkurrerande företag för att samordna löner eller att avstå från att anställa varandras medarbetare kan utgöra allvarliga överträdelser av konkurrensreglerna. I rapporten förklaras hur sådana avtal mellan företag kan utgöra utmaningar i en nordisk kontext, och att det kan finnas anledning att öka tillsynen av konkurrenslagstiftningen på den nordiska arbetsmarknaden.

Working paper

I februari 2024 publicerade Konkurrensverket *Self Preferencing and Price Squeeze* i Working paper-serien (Working Paper 2023:1), som skrivits av enhetschefen på Konkurrensverket doktor Martin Mandorff tillsammans med professor Sten Nyberg, tidigare chefsekonom på Konkurrensverket. Diskussionen rör incitamenten för företag med stor marknadsmakt på digitala marknader att utestänga konkurrenter genom att erbjuda egna produkter i kombination med självpreferens eller genom prispres. Fokus ligger främst på prissättningsstrategier genom prispres, men innehållet belyser även andra former av favorisering av egna produkter.

Skrivelser till regeringen

Skrivelse om reglering av kyrkliga begravningsbyråer

I februari 2024 skickade Konkurrensverket en skrivelse till regeringen med förslag om att regeringen ska låta utreda ändringar i begravningslagen. Bakgrunden till förslaget var att Konkurrensverket utrett klagomål angående att vissa församlingar i Svenska kyrkan erbjuder begravningsbyråtjänster. Under arbetet med utredningen (dnr 445/2023) hade verket konstaterat att de särskilda rättigheter och skyldigheter som Svenska kyrkans församlingar har, bland annat enligt begravningslagen, innebär vissa konkurrensfördelar på begravningsbyråmarknaden. Under arbetet med utredningen gjordes bedömningen att ett ingripande med stöd av konkurrenslagen sannolikt inte är möjligt. För att komma till rätta med de mer övergripande problemen föreslog Konkurrensverket att regeringen ska låta utreda ändringar i begravningslagen för att reglera driften av kyrkliga begravningsbyråer (dnr 103/2024).

Skrivelse om att aktieböcker bör vara digitalt tillgängliga⁷³

I mars 2024 skickade Konkurrensverket en skrivelse till regeringen med påtalande om att det finns begränsningar i värdepapperscentralers skyldighet att tillhandahålla offentliga aktieböcker i enlighet med aktiebolagslagen. Konkurrensverket har i konkurrenstillsynen (dnr 668/2022) konstaterat att det inte framgår att offentliga aktieböcker ska tillhandahållas i digital form, så att den som vill ta del av en offentlig aktiebok kan få den via exempelvis

⁷³ Utredningsärendet avslutades under 2023, men påkallandet av regelöversyn skickades till regeringen under 2024.

e-post eller på usb-minne. Konkurrensverket anser att detta skapar onödiga hinder för en effektiv konkurrens, eftersom det innebär en begränsning av möjligheterna att utveckla analysprodukter baserade på offentliga aktieägardata. Genom att värdepapperscentraler har tillgång till aktieägardata som inte andra företag har, riskerar det att förhindra framväxten av en marknad för sådana analysprodukter. Konkurrensverket menade därför att det finns skäl att överväga en ändring av aktiebolagslagen, vilket skulle innebära att värdepapperscentraler blir skyldiga att tillhandahålla offentliga aktieböcker i digital form (dnr 181/2024).

Skrivelse om konkurrensen på fjärrvärmemarknaden

I maj 2024 skickade Konkurrensverket en skrivelse till regeringen med en rekommendation att regeringen, med syfte att skydda kundkollektivet från höga fjärrvärmepriser, låter utreda behovet av reglering på fjärrvärmemarknaden. I samma skrivelse påpekade Konkurrensverket att myndigheten ser positivt på att regeringen under våren 2024 beslutat att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera behovet av ett förstärkt kundskydd på fjärrvärmemarknaden samt föreslå och genomföra insatser för att stärka fjärrvärmekundernas ställning, där Energimarknadsinspektionen också ska föra dialog med bland annat Konkurrensverket (dnr 342/2024).

Rekommendationen grundar sig på de analyser av fjärrvärmemarknaden som Konkurrensverket har genomfört i samband med konkurrenstillsynsutredningar av fjärrvärmebolag (dnr 294/2023 och dnr 642/2023). Konkurrensverket har i sin tillsyn observerat att fjärrvärmeföretagen möter svag konkurrens, vilket riskerar att leda till höga priser, och att det inte går att utesluta att fjärrvärmemarknaden i stort kännetecknas av oskäliga priser.

Resultat av rapport- och analysverksamheten

Konkurrensverkets rapporter utgör en viktig del i arbetet för att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens och mot en effektiv offentlig upphandling. Genom rapporterna kan vi också skapa uppmärksamhet kring problem som av olika skäl inte kan hanteras ändamålsenligt med ett enskilt ingripande i ett tillsynsärende. Den prioriteringspolicy som tillämpas för tillsynsverksamheten gällande konkurrens och upphandling, innebär att när vi bedömer att en fråga eller ett problem inte kan hanteras effektivt genom ett tillsynsärende, kan vi i stället välja att påtala problemet på annat sätt, till exempel i en rapport. I vissa fall kan rapporterna bidra till ändrat beteende inom de branscher som har belysts och ibland innehåller de förslag till regeländringar som kan bidra till långsiktigt ändrade regleringar och bättre konkurrens.

Konkurrensverkets rapporter används återkommande som underlag och argument i debatten om behovet av konkurrens och effektiva upphandlingar. Ett sådant exempel är att Konkurrensverket i analysen *Konkurrens i kristider – Energimarknaden* (Analys i korthet 2023:7) skrev att oskäligt höga priser kan strida mot konkurrensreglerna om de sätts av företag med monopolliknande ställning, men att om den ställningen har strukturella orsaker kan sektorsspecifik förhandsreglering vara ett effektivare och snabbare sätt att åtgärda problemet än att utreda och ingripa mot enskilda förfaranden med stöd av konkurrensreglerna. Konkurrensverket rekommenderade därför att en direkt reglering av, eller åtminstone tillsyn över, fjärrvärmepriserna bör utredas.

I januari 2024 presenterade Energimarknadsinspektionen (Ei) en rapport där de menade att även om det skulle gå att fastställa att vissa företag missbrukar sin marknadsdominerande ställning skulle det bara vara en liten bit på vägen till en generell intäktsreglering jämfört med den nuvarande konkurrensrättsliga prövningen genom Konkurrensverket. Ei menade att det skulle behövas en noggrann konsekvensanalys där kostnader och nyttor vägs mot varandra innan en sådan intäktsreglering skulle kunna föreslås. Ei föreslog i stället att definitionen av begreppet förhandling i fjärrvärmelagen bör utredas och att kunderna bör stärkas i förhandlingssituationen genom stödjande information. Ei menade också att det behövs en bred analys som undersöker en helhetslösning av ett kundskydd mot oskäligen prishöjningar och där även andra alternativ bör övervägas, som att avveckla fjärrvärmekommisionen och i stället ge Ei eller Konkurrensverket tillsynsmandat över fjärrvärmepriset.

Konkurrensverkets skrivelse i februari 2024 om Svenska kyrkans begravningsbyråer (dnr 103/2024) ledde till att Kyrkorådet fattade beslut om nya bestämmelser från den 1 november 2024. Enligt de nya bestämmelserna ska begravningsverksamheten bedrivas på sunda konkurrensmässiga grunder och med beaktande av konkurrensneutralitet och lika-behandling. Utgifter i näringsverksamheten får varken belasta kyrkoavgiften eller begravningsavgiften, och kostnader för resurser som delas mellan näringsverksamheten och församlingsverksamheten eller begravningsverksamheten ska fördelas på ett sätt som säkerställer att varken kyrkoavgiften eller begravningsavgiften indirekt används i näringsverksamheten. Sådana kostnader ska särredovisas i respektive verksamhet.

Ytterligare ett exempel på att en rapport har lett till resultat är att branschorganisationen Dagligvaruleverantörerna, DLF, i november 2024 aviserade att DLF avser att lämna det samarbetsavtal om så kallade lanseringsfönster för nya produkter som DLF haft med Svensk Dagligvaruhandel sedan början av 2000-talet. I ett brev till organisationens medlemmar motiveras detta genom en direkt hänvisning till Konkurrensverkets analys *Tidsfönster för lansering av varor i dagligvaruhandeln* (Analys i korthet 2024:5), som kommit några månader tidigare.

Konkurrensverkets rapporter kan också utgöra ett stöd i våra prioriteringar genom att bidra med kunskap om vissa marknader och identifiera förekomsten av konkurrensproblem, som vi bör väga in i vår hantering av inkomna tips och klagomål. Arbetet med rapporter och analyser involverar flera olika verksamhetsdelar, vilket på så sätt bidrar till att bygga upp och sprida kunskaper både inom myndigheten och i samhället.

Remisser

En viktig del av Konkurrensverkets arbete för att främja en effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling är att lämna synpunkter på betänkanden och promemorior med förslag från utredningar, Regeringskansliet och andra myndigheter. Konkurrensverket fokuserar framför allt på sådana förslag som kan påverka konkurrensen på olika marknader eller påverka förutsättningarna för en effektiv offentlig upphandling.

I yttranden eftersträvar vi att tydliggöra eventuella positiva eller negativa effekter av de åtgärder som föreslås, och i många fall kan våra yttranden bidra till att vissa förslag inte genomförs eller att de negativa konsekvenserna minskas genom att förslagen förbättras utifrån de aspekter vi bevakar. Minst lika viktigt är att tydliggöra eventuella effekter så att regering och riksdag ges möjlighet att väga positiva och negativa effekter mot varandra.

Under 2024 har Konkurrensverket besvarat 113 remisser från Regeringskansliet och 41 remisser från andra myndigheter.

Tabell 30 Besvarade remisser

	2024	2023	2022	2021	2020
Regeringskansliet	113	117	111	145	115
Övriga myndigheter	41	54	51	38	48
Totalt	154	171	162	183	163

Exempel på yttranden under 2024

Forskningsfinansiering

Konkurrensverket avstyrkte förslagen i betänkandet *Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation* (SOU 2023:59) och menade att det inte framkommit övertygande skäl för att avveckla den befintliga strukturen för statlig finansiering av forskning och innovation. Konkurrensverket menade att de flesta, om inte alla, problem och brister som utredningen pekar på borde kunna hanteras genom att utveckla den befintliga strukturen. Konkurrensverket påpekade att verkets forskningsfinansiering har stor betydelse för den forskning som bedrivs inom konkurrensrätt, konkurrens ekonomi och offentlig upphandling i Sverige, och att det är en stor brist att utredningen inte gjort en konsekvensanalys över hur förslagen kommer att påverka den specialiserade forskningsverksamhet som myndigheter med annan kärnverksamhet i dag ansvarar för och den växelverkan som forskningsverksamheten har med myndigheternas övriga verksamhet. Konkurrensverket menade att utredningens konsekvensbeskrivning är bristfällig och inte utgör ett tillräckligt underlag för så pass vittgående förslag som utredningen lämnar. Konkurrensverket menade också att utredningen borde ha övervägt och undersökt alternativa lösningar, exempelvis att införa ett enhetligt ansöknings- och ärendehanteringssystem i det befintliga forskningsfinansieringsystemet. Enligt Konkurrensverkets bedömning skulle de besparingar och den ökade effektivitet som utredningen räknar med även uppstå om de befintliga forskningsfinansierande myndigheterna införde ett gemensamt ansöknings- och ärendehanteringssystem (dnr 714/2023).

Offentlig upphandling

Konkurrensverket avstyrkte förslagen om upplysningsbestämmelser, rättsmedel och tillsyn i promemorian *Anpassningar av upphandlingslagstiftningen med anledning av EU:s IPI-förordning*. Konkurrensverket menade att det fanns en rad oklarheter i förslagen, bland annat att det inte tydligt framgår vilka rättsakter som kan behöva ges företräde och vars regler kan bli föremål för överprövning eller skadeståndstalan, och att det behövs en djupare analys. Även i fråga om Konkurrensverkets tillsynsansvar behövs en analys av vilka rättsakter om upphandling som bör föranleda tillsyn och ingå i ansvarsområdet. Givet omfattningen av förslagen och avsaknaden av förutsebarhet avseende när förslagen om upplysningsbestämmelser, överprövning, skadestånd och tillsyn ska tillämpas är det enligt Konkurrensverket inte möjligt att göra någon reell bedömning av de konsekvenser som förslagen kan komma att medföra (dnr 30/2024).

Betalningar och krediter

I ett yttrande över promemorian *En rättvis ränteskillnadsersättning som minskar hindren mot längre räntebindingstider* tillstyrkte Konkurrensverket ett förslag om ändrad metod för beräkning av ränteskillnadsersättning. Konkurrensverket bedömde att den föreslagna metoden kan leda till lägre ränteskillnadsersättningar och öka incitamenten för konsumenterna att konkurransutsätta kreditgivare, vilket skulle stärka konkurrensen mellan kreditgivare. Konkurrensverket påpekade också att den föreslagna metoden kan stärka incitamenten för konsumenter med svagare förhandlingsposition och osäkrare finanser att konkurransutsätta kreditgivare, eftersom den nuvarande schablonregeln innebär att dessa får betala en omotiverat hög ränteskillnadsersättning. Konkurrensverket menade också att den föreslagna beräkningsmetoden leder till att bundna räntor blir mer attraktiva och ger stärkta incitament för kreditgivare att differentiera sina erbjudanden mot kundgrupper med olika preferenser för räntebindingstider, vilket kan skärpa konkurrensen (dnr 712/2023).

Energi

I ett yttrande över promemorian *Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft* menade Konkurrensverket att ett statligt stöd för kärnkraftsutbyggnad riskerar att snedvrider konkurrensen och hämma teknik- och marknadsutvecklingen. Konkurrensverket anser att statliga stöd generellt sett bör vara teknikneutrala, och att ett storskaligt statligt stöd till kärnkraftsutbyggnad skulle innebära att olika kraftslag inte längre skulle konkurrera på lika villkor och även hämma den pågående och accelererande marknads- och teknikutvecklingen. Konkurrensverket anser också att de risker som utredningen pekar på – att privata investerare möter för stora risker för att bygga kärnkraft utan statligt stöd och att kärnkraften inte får tillräcklig ersättning på elmarknaderna för de nyttor som kraftslaget tillför elsystemet – åtminstone delvis inte utgör marknadsmisslyckanden och staten därmed inte bör stå för dem. Konkurrensverket anser att alternativa åtgärder för att säkra en effektiv elförsörjning bör övervägas i första hand, till exempel genom ytterligare utveckling av marknader för stöd- och systemtjänster och modernisering av elnätstarifferna. Om förslaget ändå genomförs anser Konkurrensverket att utlysningen av stödet ska konkurransutsättas (dnr 690/2024).

Civil beredskap

I ett yttrande över betänkandena *Förnybart i tanken – ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi* (SOU 2023:15) och *En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle* (SOU 2023:84) framhöll Konkurrensverket att ett förslag att införa riktat stöd i form av löpande intäktsgarantier för inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel riskerar att medföra snedvridningar av konkurrensen och rubba konkurrensen såväl i Sverige som på EU:s inre marknad. Konkurrensverket framhöll att sådana produktionsstöd är ett kostsamt och ineffektivt verktyg för att främja sysselsättningen, och att försörjnings- och beredskapsperspektivet visserligen är starka argument för stödet, men efterlyser tydligare resonemang om varför hela produktionskedjan ska vara inhemsk snarare än på exempelvis EU-nivå. Om stödet ändå ska införas ansåg Konkurrensverket att ett konkurrensutsatt anbuds förfarande bör användas (dnr 415/2024).

I ett yttrande över betänkandet *Livsmedelsberedskap för en ny tid* (SOU 2024:8) välkomnade Konkurrensverket att utredningen lyfte fram vikten av väl fungerande marknader för en väl fungerande beredskap. Konkurrensverket välkomnade även att det i betänkandet betonas att nödvändiga tjänster och varor ska upphandlas enligt upphandlingsreglerna. Konkurrensverket påpekade att det är angeläget att planeringen för fredstida kriser och höjd beredskap inte skadar konkurrensen mellan företagen i normalläget, det vill säga när det inte föreligger en sådan störningssituation som den föreslagna regleringen tar sikte på (dnr 132/2024).

I ett yttrande över betänkandet *En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap* (SOU 2024:19) hade Konkurrensverket inga invändningar mot utredningens förslag att införa en ny beredskapssektor för industri, bygg och handel. Konkurrensverket påpekade dock att gränsdragningen mellan denna beredskapssektor och andra branschspecifika beredskapssektorer behöver tydliggöras och att det behövs en grundligare analys gällande sekretessregler för de nya uppdrag myndigheterna föreslås få. Konkurrensverket avstyrkte utredningens förslag om en myndighet med ansvar för industripolitiken även i fredstid, med hänvisning till att underlaget i betänkandet var bristfälligt (dnr 278/2024).

Statlig e-legitimation

Konkurrensverket välkomnade förslaget att införa en statlig e-legitimation i betänkandet *En säker och tillgänglig statlig e-legitimation* (SOU 2023:61). Konkurrensverket delade utredningens uppfattning att en statlig e-legitimation kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för en ökad konkurrens på e-legitimationsområdet. En statlig e-legitimation kan minska tröskeln för nya aktörer att ta sig in på marknaden för e-legitimationstjänster mot såväl den offentliga som den privata sektorn, om den statliga e-legitimationen kan användas för att kontrollera individers identitet när andra e-legitimationer utfärdas, så kallad id-växling. Konkurrensverket framhöll dock att det behövs ett förtydligande av den statliga aktörens ramar och hur den statliga utfärdaren av e-legitimation kan och får agera. Ett konkret exempel är om en aktör inom den privata sektorn ber om tillgång till den statliga tjänsten för identifiering som kommer att tillhandahållas mot den offentliga sektorn. Konkurrensverket påpekade också att det kan vara svårt för alternativa lösningar för e-legitimation att etablera sig om det inte finns någon skyldighet inom den privata sektorn att hantera alternativ till redan etablerade BankID, och att det därför bör utredas om det bör ställas krav på att vissa e-legitimationer accepteras inom hela eller delar av den privata sektorn (dnr 732/2023).

Brottsbekämpning

I ett yttrande över betänkandet *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – en ny huvudregel* (SOU 2023:69) framhöll Konkurrensverket att det är viktigt att konkurrensen mellan företag på marknaden inte snedvrids av företag som agerar i strid med lagstiftningen. En effektiv brottsbekämpning är en förutsättning för att komma till rätta med kriminalitet och främja en sund konkurrens, och Konkurrensverket var därför positivt till utredningens förslag. Konkurrensverket tillstyrkte utredningens förslag att myndigheten på begäran ska lämna ut kontaktuppgifter om enskilda till de brottsbekämpande myndigheterna, men påpekade att det i Konkurrensverkets verksamhet även kan framkomma andra uppgifter som kan vara av intresse för brottsbekämpningen. För att bedöma om Konkurrensverket i framtiden bör omfattas av en särskild uppgiftsskyldighet behöver det dock göras en analys av vilka konsekvenser detta kan ha för Konkurrensverkets uppdrag och verksamhet (dnr 733/2023).

I ett yttrande över betänkandet *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag* (SOU 2024:24) instämmer Konkurrensverket i behovet av lagstiftning som kriminaliserar missbruk av statliga företagsstöd och tillstyrker utredningens förslag om en ny lag avseende subventionsbrott. Konkurrensverket instämmer även i bedömningen att en underrättelse-skyldighet bör införas för statliga företagsstöd som riskerar att bli felaktigt utbetalda och konstaterar att detta framstår som ett effektivt verktyg för att bidra till likvärdiga förutsättningar för konkurrerande företag (dnr 301/2024).

Media och public service

I ett yttrande över betänkandet *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider* (SOU 2024:34) konstaterade Konkurrensverket att public service verkar under andra ekonomiska förutsättningar än privata aktörer, och att det därför behövs reglering som säkerställer att public service-företagen inte påverkar konkurrensen på mediemarknaden på ett oproportionerligt sätt utan ger ett tydligt mervärde i det samlade medieutbudet. Konkurrensverket tillstyrkte ett förslag om att public service-företagen inte bör vara bundna till någon särskild utsändningsteknik, men påpekade att det kan behövas ytterligare reglering för att säkerställa att textanvändningen inom SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet sker med hänsyn till andra nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. Konkurrensverket delade utredningens bedömning att public service-företagens breda innehållsuppdrag bör bestå och att public service ska sträva efter andra mål, som legitimitet, kvalitet och relevans. Konkurrensverket ansåg dock att det saknades en analys av hur förslaget att innehållsuppdraget inte längre behöver uppfyllas i marknätet förhåller sig till täckningskravet och att det kan finnas anledning att ompröva dagens krav på vidareändningsplikt (dnr 402/2024).

Konkurrensverket avstyrkte ett förslag om digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter i promemorian *Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter*. Konkurrensverket ansåg att konsekvensanalysen i promemorian var bristfällig och att det inte framgick tillräckligt tydligt hur stödet förhåller sig till andra stödformer, i synnerhet det nya mediestödet (dnr 280/2024).

Konkurrensverket avstyrkte också Mediemyndighetens förslag i promemoriorna *En långsiktigt hållbar kommersiell radioverksamhet – förslag till framtida villkor för analog och digital kommersiell radio* och *En långsiktigt hållbar kommersiell radioverksamhet – förslag till avgiftsmodell för analog kommersiell radio* att samtliga tillstånd för kommersiell radio bör fördelas genom ett

urvalsförfarande likt det som i dag gäller för de digitala tillstånden. Konkurrensverket menade att det inte är givet att slopade eller kraftigt reducerade tillståndsavgifter kommer lyssnarna till del genom utvecklad programverksamhet eller investeringar i utbyggnaden av det digitala marknätet (DAB-nätet). Tvärtom kan det till och med ge motsatt effekt, eftersom alltför generösa villkor på den analoga radiomarknaden riskerar att försvaga incitamenten att investera i DAB. Konkurrensverket förordade i stället att tillstånden för analog kommersiell radio även i fortsättningen fördelas genom ett anbudsförfarande (dnr 509/2024).

Alkoholförsäljning

I ett yttrande över betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) menade Konkurrensverket att underlaget för förslaget om serveringstillstånd på svenska fartyg i internationell trafik inte är tillräckligt för att det ska gå att bedöma om den föreslagna regleringen är ändamålsenlig och kan genomföras. Konkurrensverket ansåg även att det föreslagna förbudet mot främjande i kommersiellt syfte av detaljhandel och införsel av alkoholdrycker för personligt bruk behöver utredas vidare eftersom det inte går att bedöma om förslaget riskerar att diskriminera inhemska producenter. Konkurrensverket tillstyrkte däremot ett förslag om standardisering av ansökningsformulären för serveringstillstånd och försäljningstillstånd för tobak, eftersom det kan förväntas underlätta för företagen och bidra till lägre kostnader för administration, både för företagen och i kommunerna (dnr 355/2024).

Gränsdragningen offentligt–privat

I ett yttrande över betänkandet *Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet* (SOU 2024:28) och den kompletterande promemorian *Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet* menade Konkurrensverket att en förutsättning för att skolvalet ska kunna leda till kvalitetskonkurrens är att vårdnadshavare och elever har tillgång till relevant och korrekt information om de skolor de har att välja mellan. Information om bland annat betyg och ekonomiska resultat behöver därför finnas tillgängliga även för friskolor. Samma information är viktig även för andra aktörer, till exempel tillsynsmyndigheter och medier, som vill granska eller jämföra skolors verksamheter. Konkurrensverket anser att utgångspunkten bör vara att kommunala och fristående skolor ska behandlas lika, men eftersom offentlighets- och sekretesslagstiftningen innebär en avsevärd administrativ börda är det viktigt att noga överväga vilka aktörer utöver myndigheter som ska omfattas av lagarna. Dessutom kan en ökad transparens mellan konkurrerande företag innebära negativa effekter för konkurrensen. Konkurrensverket har mot den bakgrunden svårt att bedöma om en utvidgning av offentlighets- och sekretesslagstiftningen är det som krävs för att täcka behoven av information eller om en insynslag är tillräckligt. Oavsett vilket alternativ som väljs anser Konkurrensverket att det är rimligt att huvudmän som bara driver en eller två skolor med få elever får vissa lättnader, men att sådana lättnader inte får innebära att vissa skolor undgår insyn (dnr 656/2024).

I ett yttrande över betänkandet *Vem äger fastigheten* (SOU 2023:55) avstyrkte Konkurrensverket ett förslag om en ny hyresförvärvslag och menade att förslaget kan komma att innebära att marknaden för hyresfastigheter blir mindre attraktiv för investerare eftersom det kan bli svårt och tidsödande att sälja hyresfastigheter och företag som äger sådana fastigheter. Konkurrensverket påpekade också att förslaget innebär att kommunala bostadsföretag gynnas i förhållande till privata fastighetsbolag. Konkurrensverket menade att en

eventuell förvärvsprövning bör omfatta samtliga fastighetsöverlåtelser och att granskningen bör ske på ett effektivt och likabehandlande sätt, och att det därför vore mer ändamålsenligt om den inledande granskningen utförs av en statlig myndighet (dnr 696/2023).

I yttrandet över betänkandet *Övergångsrestriktioner – ökat förtroende för offentlig verksamhet* (SOU 2023:45) tillstyrkte Konkurrensverket förslaget att myndighetschefer ska omfattas av förslaget om övergångsrestriktioner, med de begränsningar och undantag som föreslås. Konkurrensverket menade att det behövs regler och rutiner som hindrar offentligt anställda från att utnyttja den kunskap och de kontakter de förvärvat i samband med sin anställning för att ge sig själv eller en ny arbetsgivare konkurrensfördelar. En generell reglering om övergångsrestriktioner för anställda på förvaltningsmyndigheter kan dock komma att ha avsevärda konsekvenser för dessa myndigheters möjligheter och kostnader för att rekrytera den personal de behöver för att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Konkurrensverket ansåg att sådana konsekvenser behöver belysas utförligt och förslaget övervägas ytterligare innan en sådan reglering eventuellt införs (dnr 742/2023).

Läkemedel och apotek

I ett yttrande över betänkandet *Effektivare tillsyn över apotek, bättre skydd vid patientskador samt översyn av handel med receptfria läkemedel* (SOU 2023:101) menade Konkurrensverket att förslaget om tillståndsplikt för att sälja receptfria läkemedel behöver utredas ytterligare. Konkurrensverket påpekade att ett krav på tillstånd kan innebära att antalet försäljningsställen minskar, vilket skulle innebära en sämre tillgänglighet av receptfria läkemedel särskilt i glesbygd där mindre försäljningsställen, som bensinstationer och lanthandlare, ofta har ett begränsat utbud av receptfria läkemedel i sitt sortiment. Konkurrensverket menade att det saknas en analys över hur många försäljningsställen som riskerar att försvinna och hur det påverkar tillgången på receptfria läkemedel på mindre orter, och att ytterligare analys behövs (dnr 501/2024).

Övriga uppdrag enligt Konkurrensverkets instruktion

Yttrande enligt lagen om elektronisk kommunikation

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Post- och telestyrelsen, PTS, lämna skriftligt yttrande om beslutsutkast enligt 5 kap. 1 § förordningen (2022:511) om elektronisk kommunikation.⁷⁴ Konkurrensverket lämnade i september 2024 ett yttrande med anledning av PTS förslag till avgränsning av relevanta marknader för terminering av samtal i fasta eller mobila nät. I yttrandet tillstyrkte Konkurrensverket en fortsatt förhandsreglering av stora aktörer på grossistmarknaderna för fast och mobil terminering (dnr 651/2024).

Yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Transportstyrelsen lämna yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning.⁷⁵ Konkurrensverket lämnade i februari 2024 ett yttrande om Göteborgs Hamn AB:s (GHAB) kriterier för avgiftsvariationer. I yttrandet konstaterade Konkurrensverket att det utifrån det underlag som inkommit inte var möjligt

⁷⁴ 4 § 3 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

⁷⁵ 4 § 3 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

att ta slutgiltig ställning till om GHAB:s kriterier för variation av hamnavgifter var förenliga med konkurrensrättens förbud mot missbruk av en dominerande ställning. För flera av de eventuella missbruksformerna skulle en detaljerad kostnadsanalys behöva göras för att förstå vilka kostnader GHAB har och om dessa kostnader kan motivera prisdifferentieringen. Relevanta marknader behöver definieras bland annat för att kunna ta ställning till om GHAB innehar en dominerande ställning på någon relevant marknad och vilka fartgystyper som konkurrerar med varandra, vilket även har betydelse för vilka typer av missbruk det skulle kunna vara fråga om.

Remissernas resultat

Syftet med remisser är i första hand att förse Regeringskansliet, och andra myndigheter som bett Konkurrensverket att yttra sig, med synpunkter på de förslag som lämnas som kan tjäna som beslutsunderlag om, och i så fall hur, de aktuella förslagen bör genomföras. Att lämna remissyttranden är således en viktig möjlighet för Konkurrensverket att utföra myndighetens uppdrag att verka för effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling.

Samtidigt innebär remissyttrandena en möjlighet att informera en bredare krets om effekter av eventuell ny reglering och om vikten av konkurrens och effektiv upphandling. Innehållet i remissvaren kommuniceras därför genom publicering på Konkurrensverkets webbplats, som webbnyheter och via nyhetsbrev.

I många fall kan det vara svårt att följa om Konkurrensverkets synpunkter i yttranden har någon effekt, dels eftersom det ofta är många remissinstanser som för fram liknande synpunkter, dels eftersom regeringen sällan redogör för vilka synpunkter som fått den att ändra förslagets utformning. Ett undantag är lagrådsremissen *Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet*. Konkurrensverket hade i sitt yttrande påpekat att effekten på konkurrensen vad gäller värdepapperslån inte är försumbar eftersom denna kreditgrupp kan komma att byta ut sina värdepapperslån till lån med säkerhet i bostad, bil eller båt och då gynna institut som erbjuder sådana lån. I lagrådsremissen påpekade regeringen att sådana effekter inte kommer att uppkomma eftersom regeringen i lagrådsremissen, till skillnad mot promemorian, föreslår att ränta på lån med värdepapper som säkerhet även fortsättningsvis ska få dras av.

Konkurrensverkets remissyttranden syftar också till att ge andra myndigheter goda förutsättningar att inom ramen för sina ansvarsområden kunna beakta bland annat konkurrens- och upphandlingsaspekter på ett ändamålsenligt sätt.

Samverkan

Flera myndigheter och kommittéer samverkar och samråder med Konkurrensverket i särskilda frågor som anges i till exempel lag, regleringsbrev eller direktiv. Här beskrivs ett urval av de olika samråd, samverkan och samarbeten som skett under 2024. Konkurrensverket har i uppdrag att samverka med Upphandlingsmyndigheten för att utveckla den offentliga upphandlingen och att samråda med de myndigheter och andra aktörer som berörs av våra åtgärdsförslag.⁷⁶

Samverkan med Upphandlingsmyndigheten

Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten, UHM, samverkar bland annat om Sveriges rapportering enligt EU:s upphandlingsdirektiv (dnr 250/2024), i samband med Konkurrensverkets tillsyn enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS, och i samband med formulering av uppdrag inom Konkurrensverkets uppdragsforskning. Vi samverkar även löpande i olika sakfrågor. Flera av cheferna på båda myndigheterna träffades i november för att diskutera hur vi kan bredda och fördjupa samarbetet ytterligare.

Samverkan mot korruption

Konkurrensverket ingår i *forumet för samverkan mot korruption* som inrättats av Statskontoret på uppdrag av regeringen. Forumet syftar till att främja samverkan och utbyte av erfarenheter mellan myndigheter med särskild kompetens på korruptionsområdet och består förutom av Statskontoret och Konkurrensverket av Brottsförebyggande rådet, Ekonomistyrningsverket, Polismyndigheten och Upphandlingsmyndigheten.

Europeiska och nationella tillsynsmyndigheter

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i övervakningen enligt EU:s förordning om grossistmarknaderna för energi, den så kallade REMIT-förordningen.⁷⁷ I denna övervakning av energimarknaderna för el och naturgas kan samverkan ske mellan Energimarknadsinspektionen och andra europeiska och nationella tillsynsmyndigheter. Konkurrensverket har inte varit delaktigt i någon sådan tillsynssamverkan under 2024.

Konkurrensverket har en löpande samverkan med Transportstyrelsen som tar upp tillsynsärenden inom konkurrens och upphandling, men även olika former av yttranden och erfarenhetsutbyten (dnr 250/2024).

⁷⁶ 10 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

⁷⁷ 4 § 6 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Stöd och samverkan kring internationella initiativ

Under våren 2024 gav Konkurrensverket stöd till Regeringskansliet i samband med förhandlingarna om EU:s Retail Investment Strategy som syftar till att stärka skyddet för icke-professionella investerare.

Hösten 2024 bistod Konkurrensverket Regeringskansliet med synpunkter på rapporten *The future of European competitiveness* som tagits fram av den tidigare chefen för EU:s centralbank Mario Draghi på uppdrag av EU-kommissionen (dnr 775/2024). Konkurrensverket bistod även Regeringskansliet med synpunkter på rapporten *Much more than a market – speed, security, solidarity*, som på uppdrag av Europeiska rådet tagits fram av Italiens f.d. premiärminister Enrico Letta (dnr 318/2024).

Myndighetsnätverk för inremarknadsfrågor

Konkurrensverket har medverkat i ett nätverk för inremarknadsfrågor som Kommerskollegium tagit initiativ till. Nätverket syftar till att samla några centrala myndigheter som arbetar med inre marknadsfrågor för att utbyta erfarenheter, se kopplingar mellan verksamheterna och diskutera hur myndigheterna på olika sätt kan bidra till att rusta inre marknaden för framtiden (dnr 184/2024).

Medverkan i offentliga utredningar

Konkurrensverkets medarbetare har under 2024 ingått som experter i ett antal offentliga utredningar:

- Kommittén om ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi (Fi 2022:14)
- Utredningen om stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd (LI 2023:01) (dnr 240/2023)
- Utredningen om genomförande av EU-direktivet om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete genom insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer (A 2023:02) (dnr 574/2023)
- Utredningen om nya konkurrensverktyg för väl fungerande marknader (KN 2023:03).

Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag

Konkurrensverkets medarbetare har under året medverkat i följande myndigheters uppdrag av regeringen:

- Jordbruksverkets uppdrag att utvärdera livsmedelsstrategin (dnr 185/2018)
- Statskontorets uppdrag att utreda och föreslå ett samlat stöd i statsstödsfrågor (dnr 532/2023)

- Statskontorets uppdrag om en samlad informationsportal om riktade statsbidrag till kommuner och regioner
- Upphandlingsmyndighetens uppdrag att fullgöra viss rapporteringsskyldighet om offentlig upphandling (dnr 250/2024)
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets uppdrag att utreda frågor om omsättningslagring av vissa läkemedel i syfte att säkerställa en god försörjningsberedskap
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Tillväxtverkets uppdrag att stärka privat-offentlig samverkan avseende försörjningsberedskap
- Statskontorets uppdrag att stödja arbetet mot korruption i offentlig förvaltning
- Boverkets uppdrag att skapa en klassificeringsstruktur och nationellt system för plan- och bygglagen, PBL
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Socialstyrelsens uppdrag att utveckla en ändamålsenlig och kostnadseffektiv modell för nationella försörjningsanalyser som kan användas inom flera beredskapssektorer
- Energimyndighetens uppdrag om nationell samordning av utbyggnaden av laddinfrastruktur (dnr 683/2024)
- Integritetsskyddsmyndighetens uppdrag att redovisa utvecklingen på it-området vad gäller frågor som rör integritet och ny teknik (dnr 167/2024)
- Vinnovas uppdrag att analysera hur en kontaktpunkt för regulatorisk försöksverksamhet bör struktureras och genomföras.

Referensgrupper och andra organ

Konkurrensverket har även deltagit i ett antal referensgrupper och mer eller mindre permanenta organ för samarbete mellan myndigheter och andra aktörer, bland annat:

- Spelmarknadsrådet vid Spelinspektionen (dnr 514/2019)
- Finansdepartementets referensgrupp om ramverk för tillgång till finansiella data (FiDA) (dnr 567/2023)
- Transportstyrelsens referensgrupp om EU-kommissionens förslag till ny järnvägs-kapacitetsförordning (dnr 290/2024)
- Finansdepartementets referensgrupp för konsumentfrågor.

Resultat av samverkan

Att det finns en fungerande konkurrens på en marknad beror ofta i hög grad på olika sektorsspecifika regler och förhållanden. Det är därför viktigt att de myndigheter som ansvarar för utformning och tillsyn av regler inom sina respektive områden beaktar hur deras ageranden påverkar företag och konkurrensen på den aktuella marknaden. Konkurrensverkets medarbetare träffar därför företrädare för andra myndigheter i olika

sammanhang för att resonera om frågor som rör konkurrensen på olika områden. Ibland sker utbytet genom formella yttranden, men oftast genom olika typer av referensgrupper och direkta möten. Dessa former av samverkan kan bidra till större förståelse för hur olika regelverk fungerar och vilka effekter som kan uppstå.

Ett konkret resultat av samverkan under 2024 är rapporten *Dagligvaruhandelns etablering i kommunerna*, som genomfördes i nära dialog med Boverket. Konkurrensverket hade tidigare konstaterat att begränsad tillgång till butikslägen är en viktig anledning till den höga marknadskoncentrationen på den svenska dagligvarumarknaden. I rapporten pekar Konkurrensverket på att kommunernas planläggningsarbete i hög grad påverkar möjligheterna till butiksetableringar och att bestämmelsen i plan- och bygglagen (2010:900) om preciseringar av handelsändamålet i detaljplaner under vissa förutsättningar ger kommunerna möjlighet att styra var livsmedelshandel får etablera sig. I december 2024 gav regeringen Boverket i uppdrag att analysera hur kommunerna har tillämpat den bestämmelsen i plan- och bygglagen och bedöma om det finns behov av att ändra den för att underlätta för etablering av livsmedelsbutiker.

Att myndigheter samverkar har många goda effekter, både på kort och lång sikt. Genom att utbyta information och kunskap utvecklas medarbetarnas kompetens samtidigt som de bidrar till andra aktörers kompetensutveckling avseende konkurrens- och upphandlingsfrågor. Inte sällan kan utformningen och konsekvenserna av konkreta förslag diskuteras i ett tidigt skede, vilket enligt Konkurrensverkets erfarenhet förbättrar förutsättningarna att bedriva en effektiv verksamhet på längre sikt, och ökar chansen att de som vi samverkar med uppmärksammar konkurrens- och upphandlingsrelaterade aspekter i sin egen verksamhet.

Forskning

Ny kunskap om hur marknader fungerar är viktigt i arbetet för en effektiv konkurrens.

Konkurrensverket har till uppgift att stimulera forskning inom konkurrens- och upphandlingsområdena. En betydande uppgift på forskningsområdet är att stödja projekt, och för det ändamålet har myndigheten under 2024 haft ett särskilt anslag om 10,8 miljoner kronor. Forskningsanslaget ska bidra till forskning inom både konkurrens- och upphandlingsområdena och möjliggör finansiering av olika forskningsprojekt på högskolor och universitet, egeninitierad uppdragsforskning, seminarier och en uppsatstävling för studenter.

Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2024

Under 2024 fick Konkurrensverket 34 ansökningar.⁷⁸ Av dessa ansökningar hade 23 ansökningar en man som huvudsökande och 11 ansökningar en kvinna som huvudsökande. Av totalt 34 ansökningar beviljade Konkurrensverket 3,4 miljoner kronor till 8 nya projekt 2024, varav 6 projekt inom konkurrensforskning och 2 inom upphandlingsforskning. Av de 8 nya projekten som 2024 tilldelades medel hade 7 en man och 1 en kvinna som huvudsökande.

Konkurrensverket bistod med finansiering om knappt 4,9 miljoner kronor till 8 pågående projekt för 2024. Av de pågående projekt som fick forskningsmedel utbetalat var det 4 projekt som hade en man som huvudsökande.

Tabell 31 Ansökningar och beviljade forskningsprojekt

År	2024	2023	2022	2021	2020
Ansökningar	34	28	27	39	0
Kvinna	11	8	10	7	0
Man	23	20	17	32	0
Beviljade					
Kvinna	1	3	2	0	0
Man	7	3	4	5	0
Utbetalda medel nya (mnkr)					
Kvinna	0,3	1,8	1,8	0	0
Man	3,1	1,1	2,3	4,3	0
Utbetalda medel pågående (mnkr)					
Kvinna	2,7	2	0	0	0,7
Man	2,2	3,4	4,2	4,4	6,4

⁷⁸ Av de 34 ansökningarna var 19 med konkurrensinriktning, 13 med upphandlingsinriktning, 1 ansökan med inriktning på båda områdena och 1 övrig.

Avslutad konkurrens- och upphandlingsrelaterad forskning 2024⁷⁹

- Petri Kuoppamäki, *Nordic Competition Law Conference in Helsinki 2023* (dnr 413/2023)
- Vladimir Bastidas, *Platform envelopment in the online pharmacy industry: an effects-based approach* (dnr 454/2021)
- Xavier Groussot, *The Application and Impact of the EU Charter of Fundamental Rights in Competition Law, the Digital Single Market and Sweden* (dnr 453/2021)
- Maksym Khomenko, *Optimal Design and Regulations in Healthcare* (dnr 455/2021)
- Ulf Vanneback, *Koncessioner i allmänhetens tjänst – statsstödrättsliga och upphandlingsrättsliga utmaningar?* (dnr 403/2019)
- Richard Friberg, *Minikurser inom empirisk konkurrens- och upphandlingsforskning* (dnr 371/2016).

Uppdragsforskning

Konkurrensverket initierar och finansierar forskningsuppdrag där det finns ett behov av att undersöka eller belysa specifika frågor inom konkurrens- och upphandlingsområdena. Uppdragen tilldelas forskare med stor sakkunskap gällande frågeställningen. Till varje uppdrag knyts en referensgrupp som har till syfte att kvalitetssäkra studien. Referensgrupperna består av personer med särskild kompetens inom det aktuella ämnesområdet.

För 2024 anslogs totalt drygt 2 miljoner kronor till uppdragsforskning. Rapporterna publiceras i en särskild rapportserie för uppdragsforskning. Här följer en översikt avseende 2024 års publicerade och pågående rapporter.

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om konkurrens

- Christian Jörgensen och Eric Rehn, *Ökande livsmedelspriser och förändrad konkurrens?* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:3
- Jenny Bäckstrand, Yinef Pardillo Baez och Movin Frank Sequira, *Alternativa distributionsformer på livsmedelsmarknaden*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:5
- Nanna Fukushima och Roger Pyddoke, *Utbyggnaden av laddinfrastruktur för elfordon – effekter av styrmedel på laddinfrastrukturmarknaden*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:1
- Mats Bergman, Pehr-Johan Norbäck, Sten Nyberg och Melinda Suveg, *Att mäta konkurrensen i Sverige*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:6
- Ulf Johansson och Jens Hultman, *Handelns egna varumärken*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:4

⁷⁹ För den avslutade konkurrensrelaterade forskningen har inte dnr 413/2023 och dnr 454/2021 finansierats 2024.

- Fredrik Lange, *Krympflation* (dnr 431/2024, pågående)
- Sofia Kälvemarm Sporrang, *En apoteksmarknad i förändring – Tillgänglighet, entreprenörskap och diversitet i dag och i morgon* (dnr 458/2024, pågående)
- Osama Mansour, *The Platformization of Banking in Sweden – Towards an Open Banking Ecosystem* (dnr 830/2024, pågående)
- Ulrika Holmberg och Johan Hagberg, *Lojalitetsprogram och rabatter inom dagligvaruhandeln* (dnr 905/2024, pågående)
- Malin Gardberg, *Artificiell Intelligens och effekter på produktivitet och konkurrens* (dnr 906/2024, pågående).

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om upphandling

- Roger Pyddoke, *Konkurrens på marknaden för upphandlad kollektivtrafik*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:2
- Olle Lundin, *Korruption inom de offentliga inköpen* (dnr 694/2024, pågående)
- Tobias Indén, *Avtalad beredskap – En analys utifrån EU:s statsstödsrätt, upphandlingsrätt och dagens beredskapslagstiftning* (dnr 956/2024, pågående).

Forskningskonferens och uppsatstävling

Pros and Cons

Sedan 2002 har Konkurrensverket årligen, med undantag för 2021, anordnat en internationell konferens med temat fördelar och nackdelar: "The Pros and Cons". Konferensen arrangeras för att sprida och fördjupa kunskapen om centrala ämnen inom konkurrensområdet och för att experter, näringslivet, tillsynsmyndigheter och forskare inom konkurrensrelaterade frågor ska kunna mötas, utbyta idéer och diskutera synen på aktuella frågeställningar.

Ämnet för 2024 års konferens var *The Pros and Cons of New Tools*. Konferensen anordnades den 20 maj i Stockholm, cirka 120 deltagare fanns med i lokalen, inkluderat ett urval medarbetare från Konkurrensverket som nyttjade tillfället för fortbildning. Paneldiskussionerna spelades in för publicering så att fler kunde ta del av innehållet i efterhand.

Uppsatstävling

För att öka intresset för konkurrens- och upphandlingsfrågor bland studenter anordnar Konkurrensverket årligen en uppsatstävling. Tävligen är öppen för alla ämnen med relevans för Konkurrensverkets verksamheter. Under 2024 konkurrerade 18 bidrag, varav 7 bidrag belönades och uppsatsförfattarna fick dela på 100 000 kronor. Av de vinnande uppsatserna handlade två om offentlig upphandling, resterande fokuserade på konkurrensrelaterade frågor.

Pristagare – Ekonomi 2024

1:a pris tilldelades Agnes Erlandsson och Erik Leiditz Thorsson, Institutionen för nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm för uppsatsen *Markups in Sweden: Decomposing the Trends*.

2:a pris tilldelades Marcus Hagman, Institutionen för nationalekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm för uppsatsen *Collusion and Price Transmission – Evidence from the German Retail Gasoline Market*.

3:e pris tilldelades Sten Almgren och Gunnar Hallberg, Nationalekonomiska institutionen på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet för uppsatsen *Tracking strategic patents through patent self-citations: An empirical study of the US semiconductor industry*.

Pristagare – Juridik 2024

1:a pris tilldelades Hannes Hultman, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet för uppsatsen *Processramen i upphandlingsmål – En analys av domstolens hantering av invändningar om kravbrister*.

2:a pris tilldelades Rakel Rosshagen, Juridiska institutionen vid Stockholms universitet för uppsatsen *Preventing Tipping in Digital Markets – A Study on Article 102 TFEU in Relation to Market Tipping, with Insights from US Antitrust*.

3:e pris tilldelades Ebba Ruud, Juridiska institutionen vid Stockholms universitet för uppsatsen *Leverantörers aktivitetsplikt i en upphandlingsprocess*.

3:e pris tilldelades även Tommy Olsson, Juridiska institutionen vid Stockholms universitet för uppsatsen *Åtgärder mot utomeuropeiska statsstöd – Om problemen med att tillämpa förordning 2022/2560 på bistånd som härrör från stater utanför EU*.

Rådet för forskningsfrågor

Konkurrensverket har ett forskningsråd knutet till sig, som i huvudsak består av externa akademiska forskare inom juridik, nationalekonomi och företagsekonomi. Rådet har till uppgift att stimulera forskningen på konkurrens- och upphandlingsområdena och ska även tillföra sådana resultat från utvecklingen främst inom de ekonomiska och juridiska vetenskaperna som kan ha betydelse för myndighetens verksamhet.

Rådets ledamöter utses av Konkurrensverket efter samråd med Upphandlingsmyndigheten. Konkurrensverkets generaldirektör är ordförande i rådet.

Under 2024 har Rådet för forskningsfrågor haft två möten.

Ledamöter i Rådet för forskningsfrågor 2024

- Arvid Fredenberg, chefsekonom, t.f. Rådets ordförande, Konkurrensverket fr.o.m. den 1 oktober 2024
- Rikard Jermsten, generaldirektör, Rådets ordförande, Konkurrensverket t.o.m. den 30 september 2024

- Malin Arve, professor i nationalekonomi vid Norwegian School of Economics
- Christian Bergqvist, docent i juridik vid University of Copenhagen
- Carl Dalhammar, universitetslektor i industriell miljöekonomi vid Lunds universitet
- Kirsi-Maria Halonen, professor i juridik vid University of Lapland, t.o.m. 31 december 2024
- Sofia Lundberg, professor i nationalekonomi vid Umeå universitet, t.o.m. 31 december 2024
- Björn Lundqvist, professor i europarätt med inriktning mot konkurrensrätt vid Stockholms universitet
- Sten Nyberg, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet
- Christina Öberg, professor i företagsekonomi vid Karlstads universitet.

Forskningens resultat

Konkurrensverkets forskningsverksamhet bidrar till en ökad kunskap och förståelse för de olika problemställningar som finns inom konkurrens- och upphandlingsområdena bland högskolor och universitet, myndigheter, politiska beslutsfattare och andra aktörer verksamma inom dessa områden. Seminarier och analysmöten som är kopplade till forskningsverksamheten bidrar till kunskapsöverföring från forskning till policy och vice versa.

Resultaten från forskningsverksamheten har dessutom bidragit till att höja Konkurrensverkets kompetens inom myndighetens sakområden, både genom den kunskap som genererats i de olika forskningsprojekten, och genom att forskningsrådets vetenskapliga expertis kunnat användas i vårt tillsynsarbete. Inblicken i tillsynsändena och den omvärldsbevakning som bedrivs inom tillsynen ger unika förutsättningar för att binda samman teori och praktik. Framför allt underlättar kombinationen att med större träffsäkerhet se till att forskningen bidrar till att belysa och lösa relevanta praktiska problem inom de båda områdena. I likhet med andra konkurrensmyndigheter inom EU och andra länder baseras Konkurrensverkets metoder, arbetssätt och beslut till viss del på forskning inom området. Det finns således en koppling mellan hög kvalitet i den forskning som bedrivs och hög kvalitet i Konkurrensverkets tillsynsarbete.

Konkurrensverkets medarbetare är dessutom ofta involverade i referensgrupper kopplade till de olika forskningsprojekten. Syftet är tudelat, dels bidrar detta till en högre kvalitet i forskningsprojekten, dels får medarbetarna relativt snabbt och enkelt ta del av resultaten. Detta bidrar till att hålla dem väl insatta i de mest aktuella rönen inom deras sakområden. Det finns således ett moment av organisatoriskt lärande inbyggt i forskningsverksamheten.

Konkurrensverkets uppsatstävling bidrar till att locka studenter att fördjupa sig i frågeställningar kopplade till exempelvis Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens verksamhetsområden med positiva effekter på myndigheternas och akademins framtida kompetensförsörjning.

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom myndighetens ansvarsområde. Vi samverkar i nätverk med motsvarande myndigheter i andra länder och inom internationella organisationer. Som nationell konkurrensmyndighet i Europeiska unionen, EU, har vi ett omfattande utbyte med andra EU-länders konkurrensmyndigheter.

EU

Tillämpning av konkurrensreglerna

Inom European Competition Network, ECN, har Konkurrensverket ett nära samarbete med EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget. Syftet med samarbetet är bland annat att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU:s konkurrensregler.

År 2024 anmälde EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 191 nya ärenden i ECN-nätverket. Innan EU-kommissionen fattar beslut ges parterna möjlighet att framföra synpunkter på beslutsutkastet i ett så kallat muntligt förfarande, där även de nationella konkurrensmyndigheterna kan delta. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter konsulteras också om EU-kommissionens utkast till beslut genom möten i den rådgivande kommittén. Konkurrensverket har under året deltagit vid tre muntliga förfaranden och tio möten i den rådgivande kommittén avseende tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. På liknande sätt är de nationella konkurrensmyndigheterna skyldiga att konsultera EU-kommissionen innan de fattar beslut där de tillämpar artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Under 2024 har Konkurrensverket konsulterat EU-kommissionen inför två planerade beslut.

Genom ECN-samarbetet kan konkurrensmyndigheterna inom nätverket bistå varandra och utbyta information vid utredningar av misstänkta konkurrensöverträdelser, samt ställa allmänna lagtillämpnings- och policyfrågor genom skriftliga förfrågningar. Konkurrensverket har under 2024 skickat en förfrågan och besvarat 73 allmänna förfrågningar från övriga myndigheter i nätverket.

Konkurrensverket har också utbytt kunskap och information inom ramen för möten i de arbets- och sektorsgrupper som bildats för att underlätta diskussioner och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän från konkurrensmyndigheterna. Under året har Konkurrensverket deltagit i 33 sådana möten.

Under 2024 har nätverksmöten hållits både digitalt och i hybridformat, med undantag för ett fåtal möten med enbart fysiskt deltagande. I syfte att minska klimatpåverkan har Konkurrensverket nyttjat möjligheten till digitala möten i lämplig omfattning.

Samverkan om förvärvsprövningar

Även gällande förvärvsprövningar sker samarbete på EU-nivå. Under 2024 har Konkurrensverket deltagit vid två muntliga förfaranden och i två möten i den rådgivande kommittén avseende EU-kommissionens förvärvsärenden.

De nationella konkurrensmyndigheterna och EU-kommissionen har därutöver en särskild arbetsgrupp, vars uppgift är att främja ökat samarbete kring förvärvsutredningar. Under 2024 har Konkurrensverket deltagit i två av arbetsgruppens möten.

EU:s konkurrensregler och konkurrenspolitik

Under de senaste åren har det pågått en översyn av olika delar av EU:s regelverk på konkurrensområdet. Under 2024 har Konkurrensverket bidragit med synpunkter till framtagandet av nya riktlinjer för tillämpningen av artikel 102 i EUF-fördraget. Konkurrensverket har även bidragit med underlag och synpunkter till EU-kommissionens utvärdering av tillämpningsförfordningen 1/2003.

Rättsakten om digitala marknader

I enlighet med rättsakten om digitala marknader (Digital Markets Act, DMA) har en rådgivande kommitté för digitala marknader inrättats inom EU. Sverige företräds vid mötena i kommittén av representanter för Konkurrensverket. Under 2024 har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i tre av kommitténs möten.

Förordningen om utländska subventioner

En rådgivande kommitté för frågor om EU:s förordning om utländska subventioner (Foreign Subsidies Regulation, FSR) har inrättats. Konkurrensverket företrädde Sverige vid ett möte i den rådgivande kommittén under 2024. Konkurrensverket har utsetts till kontaktpunkt enligt förordningen, vilket bland annat innebär att Konkurrensverket ska ta emot och förse EU-kommissionen med information för Sveriges räkning. Konkurrensverket deltog vid två möten för medlemsstaternas kontaktpunkter i december.

Upphandlingsfrågor

Konkurrensverket har under året deltagit i två möten inom nätverket för tillsynsorgan i första instans på upphandlingsområdet (Network of First Instance Review Bodies on Public Procurement). I april deltog Konkurrensverket i ett möte i Kroatien där centrala frågor var framtidens utmaningar inom upphandlingstillsynen och kontraktsförändringar under upphandlingar. Under november medverkade Konkurrensverket också vid ett möte i Luxemburg, där rättsutvecklingen inom EU på upphandlingsområdet diskuterades.

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket deltog vid tre möten inom nätverket som består av EU-kommissionen och medlemsstaternas tillsynsmyndigheter, *Unfair Trading Practices Enforcement Network*. Centrala teman har varit EU-kommissionens pågående arbete med att utvärdera UTP-direktivet och erfarenhetsutbyten rörande tillsynsärenden. I syfte att samla in relevanta erfarenheter från övriga myndigheter har Konkurrensverket under året även skickat tre skriftliga förfrågningar till nätverket.

Bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning

Konkurrensverket har i uppdrag att bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning av vissa handlingar. Under 2024 har Konkurrensverket inte mottagit några sådana förfrågningar.

Nordiskt samarbete

De nordiska konkurrensmyndigheterna har under lång tid utvecklat ett nära samarbete. Utöver erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna och gemensamma marknadsstudier har de nordiska konkurrensmyndigheterna också möjlighet att utbyta information och bistå varandra vid utredningar gällande misstänkta överträdelser av konkurrensreglerna. Möjligheter till samarbete finns också i förvärvsärenden.

Som nämnt i avsnittet om årets rapporter och analyser har Konkurrensverket även inom ramen för det nordiska samarbetet publicerat rapporten *Competition and labour markets*.

I september deltog Konkurrensverket i det nordiska konkurrensmötet som hölls i Åbo, Finland. På mötet hölls gruppdiskussioner om förvärvskontroll, marknaden för molntjänster, elbilsladdning och marknadsundersökningsverktyg. Utöver det diskuterade generaldirektörerna bland annat samspelet mellan konkurrenspolitik och industripolitik, konkurrens på jordbruksmarknader samt metoder för att kvantifiera konsumentnyttan av konkurrenstillsynen.

Under året har också ett antal möten anordnats i de arbetsgrupper som är inrättade för att underlätta erfarenhetsutbyte mellan medarbetare från de nordiska konkurrensmyndigheterna. Konkurrensverket var värd för ett möte mellan de nordiska chefsekonomerna i Stockholm, och ett möte för de nordiska ländernas chefsjurister hölls på Grönland. Därutöver medverkade Konkurrensverkets medarbetare i ett möte för arbetsgruppen för kartellfrågor i Danmark och ett möte om forensisk it på Island. De nordiska kommunikationscheferna och medarbetare inom kommunikationsfunktionen hade ett fysiskt möte för erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning i Köpenhamn.

I juni och november var Konkurrensverket också ansvarigt för två möten inom det nordiska samarbetet rörande otillbörliga handelsmetoder, där deltagarna utbytte erfarenheter med varandra om tillsynsarbetet.

För upphandlingsfrågor finns ett nordiskt nätverk för att utbyta erfarenheter och diskutera aktuella frågor. Sverige var värd för årets upphandlingsmöte som hölls i Stockholm i maj. På mötet diskuterades bland annat åtgärder för att hindra kriminella aktörer från åtkomst

till offentliga kontrakt och innovation i offentlig upphandling. Konkurrensverket deltog i planeringen av mötet tillsammans med Finansdepartementet och Upphandlingsmyndigheten.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling

Konkurrensverket deltar i konkurrenskommittén inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD.

Konkurrenskommitténs arbete sker huvudsakligen inom ramen för möten, där medlemsländerna och andra inbjudna delegationer två gånger per år deltar i rundabordssamtal och diskussioner om konkurrensrättsliga och politiska frågor. Till mötena i juni och december lämnade Konkurrensverket skriftliga bidrag om konkurrensfrämjande industripolitik, bevisbördan och beviskrav i konkurrensrättsliga mål samt konkurrens i livsmedelskedjan. Därutöver deltog Konkurrensverkets medarbetare vid diskussioner om bland annat samspelet mellan konkurrens och dataskydd, konkurrens på marknader för vårdtjänster samt konkurrens och demokrati.

I december medverkade Konkurrensverkets vikarierande generaldirektör i en granskningskommitté vars uppgift var att bistå OECD:s sekretariat vid en teknisk granskning av Thailands konkurrenspolitik. Konkurrensverket har medverkat i en projektgrupp som diskuterar potentiella revideringar i OECD:s rådsrekommendation om förvärvskontroll.

På upphandlingsområdet har Konkurrensverket under året deltagit i ett möte inom ramen för OECD:s kommitté för statlig förvaltning, *Leading Practitioners on Public Procurement*, LPP. Vid mötet diskuterade man bland annat digitalisering och elektronisk upphandling samt ansvarsfull användning av AI vid offentlig upphandling.

International Competition Network

International Competition Network, ICN, är ett globalt nätverk för konkurrensmyndigheter bestående av cirka 140 medlemmar. Arbetet sker i projektform inom ramen för fem arbetsgrupper som bland annat utarbetar rekommendationer, vägledningar och rapporter, samt anordnar seminarier för medlemmarna.

Inom ramen för arbetsgruppen om ensidiga förfaranden anordnade Konkurrensverket i mars 2024 ett webinarium om exklusivitetsavtal. Webbinariet hade talare från jurisdiktioner från olika världsdelar och utgjorde en del av ett pågående projekt om att uppdatera ICN:s befintliga vägledningar om exklusivitetsavtal. Konkurrensverkets medarbetare modererade även två webinarier inom nätverkets arbetsgrupp för förvärvsfrågor.

Under ICN:s årskonferens i maj 2024 medverkade Konkurrensverkets generaldirektör i en plenumsession om utmaningar och nya trender vad gäller ensidiga förfaranden.

I maj 2024 utsågs Konkurrensverket till medordförande i arbetsgruppen om ensidiga förfaranden, vilket innebär att Konkurrensverket är med och styr arbetsgruppens inriktningar och pågående projekt.

Resultat av det internationella arbetet

Konkurrensverket samverkade brett med andra organisationer och myndigheter under 2024.

Diskussioner inom nordiska och europeiska nätverk har gett värdefulla erfarenhetsutbyten med konkurrensmyndigheter i länder med liknande regelverk och förutsättningar, och därmed lett till kompetens- och metodutveckling för myndigheterna.

Som arrangör för olika nordiska möten har Konkurrensverket stärkt samverkan mellan ansvariga myndigheter i Norden. Konkurrensverkets medverkan i diskussioner inom EU-nätverk om pågående och planerade regelöversyner syftar till att främja mer effektiva och ändamålsenliga regelverk på myndighetens ansvarsområden. Genom samarbetet inom EU och Norden finns även möjlighet till ömsesidigt bistånd i tillsynsutredningar, vilket bidrar till en mer effektiv och enhetlig konkurrenstillsyn.

Även samarbetet inom OECD och ICN har lett till konkret resultat i form av rekommendationer och praktiska vägledningar, med betydelse för utvecklingen av konkurrenstillsyn internationellt. Bland annat medverkade Konkurrensverket i diskussioner inom OECD om en ny rådsrekommendation om förvärvskontroll som förväntas godkännas under 2025.

Som medlem i styrgruppen för OECD:s konkurrenskommitté fram till september 2024 har Konkurrensverkets generaldirektör haft en viktig roll i att styra inriktningen på kommitténs arbete. I sin roll som projektledare och medordförande i ICN anordnade Konkurrensverket ett webinarium, vilket bidragit till kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter runtom i världen.

Sammanfattningsvis har erfarenhetsutbytet med andra myndigheter och organisationer samt diskussioner om nya rättsinstrument och vägledningar skapat förutsättningar för ökad samsyn och en mer enhetlig och effektiv tillsyn internationellt.

Kommunikation

Vår externa kommunikation ska ge en tydlig bild av Konkurrensverkets verksamhet och bidra till att förebygga överträdelser genom att sprida kunskap om regelverken, våra ställningstaganden och forskningsresultat. Genom kommunikationsinsatser kan vi öka engagemanget och intresset för konkurrens- och upphandlingsfrågor, bidra till ökad medvetenhet om regelverken, vår tillsyn och främja ett konkurrensinriktat synsätt.

Vi kommunicerar våra analyser, tillsynsbeslut och ställningstaganden på ett sätt som i första hand ska bidra till ökad kunskap och förståelse. Under 2024 har vi uppdaterat Konkurrensverkets kommunikationspolicy, vilket vi bedömer bidrar till att skapa en gemensam syn på myndighetens kommunikation som ett strategiskt verktyg och ett viktigt medel för att nå verksamhetsmålen (dnr 805/2024).

Kommunikationsinsatser

Upphandling

Inom upphandlingsområdet har Konkurrensverkets kommunikation till stor del handlat om otillåtna direktupphandlingar och de fall där vi har ansökt om upphandlingsskadeavgift. Vi har bland annat även kommunicerat myndighetens ställningstagande avseende fri tillgång till upphandlingsdokument och om vår analys av hur LOU:s krav på ändrings- eller optionsklausuler förhåller sig till de så kallade ÄTA-bestämmelserna.

Ett viktigt budskapstema under året har varit hur man med väl genomförda offentliga upphandlingar kan bidra till en effektiv konkurrens, väl använda skattemedel och en offentlig sektor fri från korruption och fri från oseriösa och kriminella aktörer. Dessa ämnesområden har framhållits i flera sammanhang där Konkurrensverkets chefer och medarbetare medverkat, bland annat i samband med Upphandlingsdagarna den 24–25 januari, Upphandlingsforum den 19 november och på Näringsutskottets öppna sammanträde om företag som brottsverktyg den 26 november 2024.

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverkets kommunikationsinsatser relaterade till lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, har under 2024 haft fortsatt fokus på informationsspridning för ökad kännedom om lagstiftningen.

Ett exempel är det avsnitt av Konkurrensverkets podcast, i vilket Konkurrensverkets jurister redogör för fem ställningstaganden om otillbörliga handelsmetoder. Som ett led i att nå ut med information till leverantörer och primärproducenter har Konkurrensverkets medarbetare även föreläst om lagstiftningen i externt arrangerade forum, bland annat vid Elmia Lantbruksmessa i oktober.

Konkurrens

En stor del av kommunikationen inom konkurrensområdet har under 2024 rört konsumentnära marknader, såsom livsmedel, drivmedel, laddinfrastruktur och fjärrvärme. Här kan särskilt nämnas kommunikationsinsatserna i anslutning till genomlysningen av konkurrensen inom livsmedelsbranschen, närmare beskriven längre ner i detta avsnitt.

En av flera konsumentnära frågor som under året har väckt uppmärksamhet i media och samhällsdebatten är konkurrensen på fjärrvärmemarknaden. I samband med Konkurrensverkets skrivelse till regeringen i maj (dnr 342/2024), om att överväga behovet av reglering på fjärrvärmemarknaden, kommunicerade vi via pressmeddelande, på Konkurrensverkets webbplats och i digitala nyhetsbrev. I november publicerade vi också en internt producerad film om fjärrvärmemarknaden och myndighetens syn på varför marknadernas karaktär av naturliga monopol riskerar att leda till höga priser för konsumenterna.

Konkurrensen i livsmedelsbranschen

Inom ramen för Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen har vi under 2024 haft stort fokus på kommunikation om våra analyser och genomlysningens resultat. På Konkurrensverkets webbplats har vi kontinuerligt uppdaterat temasidan om konkurrensen i livsmedelsbranschen. Förutom den sammanfattande rapporten *Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024* (Rapport 2024:5), har vi under 2024 publicerat tre analyser i korthet, två rapporter och tre uppdragsforskningsrapporter. Därtill har vi producerat och publicerat en film om stigande matpriser.

Utöver temasidan har pressmeddelanden, seminarier och LinkedIn varit viktiga kanaler för kommunikation. Konkurrensverket har i inlägg på LinkedIn bland annat publicerat filmer och artiklar om resultaten av genomlysningen.

Medarbetare från Konkurrensverket har deltagit i ett flertal konferenser och medverkat i seminariediskussioner om ämnen som rör livsmedelsområdet, bland annat under Almedalsveckan där Konkurrensverkets chefsekonom medverkade vid ett seminarium arrangerat av Svensk Dagligvaruhandel. Ämnet för seminariet var stigande matpriser och konkurrensituationen i livsmedelskedjan.

Under hösten medverkade Konkurrensverket i Livsmedel i Fokus trendseminarium för att tala om dagligvaruhandelns egna märkesvaror (EMV), vid Svenska äggs branschkonferens, och som inbjuden talare på Tillväxtverkets nationella livsmedelskonferens, under programpunkten *Att stärka en konkurrenskraftig livsmedelskedja: Utmaningar och åtgärder*. Konkurrensverkets generaldirektör medverkade även på norska konkurrensmyndighetens dagligvarukonferens i Oslo, bland annat för att berätta om resultat i genomlysningen av den svenska livsmedelsbranschen.

Informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse

I det reviderade regleringsbrevet för budgetåret 2023 fick Konkurrensverket i uppdrag att öka informationsinsatserna om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse. För uppdraget initierade Konkurrensverket ett projekt som pågick under perioden augusti 2023 till och med mars 2024, där delar av kommunikationsinsatserna genomfördes efter projektperiodens slut.

För att ge enkel och översiktlig kommunikation och underlätta överblick av de viktigaste delarna av lagstiftningen, utvecklade vi en ny samlingsplats på Konkurrensverkets webbplats. Samlingsplatsen som fick rubriken *Varför konkurrens?* publicerades i maj 2024.

Som komplement till texter på webbplatsens nyutvecklade del producerade vi fem korta poddavsnitt och två förklarande filmer. Vi producerade även en tryckt folder med enkel information om konkurrens och konkurrensreglerna som även gjordes tillgänglig som pdf.

Information om samlingsplatsen *Varför konkurrens?* publicerades i Verksamts nyhetsbrev, som i juni 2024 distribuerades till cirka 30 000 mottagare. I augusti fanns även en hänvisning till Konkurrensverkets webbplats på Verksamts Instagramkonto. På webbplatsen verksamt.se publicerades också information om konkurrensreglerna, tillsammans med reviderad information om upphandlingsreglerna.

Inom projektet har vi medverkat vid näringslivsträffar i olika delar av Sverige. Under perioden den 18 januari till den 25 oktober 2024 deltog Konkurrensverket vid 17 träffar på 13 olika orter (Borås, Göteborg, Hudiksvall, Jönköping, Kil, Ljusdal, Ronneby, Uddevalla, Vänersborg, Älvsbyn, Ängelholm, Östersund och Överkalix), varav 12 fysiska mötesarrangemang. Mötet i Jönköping var digitalt och där deltog representanter från alla 13 kommuner i Jönköpings län samt Region Jönköping. Utöver detta har vi deltagit i två seminarier för Företagarnas medlemmar i Östersund och Stockholm samt medverkat i ett webinarium för Almedias medlemmar, vilket även kunde ses inspelat i efterhand.

Konkurrensverket i media

Konkurrensverket har liksom tidigare år arbetat aktivt för att till relevanta medier sprida kunskap om ämnen relaterade till konkurrens, upphandling och otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Under 2024 distribuerade vi 23 pressmeddelanden. Därutöver har nyheter om ärenden och beslut kontinuerligt publicerats i nyhetsflödet på Konkurrensverkets webbplats och i digitala nyhetsbrev.

Många av Konkurrensverkets ärenden genererade under 2024 publicitet i media. Flera områden är aktuella under lång tid och kan generera publicitet och uppmärksamhet långt efter publicering. Mest omskrivet 2024 var konkurrensrelaterade ärenden och framför allt då frågor kopplade till livsmedelsbranschen som dominerade mediernas bevakning av Konkurrensverket under året. Det är bland annat en följd av den genomlysning av livsmedelsbranschen som Konkurrensverket har genomfört. Under perioden publicerades cirka 640 artiklar med koppling till livsmedelsfrågor. Konkurrensverkets utredning om snedvriden konkurrens i begravningsbyråbranschen hör också till de frågor som fick stor uppmärksamhet under året (dnr 445/2023).

Under 2024 var Konkurrensverket omnämnt i media vid cirka 3 400 tillfällen. Det är färre än under 2023, då antalet omnämningar var cirka 6 200, men i nivå med tidigare år. Det som hade genererat extra publicitet 2023 var främst platsundersökningar och regioners upphandling.

Möten och konferenser

Under 2024 har ett stort antal aktörer, såsom kommuner, regioner, universitet och branschorganisationer, bjudit in Konkurrensverkets medarbetare som talare och medverkande i möten, seminarier och konferenser. Flera av dessa möten har arrangerats som ett direkt resultat av de riktade kommunikationsinsatser som genomfördes under december 2023 och våren 2024, i form av utskick till landets kommuner och inbjudan via LinkedIn och nyhetsbrev. Genomlysningen av livsmedelsbranschen har också genererat många förfrågningar. Konkurrensverket har även medverkat med talare och paneldeltagare på flera internationella konferenser.

Seminarier och konferenser i Konkurrensverkets regi

Den 20 maj anordnade Konkurrensverket den återkommande internationella forskningskonferensen "Pros and Cons" i Stockholm. Årets tema var nya konkurrensverktyg, närmare beskrivet i forskningsavsnittet.

Den 24 juni arrangerade konkurrensmyndigheterna inom European Competition Network, ECN, en konferens på plats i Amsterdam om Digital Markets Act, DMA. Målgruppen var i första hand företag som konkurrerar med de företag som anses vara grindvakter enligt DMA, eller som på olika sätt påverkas av grindvakternas agerande. Ämnen för diskussion var bland annat hur företag kan dra nytta av de skyldigheter som DMA lägger på grindvakterna, och hur DMA kan öka möjligheterna för företag att expandera, utveckla nya tjänster och testa nya affärsmodeller. Under konferensen anordnade Konkurrensverket en paneldiskussion om e-handel och onlinetjänster för resebokning, där Konkurrensverkets generaldirektör medverkade som moderator.

Den 9 oktober bjöd Konkurrensverket in till en heldagskonferens om upphandlingstillsyn, med 100 deltagare. Information om konferensen spreds via Konkurrensverkets webbplats, i digitala nyhetsbrev och via LinkedIn.

Den 6 december arrangerade Konkurrensverket webinariet "Arbetet med LOH under året som gått", vilket följdes av närmare 200 deltagare digitalt. Webinariet anordnades för att uppmärksamma att lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, varit i kraft i tre år. Det gav en översikt av vilka typer av ärenden Konkurrensverket utrett, de beslut som lett till sanktionsbeslut och Konkurrensverkets första ärenden som prövas i domstol. Webinariet gav även en inblick i det pågående utvärderingsarbetet av LOH, ett uppdrag Konkurrensverket fått av regeringen. Programmet avslutades med att belysa prioriteringar inför de kommande åren och en framåtblick.

Kommunikationskanaler

Navet i Konkurrensverkets externa kommunikation är vår webbplats som vi kompletterar med digitala nyhetsbrev, vår podd Konkurrenten och LinkedIn. Vi bjuder också in till konferenser, seminarier och möten med våra intressentgrupper.

Extern webbplats

Konkurrensverket.se är Konkurrensverkets huvudsakliga plattform och kanal för digital kommunikation, en samlingsplats för nyheter och information om myndighetens verksamhetsområden.

Digitala nyhetsbrev

Konkurrensverkets nyhetsbrev om konkurrens och upphandling har, med uppehåll för sommaren, distribuerats digitalt varannan vecka. Sammanlagt har 21 nummer av nyhetsbrevet publicerats. Nyhetsbrevet har kontinuerligt försett cirka 1 900 prenumeranter med aktuell information om upphandlings- och konkurrensrelaterade ämnen vilket är i nivå med 2023, men något lägre än tidigare år.

Under 2024 har Konkurrensverket även fortsatt att publicera ett separat nyhetsbrev för frågor som rör lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Antalet prenumeranter under året var på motsvarande nivå som föregående år och uppgick efter fem publicerade nummer, i december 2024, till drygt 340. Konkurrensverket har under våren 2024 även fortsatt att anordna digitala öppna hus för aktörer som vill lära sig mer om LOH. Sammanlagt har dessa digitala möten hållits vid fem tillfällen under 2024.

Podcasten Konkurrenten

Genom podcasten *Konkurrenten* erbjuder vi våra intressentgrupper ett fördjupat resonemang kring komplexa ämnen, vilket också syftar till att bidra till en större förståelse för verksamheten.

Under 2024 producerade och publicerade Konkurrensverket tre poddavsnitt, avsnitt 70–72, vilka också finns tillgängliga i textversion på Konkurrensverkets webbplats:

- 70. Dags för DMA – så påverkas företag och konsumenterna av de nya reglerna
- 71. Fem ställningstaganden om otillbörliga handelsmetoder
- 72. Hur EU:s konkurrenspolitik kan anpassas för ökad konkurrenskraft.

För programinnehåll står Konkurrensverkets egna medarbetare, varav flera har medverkat i poddavsnitten och bidragit till att dela med sig av värdefull kunskap om olika verksamhetsrelaterade ämnesområden. Flest nedladdningar i anslutning till publicering hade avsnitt nummer 70. Även avsnitt 72 väckte stort intresse och uppmärksammades.

Under 2024 producerades ytterligare fem kortare poddavsnitt. De tillkom inom ramen för regeringsuppdraget avseende informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse.

LinkedIn

Konkurrensverkets närvaro på LinkedIn kompletterar våra övriga kommunikationskanaler. Vi använder LinkedIn för att förmedla nyheter, leda trafik till den externa webbplatsen och för att skapa intresse och engagemang för aktuella frågor inom myndighetens verksamhetsområden. Genom inlägg uppmärksammar vi våra intressentgrupper på aktuella forskningsrapporter, analyser och aktiviteter såsom konferenser och seminarier. LinkedIn har även i stor utsträckning använts för riktade rekryteringsannonser.

För att ytterligare locka besökare att ta del av våra budskap har Konkurrensverket ökat antalet inlägg med rörligt material på LinkedIn, till exempel filmade intervjuer med uppsatsvinnare i Konkurrensverkets uppsatstävling och sammanfattningar av rapporter och tillsynsärenden.

Antalet följare på Konkurrensverkets LinkedIn-konto har under 2024 ökat med drygt 890 personer, från 5 927 följare i december 2023 till 6 821 följare i december 2024.

Konkurrensverkets interna kommunikation

Konkurrensverkets interna kommunikation riktar sig till myndighetens alla medarbetare. Intranätet Kompassen är Konkurrensverkets främsta kanal för intern kommunikation. Det är en gemensam plattform för att främja delaktighet, samarbeten, kunskapsutbyte och inblick i verksamheten. Inom ramen för intranätet finns metodstöd och samarbetsytor till nytta för medarbetarna och verksamheten.

I syfte att effektivisera Konkurrensverkets interna arbete har två projekt startats under senhösten 2024. Det ena projektet ska genomföra en förstudie för en ny samarbetsplattform (dnr 806/2024), och det andra projektet ska utveckla ett nytt intranät utifrån det inriktningsbeslut som under hösten fattats för molntjänster (dnr 774/2024 och dnr 808/2024).

Chefer och medarbetare har under året bidragit till kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom verksovergripande informations- och analysmöten. Intern information har också löpande förmedlats på verksamhets-, enhets- och chefsmöten.

Kommunikationens resultat

Inom ramen för kommunikationsinsatserna under benämningen *Varför konkurrens?*, som följde av uppdraget att öka informationsinsatserna om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse, har Konkurrensverket satsat på att nå ut till delvis nya och fler målgrupper. Det har bland annat skett med hjälp av vidareinformatörer såsom Verksam, branschorganisationer och kommunernas näringslivsenheter, vilka har spridit vår information vidare i egna kommunikationskanaler och nätverk.

Intresset för att bjuda in Konkurrensverket till konferenser och seminarier för att tala om tillsynen, regelverken och våra ställningstaganden, rapporter och analyser har varit stort under 2024. Vi har också fått fler följare på Konkurrensverkets LinkedIn-konto och dessutom

noterat en ökad interaktion på våra LinkedIn-inlägg, jämfört med 2023. Vi gör bedömningen att de konsumentnära frågorna i såväl våra tillsynsärenden som rapporter och analyser har bidragit till det stora intresset. Dessa frågor har också varit aktuella i samhällsdebatten under året.

Vår sammantagna bedömning är att årets kommunikationsinsatser har bidragit till att öka kunskapen och kännedomen om reglerna och dess betydelse.

Organisation och kompetensförsörjning

Konkurrensverket har arbetat med att säkerställa att det finns nödvändig kompetens, ändamålsenlig organisation och övriga förutsättningar för att fullgöra de uppgifter som framgår av vår instruktion och vårt regleringsbrev.

Organisation

Konkurrensverkets organisation bestod i januari 2024 av elva enheter, varav en tillfällig enhet för konkurrenstillsyn. Från och med den 1 februari trädde den justerade organisationen i kraft som hade förberetts med anledning av det ökade ramanslaget till Konkurrensverket från och med 2024. Från och med den 1 februari består Konkurrensverket av 13 enheter, med 2 nya enheter för konkurrenstillsyn, där den tillfälliga enheten blev tillsvidare. Till det skapades även 1 enhet för tips och bevakning som arbetar mot såväl konkurrens- som upphandlingstillsynen. Ett antal personer tillsvidareanställdes till konkurrenstillsynen under året.

Varje enhet har en enhetschef. På enheterna finns också i varierande utsträckning biträdande enhetschefer och funktionsansvariga som ansvarar för vissa utpekade områden.

Personalomsättning

Konkurrensverkets personalomsättning är hög och har även 2024 påverkat verksamheten. När medarbetare börjar och slutar påverkas arbetsmiljö och effektivitet, vilket är särskilt kännbart i de längre tillsynsutredningarna. I vårt arbete med att utveckla och behålla medarbetare har vi arbetat på flera olika sätt. Vi har följt upp vår lönestrategi och gett goda möjligheter till utbildning och intern rörlighet. I våra medarbetar- och ledaruppföljningar samt i avslutssamtal har vi noterat att arbetsuppgifterna upplevs stimulerande. Med utgångspunkt i att medarbetare har olika drivkrafter och utvecklingsbehov har vi genomfört individanpassade utvecklingssamtal. Resultatet av uppföljningarna har visat att den sociala arbetsmiljön och ledarskapet oftast uppfattas som gott. Detta har vi arbetat för att behålla, bland annat genom att i den växande organisationen se till att cheferna har en rimlig mängd medarbetare att ansvara för i syfte att säkerställa tillgänglighet.

Trots dessa insatser är personalomsättningen hög. En förklaring till det är att personer med den kompetens som Konkurrensverket bidrar till att utveckla och behöver är attraktiva för många arbetsgivare på arbetsmarknaden. Konkurrensverket har samtidigt lättare att rekrytera juniora än seniora medarbetare. De stannar sällan länge på sin första arbetsplats och detta bidrar delvis till vår höga personalomsättning. Vi har samtidigt sett att personer som arbetat på Konkurrensverket söker sig tillbaka efter några år. För närvarande är det 14 medarbetare som arbetar hos oss i dag som har återvänt till Konkurrensverket efter en anställning hos en annan arbetsgivare. Under 2024 har två personer återkommit. Med anledning av ökat ramanslag har vi rekryterat i större omfattning till tillsynsverksamheten under 2024 än tidigare. Vi har också märkt ett ökat antal ansökningar till våra tjänster.

Attraktiv arbetsplats med utvecklingsmöjligheter

Medarbetarnas kompetens utvecklas huvudsakligen genom arbetsuppgifterna. Möjligheter att växla mellan områden och roller finns inom myndigheten, liksom möjligheten att fördjupa sig eller att arbeta inom Konkurrensverkets internationella samarbeten. Under året har en medarbetare arbetat som nationell expert i generaldirektoratet för konkurrens vid EU-kommissionen och en medarbetare har varit på program för nationella experter under professionell utbildning (NEPT). Liksom tidigare år har Konkurrensverket skickat praktikanter till kommissionens praktikplatser. Konkurrensverket har även i det nordiska samarbetet tagit emot en medarbetare från danska konkurrensmyndigheten.

Strukturerat och spontant kunskaps- och erfarenhetsutbyte med medarbetare och chefer är en viktig del av Konkurrensverkets kunskaps- och metodutveckling. Strukturerade utbyten har under året bland annat varit analysmöten och interna seminarier. Att ingå som expert i kommittéväsendet utvecklar också kompetensen. Under 2024 har fyra medarbetare medverkat som experter i statliga utredningar och två medarbetare varit tjänstlediga för att arbeta på heltid i utredningar.

Även utbildningsinsatser bidrar till kompetensutvecklingen. Konkurrensverket har särskilt avsatta medel för utbildning och har under året genomfört utbildningar såväl i egen regi som med hjälp av extern kompetens. Medarbetare från Konkurrensverket har bland annat anordnat utbildning i platsundersökningar och konkurrensökonomi. Genom myndighets-samarbetet Rörlighet i staten har medarbetare också deltagit i en ledarskapsutbildning.

Konkurrensverket har också ett internt ledarskapsnätverk som träffas regelbundet. Nätverket riktar sig till alla medarbetare som har intresse för ledarskap och genom nätverket får deltagarna möjlighet till kompetensutveckling i ledarskapsfrågor och tillfälle att lära känna medarbetare på andra enheter som delar detta intresse. Under året har nio nätverksmöten ägt rum. Ämnen som har diskuterats är bland andra psykologiskt kapital, psykologisk trygghet och ledarskapsmodeller.

Ett digitalt arbetsmiljöverktyg har köpts in under hösten. Syftet är att på ett mer enhetligt, kontinuerligt, flexibelt och engagerande sätt kunna arbeta med frågor om trivsel, engagemang, social och organisatorisk arbetsmiljö samt ledar- och medarbetarskap.

Konkurrensverket lägger vikt vid att erbjuda friskvård och aktiviteter som främjar hälsa och gemenskap. Vissa aktiviteter håller medarbetare själva i, såsom yogapass och löpträning. Utöver dessa aktiviteter har Konkurrensverket under 2024 anordnat instruktörsledda löpargrupper och en crawlkurs. Konkurrensverket erbjuder även möjlighet till regelbunden badmintonträning genom en bokad bana och friskvårdsmassage på jobbet. Ett av syftena med aktiviteterna är att främja interaktion och gemenskap på arbetsplatsen. Vi har även under året fortsatt att erbjuda distansarbete två dagar i veckan för att möjliggöra ett hållbart och flexibelt arbetssätt.

Utöver friskvårdsbidrag om 5 000 kronor per år har Konkurrensverket under 2024 också erbjudit alla medarbetare ett bidrag om 2 000 kronor till att göra en hälsoundersökning hos valfri leverantör. Bidraget förmånsbeskattas.

Som statlig arbetsgivare erbjuder Konkurrensverket även en förmånlig tjänstepension och goda semestervillkor.

Växande organisation

Under 2024 har vi följt hur ökningen av antalet medarbetare påverkat lokalbehoven. Möjligheten att låta varje medarbetare ha en egen arbetsplats finns fortfarande. Lunchrummet har upplevts rörigt med hög ljudvolym under lunchtid. Mätningar av ljudnivån har därför gjorts och ljuddämpande förbättringar har genomförts. Trycket på mötesrum har varit högt och en omstrukturering för att iordningställa ytterligare ett mötesrum har gjorts.

Nyckeltal 2024

Medelantalet anställda inom Konkurrensverket under 2024 uppgick till 207, medan antalet årsarbetskrafter var 173. Könsfördelningen har varit 58 procent kvinnor och 42 procent män. Den 31 december 2024 var 8 kvinnor och 7 män chefer på Konkurrensverket. Medelåldern under året uppgick till 41 år. Sjukfrånvaron på Konkurrensverket var 2,53 procent under 2024, vilket är en ökning jämfört med 2023 då sjukfrånvaron uppgick till 2,13 procent. Skillnaden beror på ett fåtal långtidssjukskrivningar. Orsakerna till dessa är olika och Konkurrensverket följer upp och arbetar med rehabilitering.

Under 2024 började 57 nya medarbetare på Konkurrensverket och 46 personer slutade (visstidsanställda med månadslön inkluderade).

Tabell 32 Nyckeltal personal

År	2024	2023	2022	2021	2020
Medeltal anställda (antal)	207	197	188	172	168
Årsarbetskrafter (antal)	173	164	154	146	144
Personalomsättning, nyanställda (%) ⁸⁰	20	28	24	20	15 ⁸¹
Personalomsättning, de som slutat (%) ⁸²	17	22	22	13 ⁸³	15
Nyanställda under året (antal)	57	53	55	27	25
Slutat under året (antal)	46	43	44	24	22
Andel kvinnor/män (%)	58/42	62/38	61/39	58/42	57/43
Medelålder (år)	41	41	41	41	41
Sjukfrånvaro (%)	2,53	2,13	1,95	1,78	1,85

Kompetensförsörjningens resultat

En tillbakablick på Konkurrensverkets produktion inom tillsynen och den främjande verksamheten samt på de ledar- och medarbetaruppföljningar som har genomförts ger oss skäl att anse att kompetensförsörjningen och organiseringen av arbetet 2024 har varit ändamålsenlig. I år har personalomsättningen varit lägre än föregående år, men den ligger fortfarande kvar på en hög nivå. Ledarskapsenkäten som genomfördes på våren visade ett liknande resultat som året före, det vill säga att Konkurrensverkets chefer ger en tydlig bild

⁸⁰ Uträkningen baseras på de siffror som Arbetsgivarverket uppger i "Återrapportering av uppgifter om kompetens kategorier m.m.". Måttet utgår från utfallet i september och jämförs med september föregående år.

⁸¹ I årsredovisningen för 2022 uppges felaktig andel personalomsättning, nyanställda (13 procent).

⁸² Uträkningen baseras på de siffror som Arbetsgivarverket uppger i "Återrapportering av uppgifter om kompetens kategorier m.m.". Måttet utgår från utfallet i september och jämförs med september föregående år.

⁸³ I årsredovisningen för 2022 uppges felaktig andel personalomsättning, de som slutat (15 procent).

av syftet med arbetsuppgifterna, uppmuntrar medarbetarna och förmedlar en positiv bild av framtiden. Resultatet visar också att vi har ett klimat där vi öppet kan tala om fel och misslag som begås, något som vi bedömer är viktigt för en god arbetsmiljö och för att säkerställa att verksamheten utvecklas. Förbättringsutrymme hos cheferna finns när det gäller att följa upp arbetsinsatser och återkoppla till medarbetarna. Vi kan också, utifrån medarbetarsamtal och avslutssamtal, dra slutsatsen att medarbetare till stora delar trivs med arbetsuppgifterna och samarbetet med kollegorna. Den årliga medarbetarundersökningen genomfördes inte 2024 på grund av upphandling av ett digitalt arbetsmiljöverktyg.

Vi bedömer att Konkurrensverket på flera sätt uppfattas som en attraktiv arbetsgivare och att arbetet med kompetensförsörjningen har bidragit till detta. Här ingår flera åtgärder och aktiviteter, såsom en tydlig lönestrategi, kvalificerade utbildningar, utvecklingsmöjligheter, stöd och kompetensutveckling i grupputveckling, friskvård och distansarbetsmöjligheter. Vi lägger också vikt vid dialogen mellan chefer och medarbetare och ser till att chefer har en rimlig mängd medarbetare att ansvara för.

Konkurrensverket kommer fortsatt att satsa på såväl lönestrategi som utbildningar och tydliga karriärvägar för att behålla kompetenta medarbetare och kommer noga att följa hur personalomsättningen utvecklas.

Fakta i korthet

Tabell 33 Ärendestatistik för Konkurrensverkets olika tillsynsområden

Ärendestatistik¹

Kostnader inkluderar indirekta kostnader och redovisas fördelat på avslutade ärenden

	2024	2023	2022	2021	2020
Konkurrenslagsärenden²					
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ³	146 101	127 266	119 453	112 591	102 497
Utnyttjad tid (av total tid), procent	69	67	70	69	66
Genomsnittlig handläggningstid för avslutade ärenden, kalenderdagar ⁴	51	106	44	48	110
Konkurrensbegränsande samarbete					
Registrerade ⁵	5	4	2	8	2
Avslutade	3	7	4	6	6
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	449	934	548	512	818
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	4 708	9 574	3 302	8 237	8 234
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	3 439	6 692	2 278	5 955	5 599
Missbruk av dominerande ställning					
Registrerade ⁵	2	5	1	2	0
Avslutade ⁸	3	4	1	0	2
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	275	519	150	0	454
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	2 219	4 835	2 611	0	3 429
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	1 621	3 380	1 802	0	2 332
Konkurrensbegränsande offentlig verksamhet					
Registrerade	1	1	1	0	1
Avslutade ⁸	1	2	0	2	1
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	469	597	0	546	662
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	3 255	1 522	0	1 422	3 604
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	2 378	1 064	0	1 028	2 450

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

	2024	2023	2022	2021	2020
Anmälningar av företagskoncentrationer					
Registrerade	91	82	121	135	80
Avslutade	92	85	117	139	74
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	27	23	24	23	23
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	271	165	127	131	166
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	198	115	88	95	112
Fas 1-ärenden handläggningstid, arbetsdagar ⁹	17	15	16	15	16
Övriga företagskoncentrationsärenden					
Registrerade	21	18	30	30	26
Avslutade	21	16	33	29	25
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	47	22	30	37	71
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	152	32	60	48	58
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	111	22	41	35	39
Domstolsärenden¹⁰					
Registrerade	2	0	2	1	1
Avslutade ¹¹	0	1	2	0	4
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ¹²	0	98	432	0	578
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	0	18	1 360	0	3 877
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	0	13	938	0	2 636
Totalt konkurrenslagsärenden					
Registrerade	122	110	157	176	110
Avslutade	120	115	157	176	112

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

	2024	2023	2022	2021	2020
Upphandlingslagstiftningen^{13, 2}					
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ³	31 071	26 170	23 518	21 009	19 631
Utnyttjad tid (av total tid), procent	15	14	14	13	13
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	172	223	367	247	266
Tillsynsärenden m.m.					
Registrerade ¹⁴	149	92	77	45	48
Avslutade ¹⁵	123	113	74	60	55
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ^{4, 16}	158	223	364	276	249
Genomsnittligt antal timmar per ärende ^{6, 17}	81	104	117	113	106
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ^{7, 18}	58	72	80	81	72
38 av de avslutade ärendena 2024 avsåg tillsynsbeslut med synpunkter/kritik. 50 av de avslutade ärendena rör samma sakfråga och om dessa räknas ihop till ett ärende blir antalet tillsynsbeslut 3.					
Domstolsärenden, upphandlingsskadeavgift					
Registrerade	22	31	35	26	36
Avslutade	20	25	17	24	40
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ¹⁹	258	215	363	176	290
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	38	36	24	31	60
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	28	25	16	22	41
De registrerade ärendena 2024 avser 22 ansökningar om upphandlingsskadeavgift, därav 21 fakultativa och 1 obligatorisk.					
Lagen om valfrihetssystem^{2, 20}					
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ³	73	192	696	160	136
Utnyttjad tid (av total tid), procent	0,04	0,1	0,4	0,1	0,09
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	219	225	210	0	0
Registrerade ²¹	1	1	14	0	1
Avslutade ²²	1	1	14	0	0
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	219	225	210	0	0
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	107	112	26	0	0
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	73	192	18	0	0
Totalt upphandlingslagsärenden ²³					
Registrerade	172	124	126	71	85
Avslutade	144	139	103	84	95

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

	2024	2023	2022	2021	2020
Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder²⁴					
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ³	10 353	10 185	8 223	2 866	-
Utnyttjad tid (av total tid), procent	5	5	5	2	-
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	189	431	96	44	-
Tillsynsärenden som har lett till omfattande utredning					
Registrerade ²⁵	4	9	17	3	-
Avslutade	8	12	9	1	-
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	258	431	96	44	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	153	276	19	18	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	110	191	13	13	-
Övriga tillsynsärenden					
Registrerade ²⁶	8	0	0	0	-
Avslutade ²⁷	4	0	0	0	-
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	51	0	0	0	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	5	0	0	0	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	3	0	0	0	-
Domstolsärenden					
Registrerade	1	1	0	0	-
Avslutade	0	0	0	0	-
Avslutade ärenden:					
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ²⁸	0	0	0	0	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁶	0	0	0	0	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	0	0	0	0	-
Totalt otillbörliga handelsmetoder					
Registrerade	13	10	17	3	-
Avslutade	12	12	9	1	-
Remissyttranden					
Besvarade remisser	154	171	162	183	163
Utnyttjad tid (av total tid), procent	3	3	3	2	3
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁷	36	32	28	20	30
Nyckeltal					
Total lokalyta per anställd, kvm	16	17	18	20	20
Lokalhyra per anställd och år, tkr	89	90	86	88	89

1) Historiska siffror kan skilja sig marginellt från tidigare årsredovisningar med anledning av justeringar av ärendeklassificering.

2) Inkluderar även ärenden som registrerats som tips och prioriterats till vidare utredning efter förstudie.

3) Total förvaltningskostnad fördelad efter under året registrerad tid.

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

- 4) Från det datum då ärendet öppnades till att slutligt beslut har fattats.
- 5) Två registrerade ärenden 2024 vars utredning fortfarande är pågående kan i nuläget både klassificeras som konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning. I denna statistik redovisas ett ärende som konkurrensbegränsande samarbete (dnr 180/2024) och ett ärende som missbruk av dominerande ställning (dnr 91/2023).
- 6) Registrerade timmar från ärendets öppnande till att det avslutats.
- 7) Samtliga timmar under hela handläggningstiden, oavsett kalenderår, har beräknats efter timkostnad under det år ärendet avslutats.
- 8) Ett ärende avslutades som både klassificeringstypen missbruk av dominerande ställning och konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet 2024 (dnr 445/2023) och 2023 (dnr 363/2021) men klassificeras i denna statistik som missbruk då missbruksregeln har förtur.
- 9) Anmälningar av företagskoncentrationer som inte når särskild undersökning, beräknat i arbetsdagar från ankomstdatum till dess att slutligt beslut har fattats.
- 10) För domstolsärenden redovisas enbart statistik för ärenden som avser prövning i sak i patent- och marknadsdomstolarna. Således redovisas inte statistik för domstolsärenden som avser Konkurrensverkets utredningsåtgärder enligt 5 kap. konkurrenslagen (åläggande och platsundersökningar) eller domstolsärenden som inte resulterat i någon prövning i sak. Under 2024 har ett ärende beträffande ansökan om platsundersökning avgjorts av Patent- och marknadsdomstolen. Två olika ärenden har avgjorts i patent- och marknadsdomstolarna gällande avvisning av överklaganden avseende Konkurrensverkets koncentrationsprövningar.
- 11) Ett av de avslutade ärendena 2022 avser ett överklagat interimistiskt beslut (dnr 475/2021).
- 12) Från det att ärendet inleddes i Patent- och marknadsdomstolen till slutligt avgörande.
- 13) I kategorin Upphandlingslagstiftningen ingår följande lagar: lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, LUF, och lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, LUK. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell, men enskilt i not. Även ärenden som avslutats utan att ta ställning till vilken av de olika lagarna som ärendet avser samt pågående ärenden där tillämplig lag inte fastställts inkluderas i statistiken.
- 14) Varav registrerade ärenden per lag: LOU 132, LUF 6 och LUK 1. Ett ärende som registrerades 2024 och avslutades med avskrivning avgjordes utan att ta ställning till vilken upphandlingslag som ärendet avser. I nio registrerade ärenden som fortfarande är pågående har tillämplig lag inte fastställts, men ärendena inkluderas i statistiken. Bedömningen av vilken upphandlingslag ett pågående ärende avser kan komma att ändras under utredningens gång. Konkurrensverket utövar även tillsyn över lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUF5, men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 15) Varav avslutade ärenden per lag: LOU 114, LUF 5 och LUK 3. Ett ärende som avslutades med avskrivning avgjordes utan att ta ställning till vilken upphandlingslag som ärendet avser. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 16) Varav genomsnittlig handläggningstid (kalenderdagar) per lag: LOU 156, LUF 185 och LUK 188. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 17) Varav genomsnittligt antal timmar per lag: LOU 79, LUF 95 och LUK 132. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 18) Varav beräknad kostnad (tkr) per lag: LOU 57, LUF 68 och LUK 95. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 19) Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till förvaltningsrätten till slutligt beslut.

- ²⁰⁾ I kategorin Lagen om valfrihetssystem ingår följande lagar: lagen (2008:962) om valfrihetssystem, lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering, lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet med lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell men enskilt i not. Konkurrensverket har inga registrerade eller avslutade domstolsärenden gällande nämnda lagar under 2020–2024.
- ²¹⁾ Varav samtliga registrerade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- ²²⁾ Varav samtliga avslutade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- ²³⁾ Inkluderar samtliga lagar i not 13 och not 20.
- ²⁴⁾ Kategorin avser lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Då lagen infördes 2021 finns inga uppgifter för 2020.
- ²⁵⁾ Pågående ärenden inkluderas inte i antalet registrerade ärenden då det i nuläget inte går att avgöra om dessa kräver omfattande utredning eller inte.
- ²⁶⁾ Inkluderar pågående ärenden som längre fram kan klassificeras om till omfattande utredning.
- ²⁷⁾ Exklusive ärenden som har lagts till handlingarna.
- ²⁸⁾ Från det att ärendet inleds i förvaltningsdomstol till slutligt avgörande.

Ekonomisk översikt

Tabell 34 Anslags- och bidragsfinansierad verksamhet (tkr)

År	Intäkter av anslag			Övriga intäkter			Kostnader		
	2024	2023	2022	2024	2023	2022	2024	2023	2022
Konkurrens ¹	163 731	149 095	138 007	2 099	775	384	165 828	149 870	138 486
Offentlig upphandling ¹	34 948	30 698	27 738	448	160	77	35 396	30 858	27 835
Otillbörliga handelsmetoder ¹	11 728	11 982	9 059	150	62	25	11 879	12 044	9 091
Total	210 407	191 775	174 805	2 697	997	486	213 102	192 772	175 412

¹⁾ Fördelning av kostnader och intäkter baseras på registrerad tid.

Tabell 35 Uppbörd (tkr)

År	Intäkt			Tillfört statens budget		
	2024	2023	2022	2024	2023	2022
Konkurrensskadeavgift	0	8 550	1 130	0	8 550	1 130
Upphandlingskadeavgift	16 845	13 840	21 170	16 845	13 840	21 170
Övriga sanktionsavgifter, Otillbörliga handelsmetoder	0	250	0	0	250	0
Total	16 845	22 640	22 300	16 845	22 640	22 300

Tabell 36 Transfereringar (tkr)

År	Erhållet från statens budget/andra myndigheter			Lämnade bidrag			Finansiella kostnader		
	2024	2023	2022	2024	2023	2022	2024	2023	2022
Konkurrens	4 146	5 473	5 431	4 146	5 473	5 431	0	0	0
Varav rättegångskostnader	51	0	0	51	0	0	0	0	0
Varav forskningsbidrag ^{1, 2}	4 094	5 473	5 431	4 094	5 473	5 431	0	0	0
Offentlig upphandling	3 637	2 507	3 171	3 637	2 507	3 171	0	0	0
Varav forskningsbidrag ^{1, 2}	3 637	2 507	3 171	3 637	2 507	3 171	0	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varav forskningsbidrag	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	7 783	7 980	8 602	7 783	7 980	8 602	0	0	0

- 1) För 2022 har ett forskningsbidrag om 379 tkr klassificerats som både upphandlings- och konkurrensforskning, beloppet ingår under både konkurrens och offentlig upphandling.
- 2) För 2024 har en återbetalning av ett forskningsbidrag om 245 tkr klassificerats som både upphandlings- och konkurrensforskning, det återbetalade beloppet ingår under både konkurrens och offentlig upphandling.

Tabell 37 Avrapporterade regeringsuppdrag (tkr)

Dnr	Sammanfattning av uppdraget	Erhållna medel	Kostnader inkl. overhead ⁸⁴
725/2020	Uppdrag att fortsätta ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2021–2023	0	67
710/2020	Uppdrag att fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021–2023	0	34
92/2024	Prognoser och prognos för beställningsbemyndigande	0	62
1/2023	Uppdrag att följa marknadsutvecklingen och analysera konkurrensen i drivmedelssektorn. Myndigheten ska särskilt analysera prisbildningen i konsumentnära led på marknaden. Konkurrensverket ska lyfta fram områden där myndigheten bedömer att konkurrensen kan förbättras och lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder. Vid genomförandet ska löpande avstämningar ske med Konjunkturinstitutet.	10 000	9 203

⁸⁴ Räknat på redovisad tid med pålägg för overhead och externa kostnader. Overhead inkluderar en fast schablon för medarbetare som inte tidsredovisar. I och med det tas ingen hänsyn till det enskilda uppdraget, vilket medför att den faktiska kostnaden kan skilja. Uppdraget 1/2023 har till stor del inkluderat medarbetare som inte tidsredovisar, vilket medför att den faktiska kostnaden är högre än vad som framgår av tabellen.

Tabell 38 Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr) – offentligrättslig verksamhet där avgifterna disponeras

Verksamhet	2022		2023		2024		2024		2024		2024	
	Budget utgå. balans	Utgå. balans	Budget netto	Utfall netto	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Budget netto	Utfall netto	Budget utgå. balans	Utgå. balans
Ansöknings- och registeravgift												
Avgifter (SFS 2020:332)	-382	-382	-93	-1	191	153	-294	-150	-103	2	-578	-381

Den 1 juli 2020 trädde lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik i kraft. Konkurrensverket är registermyndighet för annonsdatabaser. Under 2024 betalades fem registeravgifter till Konkurrensverket. Avgifterna bestäms av regeringen.

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall av Konkurrensverkets avgiftsbelagda verksamhet i jämförelse mot beräknad budget i regleringsbrevet.

Uppställningen utgår från indelningen av avgiftsbelagd verksamhet enligt punkt 6.1 i regleringsbrevet.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Tabell 39 Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2024	2023	2022	2021	2020
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	15 000	15 000	20 000	22 000
Utnyttjad	6 828	8 339	11 086	12 034	12 409
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	6 000	6 000	6 000	6 000	10 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	784	634	177	0	0
Räntekostnader	0	0	0	6	1
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev för ansöknings- och registeravgift ¹	191	113	113	0	0
Ansöknings- och registeravgift ¹	153	135	146	113	53
Övriga avgiftsintäkter	7	77	1	1 258	1
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Inkomsttitel 2714 Sanktionsavgifter m.m.					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	16 845	22 640	22 300	22 250	13 385
Anslagskredit					
Beviljad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	6 249	5 275	5 083	4 940	4 662
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	324	324	324	324	324
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	900	900	900	1 800	1 800
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	-	0	-
Utnyttjad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	0	2	0	0	0
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	126	154	201	17	0
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	0	0	0	0	0
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	-	0	-

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

	2024	2023	2022	2021	2020
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	703	0	2 150	6 431	853
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	0	0	0	0	559
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	17 949	18 000	18 000	17 981	2 347
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	-	0	-
Bemyndiganden					
Tilldelade	9 750	9 750	9 250	6 300	12 000
Summa gjorda åtaganden	9 732	9 690	9 217	5 668	4 654
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	173	164	154	146	144
Medelantalet anställda (st) ²	207	197	188	172	168
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 215	1 155	1 117	1 103	1 091
Kapitalförändring					
Årets	2	-1	-121	-200	-61
Balanserad	-383	-382	-261	-61	0

- 1) Från och med 2022 finns beräknad budget för ansöknings- och registreringsavgifter (SFS 2020:332) med i regleringsbrevet. Avgifterna har tagits ut sedan 2020, och särredovisas därmed för 2020–2024.
- 2) I beräkningen av medelantalet anställda är tjänstledig personal inräknad.

Resultaträkning

Tabell 40 Resultaträkning (tkr)

	Not	2024	2023
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	210 407	191 775
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	160	212
Intäkter av bidrag	3	1 748	149
Finansiella intäkter	4	790	635
Summa		213 104	192 771
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-173 908	-154 541
Kostnader för lokaler		-19 236	-18 453
Övriga driftkostnader	6	-17 088	-16 399
Finansiella kostnader	7	-296	-376
Avskrivningar och nedskrivningar		-2 574	-3 003
Summa		-213 102	-192 772
Verksamhetsutfall		2	-1
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	16 845	22 640
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-16 845	-22 640
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		8 028	7 980
Lämnade bidrag	9	-8 028	-7 980
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	10	2	-1

Balansräkning

Tabell 41 Balansräkning (tkr)

	Not	2024-12-31	2023-12-31
Tillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	2 133	2 706
Summa		2 133	2 706
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	12	277	797
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	13	4 789	5 206
Summa		5 066	6 004
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		0	1
Fordringar hos andra myndigheter	14	2 572	2 043
Övriga kortfristiga fordringar	15	5 271	8 194
Summa		7 844	10 237
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	16	7 658	7 065
Summa		7 658	7 065
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	17	-5 783	-8 464
Summa		-5 783	-8 464
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18	18 590	15 548
Summa		18 590	15 548
Summa tillgångar		35 509	33 096
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Statskapital	20	371	371
Balanserad kapitalförändring		-383	-382
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	2	-1
Summa		-10	-12
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	0	200
Övriga avsättningar	22	2 498	2 285
Summa		2 498	2 485

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

	Not	2024-12-31	2023-12-31
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	6 828	8 339
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	24	6 167	5 011
Leverantörsskulder		5 560	4 208
Övriga kortfristiga skulder	25	2 770	2 621
Summa		21 325	20 178
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	26	11 696	10 445
Summa		11 696	10 445
Summa kapital och skulder		35 509	33 096
Ansvarsförbindelser			
Övriga ansvarsförbindelser	27	28 000	5 000
Summa		28 000	5 000

Anslagsredovisning

Tabell 42 Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regeringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket ap.1 Konkurrensverket	28	-2	208 313	0	208 311	-207 608	703
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning	29	-154	10 804	0	10 650	-10 776	-126
Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader ap.2 Finansiering av rättegångskostnader	30	18 000	18 000	-18 000	18 000	-51	17 949
Summa		17 844	237 117	-18 000	236 961	-218 435	18 526

Tabell 43 Redovisning mot inkomsttitel per 2024-12-31 (tkr)

Inkomsttitel	Not	Beräknat belopp	Inkomster
2714 Sanktionsavgifter m.m.	31		
211 Konkurrens- och upphandlingsskadeavgift ¹		0	16 845
213 Övriga sanktionsavgifter, otillbörliga handelsmetoder		0	0
Summa		0	16 845

¹⁾ Inkomstliggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingsskadeavgiften för 2024 uppgår till 16 845 tkr och konkurrensskadeavgiften till 0 tkr.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Tabell 44 Redovisning av beställningsbemyndiganden (tkr)

Anslag/ Anslags- benämning	Not	Beslutat bemyndigande	Ekono- miska åtaganden vid årets början	Nya eko- nomiska åtaganden	Utgifter mot anslag	Ekono- miska åtaganden vid årets slut	Förväntad redovis- ning mot anslag 2025	Förväntad redovis- ning mot anslag 2026	Förväntad redovis- ning mot anslag 2027	Slutår
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrens- forskning ap.1 Konkurrens- forskning	32	9 750	9 690	4 901	4 859	9 732	6 223	2 823	686	2027
Summa		9 750	9 690	4 901	4 859	9 732	6 223	2 823	686	

Noter och tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Konkurrensverkets bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverkets, ESV, föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 3 januari. Brytdagen föregående år var den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Konkurrensverket tillämpar intäktsmässig redovisning mot inkomstitel, det vill säga redovisning mot inkomstitel görs per den dag då myndigheten utfärdat faktura eller motsvarande handling eller, om ingen faktura har utfärdats, när betalning kommer in.

Upplýsningar av väsentlig betydelse

Justering av organisation

Konkurrensverket fick från och med budgetåret 2024 ett utökat förvaltningsanslag med 30 miljoner kronor per år. För att skapa goda förutsättningar att använda tillkommande medel på ett ändamålsenligt sätt genomförde Konkurrensverket den 1 februari 2024 en organisationsförändring. Förändringen innebar att en enhet för konkurrenstillsyn och en enhet för tips och bevakning tillkom och den tillfälliga enhet för konkurrenstillsyn som skapades 2023 blev permanent.

Ny generaldirektör

Regeringen beslutade den 30 januari 2025 att utse Marie Östman till generaldirektör och chef för Konkurrensverket. Marie Östman tillträdde sin tjänst som generaldirektör den 30 januari 2025.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning, maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner, immateriella anläggningstillgångar och inredningsinventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 50 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fasta beloppet men tillhör en fungerande enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Om giltighetstiden på hyreskontraktet understiger tre år kan förbättringsåtgärder på annans fastighet tas upp med en avskrivningstid som är lika med den återstående kontraktstiden efter särskilt beslut. Nuvarande hyreskontrakt löper till och med den 31 maj 2028. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången kan tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning
5 år	Maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner
5–10 år	Immateriella anläggningstillgångar och inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag	Ersättning (tkr)
Generaldirektör Rikard Jermsten t.o.m. 2024-09-30	1 197
<i>Nämnden vid Valmyndigheten, ersättare, fr.o.m. 2023-06-01</i>	
<i>Utredningen om polisens beredskap (Ju 2023:20), särskild utredare, fr.o.m. 2023-10-16</i>	
Förmånen av fri bil är given men utnyttjas inte.	
Vikarierande generaldirektör Hanna Witt fr.o.m. 2024-10-01	311

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Även andelen av den totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer redovisas. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Tabell 45 Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro (%)	2024	2023
Totalt	2,53	2,13
Andel 60 dagar eller mer	45,02	24,16
Kvinnor	2,98	2,68
Män	1,91	1,25
Anställda –29 år	0,97	1,03
Anställda 30–49 år	2,44	2,47
Anställda 50 år–	3,69	1,96

Noter

Resultaträkning (tkr)

		2024	2023
Not 1	Intäkter av anslag		
	Uo 24 1:13 Konkurrensverket	207 608	188 998
	Uo 24 1:14 Konkurrensforskning	2 799	2 777
	Summa	210 407	191 775
	Utgifter i anslagsredovisningen	-218 435	-199 754
	Saldo	-8 028	-7 980
	Anslag Uo 24 1:14 och Uo 24 1:19. Redovisning i transfereringsavsnittet som medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.	8 028	7 980
	Summa	8 028	7 980
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	0	3
	Intäkter av offentligrättsliga avgifter	160	142
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	0	67
	Summa	160	212
	De offentligrättsliga intäkterna uppgick till 160 tkr varav 153 tkr består av avgiftsintäkter gällande Konkurrensverkets uppdrag som registermyndighet för annonsdatabaser enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik.		
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	1 635	34
	Bidrag från EU:s institutioner	113	116
	Summa	1 748	149
	Ökade bidragsintäkter beror på bidrag från Kammarkollegiet avseende regeringsuppdraget att utreda hur pristransparensen inom byggmaterialsektorn påverkar prisbildning och förutsättningar för effektiv konkurrens inom byggsektorn LI2023/00030, LI2024/01939.		
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	784	634
	Övriga ränteintäkter	0	0
	Valutakursvinster	5	1
	Summa	790	635

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

		2024	2023
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	-107 239	-96 696
	<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	-44	-44
	Sociala avgifter	-61 102	-53 903
	Övriga kostnader för personal	-5 567	-3 942
	Summa	-173 908	-154 541
	Ökade personalkostnader jämfört med föregående år beror på att Konkurrensverket under 2024 har utökat sin personalstyrka för att stärka konkurrenstillsynen. Detta till följd av ett utökat anslag (KN2023/04608).		
Not 6	Övriga driftkostnader		
	Reparationer och underhåll	-224	-311
	Reaförlust vid avyttring av anläggningstillgångar	-1	0
	Resor, representation, information	-2 815	-2 577
	Köp av varor	-844	-1 756
	Köp av tjänster	-13 168	-11 667
	Övrigt	-35	-88
	Summa	-17 088	-16 399
	Ökade driftkostnader från föregående år beror delvis på generella prisökningar för licenser. Delvis beror det på ökade konsultkostnader relaterat till regeringsuppdrag och it-relaterade insatser.		
Not 7	Finansiella kostnader		
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	-289	-360
	Övriga finansiella kostnader	-8	-16
	Summa	-296	-376

		2024	2023
Not 8	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		
	Konkurrensskadeavgifter	0	9 769
	Konkurrensskadeavgifter, befarad förlust	0	-1 219
	Upphandlingsskadeavgifter	16 845	13 840
	Övriga sanktionsavgifter, otillbörliga handelsmetoder	0	250
	Summa	16 845	22 640
	Konkurrensverket har bedömt att ta upp 1 219 tkr som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 ansökt om konkurs.		
Not 9	Lämnade bidrag		
	Forskningsbidrag	-7 976	-7 980
	Ersättning rättegångskostnader	-51	0
	Summa	-8 028	-7 980
Not 10	Årets kapitalförändring		
	Avgiftsfinansierad verksamhet, överskott	2	-1
	Summa	2	-1

Balansräkning (tkr)

		2024-12-31	2023-12-31
Not	11	Balanserade utgifter för utveckling	
		Ingående anskaffningsvärde	4 011
		Årets anskaffningar	0
		Summa anskaffningsvärde	4 011
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 305
		Årets avskrivningar	-573
		Summa ackumulerade avskrivningar	-1 878
		Utgående bokfört värde	2 133
Not	12	Förbättringsutgifter på annans fastighet	
		Ingående anskaffningsvärde	2 867
		Summa anskaffningsvärde	2 867
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 070
		Årets avskrivningar	-521
		Summa ackumulerade avskrivningar	-2 591
		Utgående bokfört värde	277
Not	13	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	
		Ingående anskaffningsvärde	18 791
		Årets anskaffningar	1 065
		Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-254
		Summa anskaffningsvärde	19 601
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-13 585
		Årets avskrivningar	-1 481
		Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	253
		Summa ackumulerade avskrivningar	-14 812
		Utgående bokfört värde	4 789
Not	14	Fordringar hos andra myndigheter	
		Fordran ingående mervärdesskatt	2 572
		Summa	2 572

		2024-12-31	2023-12-31
Not 15	Övriga kortfristiga fordringar		
	Fordringar hos anställda	14	60
	Uppbördsfordringar	6 476	9 353
	<i>Varav osäkra</i>	3 882	7 884
	Uppbördsfordringar, befarad förlust	-1 219	-1 219
	Summa	5 271	8 194
	<p>Konkurrensverket har bedömt att ta upp uppbördsfordringar om totalt 1 219 tkr avseende dnr 494/2023 som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 ansökt om konkurs.</p> <p>Konkurrensverket har bedömt att ta upp uppbördsfordringar om totalt 3 882 tkr uppdelat enligt följande: 673 tkr avseende dnr 245/2023 och 3 208 tkr avseende dnr 592/2023 som osäkra. Bedömningen har gjorts utifrån att fordringarna lämnats över till Kammarkollegiets inkassotjänst för indrivning.</p> <p>Av uppbördsfordringarna avser 1 375 tkr upphandlings-skadeavgift, resterande avser konkurrensskadeavgifter. Samtliga osäkra uppbördsfordringar och den befarade uppbördsfordringen avser konkurrensskadeavgifter.</p>		
Not 16	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	4 646	4 579
	Förutbetalda kostnader för licenser	2 779	2 244
	Övriga förutbetalda kostnader	233	242
	Summa	7 658	7 065

		2024-12-31	2023-12-31
Not 17	Avräkning med statsverket		
	Uppbörd		
	Ingående balans	-8 619	-6 420
	Redovisat mot inkomstittel	-16 845	-22 640
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	20 208	20 441
	Skulder avseende Uppbörd	-5 257	-8 619
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	0	0
	Redovisat mot anslag	51	0
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	0	0
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	51	0
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	156	-1 949
	Redovisat mot anslag	218 384	199 754
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-219 117	-197 650
	Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-578	156
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	Ingående balans	0	0
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	20 209	20 506
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-1	-65
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	-20 208	-20 441
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	0	0
	Summa Avräkning med statsverket	-5 783	-8 464
Not 18	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18 590	15 548
	Summa	18 590	15 548
	<i>Belopp att reglera för december mellan räntekonto och statens centralkonto</i>	<i>51</i>	<i>-485</i>
	Beviljad kredit enligt regleringsbrevet	6 000	6 000
	Maximalt utnyttjad kredit	0	0

		2024-12-31	2023-12-31
Not 19	Myndighetskapital		
	Redovisas efter not 27		
Not 20	Statskapital		
	Statskapital utan avkastningskrav avseende konst	371	371
	Utgående balans	371	371
Not 21	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	Ingående avsättning	200	349
	Årets pensionskostnad	-146	-46
	Årets pensionsutbetalningar	-54	-103
	Utgående avsättning	0	200
Not 22	Övriga avsättningar		
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående balans	2 285	1 995
	Årets förändring	213	290
	Utgående balans	2 498	2 285
	Konkurrensverket har inte planerat att nyttja avsatta medel under 2025.		
Not 23	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	8 339	11 086
	Under året nyupptagna lån	1 065	256
	Årets amorteringar	-2 575	-3 004
	Utgående balans	6 828	8 339
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	15 000	15 000
Not 24	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
	Utgående mervärdesskatt	104	109
	Arbetsgivaravgifter	3 255	2 889
	Leverantörsskulder till andra myndigheter	2 779	2012
	Övrigt	29	0
	Summa	6 167	5 011

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

		2024-12-31	2023-12-31
Not 25	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	2 770	2 621
	Summa	2 770	2 621
Not 26	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	11 504	9 911
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	85	274
	Upplupna kostnader inomstatliga	107	204
	Övriga upplupna kostnader	0	56
	Summa	11 696	10 445
Not 27	Övriga ansvarsförbindelser		
	Övrigt	28 000	5 000
	Summa	28 000	5 000
	<p>Konkurrensverket disponerar anslag Uo 24 1:19 ap.2, Finansiering av rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan. Den totala ersättningskyldigheten vid förlust av samtliga pågående domstolsprocesser som Konkurrensverket är delaktig i per 2025-01-27 har uppskattats till 28 miljoner kronor. Konkurrensverkets bedömning är att det finns en möjlig förpliktelse, beloppet redovisas därför som en ansvarsförbindelse.</p>		

Not 19 Myndighetskapital

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2023	371	-382	-1	-12
Rättelser	0	0	0	0
Ingående balans 2024	371	-382	-1	-12
Föregående års kapitalförändring	0	-1	1	0
Årets kapitalförändring	0	0	2	2
Summa årets förändring	0	-1	3	2
Utgående balans 2024	371	-383	2	-10

Anslagsredovisning

Not	28	Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.1 Konkurrensverket (ram) Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 6 249 tkr. Under 2024 har Konkurrensverket inte utnyttjat anslagskrediten. Anslaget är räntebärande.
Not	29	Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.1 Konkurrensforskning (ram) Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 324 tkr. Under 2024 har Konkurrensverket utnyttjat anslagskrediten med 126 tkr. Anslaget är räntebärande.
Not	30	Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (ram) Konkurrensverket har 51 tkr i utfall av det tilldelade beloppet. Utfallet på anslaget är direkt avhängigt beslut från domstol både avseende vem som har rätt till ersättning, till vilket eventuellt belopp Konkurrensverket kan behöva ersätta motparten med och vid vilken tidpunkt ersättningen ska betalas ut. Det är också beroende på antalet processer som har avgjorts i domstol och utfallet. Anslaget behöver inte utnyttjas om Konkurrensverket vinner framgång i domstol. Detta medför att anslagets belastning kan variera mellan år. Anslaget är icke räntebärande.

Redovisning mot inkomsttitel

Not	31	2714 Sanktionsavgifter m.m. Inkomstliggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingsskadeavgiften för 2024 uppgår till 16 845 tkr. Inga konkurrensskadeavgifter har utgått under 2024. Konkurrensverket har bedömt att ta upp 1 219 tkr som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 har ansökt om konkurs.
------------	-----------	--

Beställningsbemyndiganden

Not	32	Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning (ram) Bemyndiganden avser bidrag för konkurrens- och upphandlingsforskning som Konkurrensverket har tagit beslut om till och med 2024 som ska betalas från och med 2025 och till och med slutåret 2027.
------------	-----------	---

Konkurrensverkets årsredovisning 2024

Stockholm 21 februari 2025

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Marie Östman', written in a cursive style.

Marie Östman
Generaldirektör Konkurrensverket

Ringvägen 100
118 60 Stockholm
08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se